

อภินันทนาการ

การออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี
เรื่องชนชั้นแรงงาน

ทักษพร ทองคำนุช

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน... ๒๓ มี.ค. ๒๕๕๗

เลขทะเบียน... 1.67๗๖104.๑.2

เลขเรียกหนังสือ.....

การศึกษาอิสระ เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

DOCUMENTARY PHOTOGRAPHY ELECTRONIC BOOK DESIGN : LABOR

THAKSAPORN THONGKHUMNUCH

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE BACHELOR OF FINE AND APPLIED ARTS DEGREE
IN INNOVATIVE MEDIA DESIGN

MAY 2014

COPYRIGHT YEAR BY NARESUAN UNIVERSITY

อาจารย์ที่ปรึกษา และหัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ ได้พิจารณาเรื่อง "การ
ออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี เรื่องชนชั้นแรงงาน" ของ
นางสาวทักษพร ทองคำนุช เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสื่ออนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร

.....
(อาจารย์จุมพล เข็มแสงสุวรรณ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผศ.ดร. ศุภรัถ สุวรรณวัจน์)

หัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ

พฤษภาคม พ.ศ. 2557

อาจารย์ที่ปรึกษา และหัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ ได้พิจารณาเรื่อง "การ
ออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี เรื่องชนชั้นแรงงาน" ของ
นางสาวทักษพร ทองคำนุช เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสื่ออนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร

(อาจารย์จุมพล เข็มแสงสุวรรณ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผศ.ดร. ศุภรัก สุวรรณวัจน์)

หัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ

พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ชื่อเรื่อง การออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี เรื่องชนชั้นแรงงาน
ผู้ศึกษา นางสาวทักษพร ทองคำนุช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์จุมพล เพิ่มแสงสุวรรณ
ประเภทสารนิพนธ์ การศึกษาอิสระ ศป.บ สาขาวิชาการออกแบบสื่อนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2557
คำสำคัญ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชนชั้นแรงงาน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการนำเสนอวิถีชีวิต ชนชั้นแรงงาน และแฝงข้อคิดในการใช้ชีวิต เพราะบุคคลกลุ่มนี้ทั้งต้องทำงานหนัก แบกรับปัญหาต่างๆนานๆในแต่ละวัน อีกทั้งหนี้สินที่ใช่มิมีวันหมด อีกทั้งการใช้ชีวิตยังไงถึงจะสามารถทำให้เรามีความสุขกับงานที่ทำ และผ่านไปได้ในทุกๆวัน

ในการจัดทำวิจัย ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือ e-book เพราะเป็นนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจและความนิยม เพื่อให้ตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคคลช่วงอายุ 21 – 31 ปี

จากผลการวิจัย e-book เรื่องภาพถ่ายสารคดี ชนชั้นแรงงาน มีผลงานการออกแบบ หน้าเดียวจำนวน 40 หน้า เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน แก่ผู้สนใจ ผู้รับสารสามารถรับประโยชน์ที่ได้จากสื่อ e-book และสามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริง

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณทุกท่านจนทำ
ทำการศึกษาค้นคว้าสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจึง
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ที่มอบความรักและให้กำลังใจ
กำลังทรัพย์ คำแนะนำที่ดีต่างๆในชีวิต รวมถึงให้การสนับสนุนในการศึกษาที่มอบให้กับผู้วิจัย
เสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ทุกท่านที่ได้สั่งสอน ตลอดจน
อาจารย์ภาควิชาศิลปะและการออกแบบทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาด้วยความเอาใจใส่เป็น
อย่างดีตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัยจนการศึกษาค้นคว้าสำเร็จเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ บุคคลชนชั้นแรงงานทั้ง 3 อาชีพ คือ

- 1.คนบ้านสามล้อ คือ ลุงต๋อยและป้าอิน
- 2.ครอบครัวโรงหล่อพระ คือ พี่ผึ้งและป้าสายหยุด
3. คนเก็บขยะ คือ พี่มีและภรรยา

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ภาควิชาวิชาศิลปะและการออกแบบทุกท่าน ที่ได้ให้
คำแนะนำและมอบกำลังใจในการทำวิจัยเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัยนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มี
พระคุณทุกๆ ท่าน

ทักษพร ทองคำนุช

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	1
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	1
1.4 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย.....	1
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
2.1 การศึกษาด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	3
1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์คืออะไร.....	3
1.1 วิวัฒนาการของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	4
1.2 ลักษณะของหนังสือ.....	5
1.3 รูปแบบการเปรียบเทียบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	6
1.4 ประเภทของหนังสือ.....	9
1.5 โปรแกรมที่นิยมสร้าง.....	11
2. สารคดี.....	12
2.1 ความหมายของสารคดี.....	12
2.2 ลักษณะของสารคดี.....	13
2.3 ประเภทของสารคดี.....	14
2.4 องค์ประกอบของสารคดี.....	15
2.5 สารคดีชีวประวัติ.....	16
2.6 กรอบการวิเคราะห์สารคดี.....	18
2.7 ภาพถ่ายสารคดี.....	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม.....	25
3.1 ความหมายของการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม.....	25
3.2 รูปแบบของการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม.....	26
4. ชั้นชั้นแรงงาน.....	31
4.1 การต่อสู้ระหว่างชนชั้น.....	31
4.2 การต่อสู้ระหว่างชนชั้นหลัก.....	31
4.3 คำนิยม (แรงงานไทย).....	33
4.4 ค่าแรงขั้นต่ำ.....	34
4.5 ปัญหาแรงงานไทย.....	48
4.6 กลุ่มเป้าหมาย.....	49
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน.....	55
3.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
3.3 เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ.....	56
3.4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
บทที่ 4 ผลงานการออกแบบ.....	59
4.1 แนวคิดในการออกแบบ.....	59
4.2 รวบรวม ติดต่อ และการสร้างสรรค์กราฟฟิก.....	64
4.3 การการพัฒนาและสร้างสรรค์.....	68
4.4 การดำเนินงานในการถ่ายภาพสารคดี.....	71

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 บทสรุป.....	73
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	73
5.2 อภิปรายผล.....	73
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	73

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กราฟแสดงค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานไทยปี 2545.....	34
2 แสดงค่าแรงขั้นต่ำปี 2540-2554.....	36
3 ผู้ใช้แรงงานออกมาประท้วง.....	39
4 ผู้ใช้แรงงานออกมาประท้วง.....	40
5 กราฟแสดงปัญหาช่องว่างรายได้ในแรงงานไทย.....	42
6 กราฟแสดงช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน.....	43
7 กราฟเปรียบเทียบการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ.....	44
8 เปรียบเทียบการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ.....	46
9 ตัวอย่าง Mood&Tone.....	58
10ปกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	60
11 ภาพถ่ายผลงานในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	61
12 ตัวอย่างวิดีโอในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	61
13 ตัวอย่าง Mood&Tone.....	62
14 ระบบกริดและLayout.....	62
15 ฟอนต์ที่ใช้ในงาน ฟอนต์พิมพ์ดีด.....	63
16 การแต่งภาพสารคดีชนชั้นแรงงาน.....	64
17 การตัดต่อสารคดีชนชั้นแรงงาน.....	64
18 การแต่งภาพสารคดีชนชั้นแรงงาน.....	65
19 การตัดต่อสารคดีชนชั้นแรงงาน.....	65
20การทำกราฟฟิก.....	66
21 การวาง Layout ไปสเตอร์.....	66
22 การทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	67
23การทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	67
24 ภาพหน้าปกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	68
25 ภาพประกอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	68

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
26 ภาพประกอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	69
27 ภาพโปสเตอร์.....	69
28 ภาพโปสเตอร์.....	70
29 ภาพโปสเตอร์.....	70
30 ภาพโปสเตอร์.....	70
31การดำเนินงานในการถ่ายภาพสารคดี ชนชั้นแรงงาน.....	71
32การดำเนินงานในการถ่ายภาพสารคดี ชนชั้นแรงงาน.....	71
33การดำเนินงานในการถ่ายภาพสารคดี ชนชั้นแรงงาน.....	72
34การดำเนินงานในการถ่ายภาพสารคดี ชนชั้นแรงงาน.....	72
35 บุษแสดงงาน.....	76
36 บุษแสดงงาน.....	76
37 บุษแสดงงาน.....	77
38 บุษแสดงงาน.....	77

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยมีความต้องการในการใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ค่าตอบแทนหรือรายได้นั้นก็สวนทางกับรายจ่ายภายในครอบครัวที่ดูเหมือนมีมากขึ้นเรื่อยๆ และภาวะในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวนั้นก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตามรายจ่ายเช่นกัน แต่เมื่ออาชีพที่ทำได้เปรียบเสมือนกับหนึ่งหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบกับงานที่ได้รับมอบหมาย วิถีชีวิตในการทำงานร่วมกันของบุคคลกลุ่มนี้ที่ต้องอยู่ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ปัญหาและภาระที่หนักอึ้งจะต้องถูกปิดบังด้วยรอยยิ้ม เพื่อลดความกดดันในการทำงานและมีความสุขกับการทำงานและเพื่อนร่วมงาน เพื่อบรรยากาศในการทำงานจะได้เต็มไปด้วยรอยยิ้มและความสุขในการทำงาน

ดังนั้นข้าพเจ้าจึงอยากถ่ายทอดวิถีชีวิตในการทำงานของแรงงานเหล่านี้ ผ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องภาพถ่ายสารคดี "ชนชั้นแรงงาน" เพื่อให้บุคคลทั่วไปรับรู้ถึงการใช้ชีวิตในเวลาทำงานของบุคคลกลุ่มนี้ และแนวคิดในการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนชั้นแรงงาน

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสนใจของภาพถ่ายเชิงสารคดี
2. เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตในการทำงานของกลุ่ม ชนชั้นแรงงานไทย
3. เพื่อให้คนทั่วไปตระหนักในคุณค่าและให้ความสำคัญกับอาชีพกลุ่มนี้

สมมติฐานการวิจัย

ถ้าสื่อประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้ได้ถูกนำไปเผยแพร่กับบุคคลทั่วไป ได้รับชมนั้น จะเกิดความเห็นอกเห็นใจกลุ่ม ชนชั้นแรงงานเพิ่มมากขึ้น และสังคมหรือรัฐบาลจะได้ให้ความสำคัญกับบุคคลกลุ่มชนชั้นแรงงานไม่มากก็น้อย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในปัจจุบันแรงงานมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆพร้อมกับความเจริญทางด้านวัตถุนิยมและสังคมก็มีความเจริญมากขึ้นเรื่อยๆเช่นกัน จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มชนชั้นมากขึ้นเรื่อยๆ คนในสังคมเกิดการเบียดเบียน เอาัดเอาเปรียบกันมากขึ้นทำให้เกิดความกดดันในกลุ่มคนแรงงานมากขึ้น แต่การหาเลี้ยงชีพยังต้องดำเนินต่อไปและมีความสุขในการทำงานก็ต้องมีพร้อมกับการทำงานเพื่อลด

ความกดดันตามไปด้วย ข้าพเจ้าจึงต้องการถ่ายทอดวิถีชีวิตในการทำงานของกลุ่มชนชั้นแรงงาน
ในหลายๆอาชีพ ของประเทศไทย.

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้จะนำเสนอวิถีชีวิตในการทำงานของชนชั้นแรงงานไทย ผ่านสื่อที่เรียกว่า
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบของภาพถ่ายเชิงสารคดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้รับมุมมองของภาพถ่ายเชิงสารคดีที่มากขึ้น
2. เพื่อให้ได้รับแนวความคิดในการหาความสุขในการใช้ชีวิตและงานที่ทำอยู่
3. เพื่อรับรู้วิถีชีวิตในการใช้ชีวิตของแต่ละอาชีพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1.หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คืออะไร
- 2.สารคดี
- 3.การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม
- 4.ชนชั้นแรงงาน

1.หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คืออะไร

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือที่รู้จักกันในชื่ออีบุ๊ก (eBook หรือ e-Book) เป็นคำภาษาต่างประเทศ ย่อมาจากคำว่า electronic book หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยปกติมักจะเป็นแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่สามารถอ่านเอกสารผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์ คุณลักษณะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถเชื่อมโยงจุดไปยังส่วนต่างๆ ของหนังสือ เว็บไซต์ต่างๆ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์และโต้ตอบกับผู้เรียนได้ นอกจากนี้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถแทรกภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว แบบทดสอบ และสามารถสั่งพิมพ์เอกสารที่ต้องการออกทางเครื่องพิมพ์ได้ อีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะไม่มีในหนังสือธรรมดาทั่ว

สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง หนังสือที่สามารถเปิดอ่านได้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งแบบปาล์มท็อป หรือพ็อกเก็ตคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีที่เน้นเรื่องการพกพาติดตามตัวได้สะดวกเหมือนโทรศัพท์มือถือที่เรียกว่า Mobile ทำให้ระบบสื่อสารติดต่อผ่านอินเทอร์เน็ตได้ สามารถไหลผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ โดยไม่ต้องส่งหนังสือจริง

กลุ่มพัฒนาสื่อเทคโนโลยี ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง หนังสือหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่นๆได้ สำหรับหนังสือ หรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นี้ จะมีความหมายรวมถึงเนื้อหาที่ถูกดัดแปลง อยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงผลออกมาได้ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แต่ก็ให้มีลักษณะการนำเสนอที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับการอ่านหนังสือทั่วไปในชีวิตประจำวัน แต่จะมีลักษณะพิเศษ คือ สะดวกและรวดเร็ว ในการค้นหา และผู้อ่าน

สามารถอ่านพร้อมๆกันได้โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายส่งคืนห้องสมุด เช่นเดียวกับหนังสือในห้องสมุด
ทั่วไป

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะแตกต่างจากหนังสือเล่มในการพลิกหน้า โดยที่ไม่ได้มีการพลิกหน้า
จริง หากแต่เป็นไปในลักษณะของการซ้อนทับกัน สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับ
หนังสือเล่มอย่างเด่นชัดนั้นก็คือ การปฏิสัมพันธ์ และความเป็นพลวัต ซึ่งอาจจะแตกต่างกันบ้างใน
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แต่ละเล่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การใช้งาน และการปฏิสัมพันธ์จากผู้อ่าน
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเหมือนกับหนังสือเล่มดังภาพประกอบ 2 คือ มีหน้าปกเพื่อบอก
ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือ หากใน 1 หน้ามีข้อมูลเป็นหน้าคู่ ด้านซ้ายมือเป็นหน้าซ้ายด้านขวามือ
จะเป็นหน้าขวา กดปุ่มไปหน้าก็จะไปยังหน้าต่อไป กดปุ่มถอยหลังจะกลับไปหน้าก่อน

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์หมายถึง รูปแบบของการจัดเก็บและนำเสนอข้อมูลหลากหลาย
รูปแบบ ทั้งที่เป็นข้อความ ตัวเลข ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้มีวิธีเก็บใน
ลักษณะพิเศษ นั่นคือ จากแฟ้มข้อมูลหนึ่งผู้อ่านสามารถเรียกดูข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันที โดย
ที่ข้อมูลนั้นอาจจะอยู่ในแฟ้มเดียวกัน หรืออาจจะอยู่ในแฟ้มอื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกลก็ได้ หากข้อมูลที่
กล่าวมานี้เป็นข้อความที่เป็นตัวอักษรหรือตัวเลข เรียกว่า ข้อความหลายมิติ และหากข้อมูลนั้น
รวมถึงเสียงและภาพเคลื่อนไหวด้วย ก็เรียกว่า สื่อประสมหรือสื่อหลายมิติ

1.1 วิวัฒนาการของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ได้มีการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาหรือวิวัฒนาการของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า
ความคิดในเรื่องหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ปรากฏในนิยายทางวิทยาศาสตร์มาตั้งแต่ภายหลังปี ค.ศ.
1940 เป็นหลัก การใหม่ของคอมพิวเตอร์ตามแบบแผน IBM มีผลิตภัณฑ์ คือ Book Master เนื้อหา
หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ในปี 1980 และก่อนปี 1990 ในช่วงแรก มี 2 ส่วน คือ เรื่องเกี่ยวกับคู่มือ
อ้างอิง และการ ศึกษาบันเทิง งานที่เกี่ยวกับอ้างอิงมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่
เอกสารทางวิชาการ พร้อม ๆ กับการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ซับซ้อน เช่น Silicon Graphics , Novell และ
ผู้ผลิตได้ผลิตคู่มือ Dynatext ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 12 ชื่อ ตามรูปแบบเทคโนโลยีของ
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และในช่วงสิบปีมานี้ก็เห็นความพยายามที่จะนำผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกับเป็น
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้ามา จำหน่ายในโลกแห่งความจริง แต่ส่วนมากก็ล้มเหลว แต่ก็มีบ้างที่ยัง
พออยู่ในตลาด เช่น Book man หรือ Franklin Bookman ซึ่งการใช้งานยังคงห่างไกลที่จะเข้ามา
เชื่อมโยงในตลาดกระแสเมนสตรีมได้ ปัญหา ของอุปกรณ์เหล่านี้ก็คือ จอภาพขนาดเล็กที่สามารถ
อ่านออกได้ยาก อายุการใช้งานแบตเตอรี่ที่ค่อนข้าง สั้น อีกทั้งไม่มีเทคโนโลยีในการแปลงรหัส

(encryption) เพื่อป้องกันข้อมูลของผู้พิมพ์ในเรื่องของ ลิขสิทธิ์ของตัวอักษร อีกทั้งวิธีจัดจำหน่าย และแสดงผลต่างๆ กันก็ยังไม่สะดวกต่อผู้ใช้ อย่างเช่นการใช้ แผ่นซีดีรอมหรือดิสก์บรรจุแผ่นวงจร อิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาการอันหนึ่งที่ได้เขามามีส่วนช่วยให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เกิดการรุดหน้าเร็ว ขึ้นจน สามารถบรรลุผลในการเป็นหนังสือที่สมบูรณ์แบบก็คือ แล็ปท็อปคอมพิวเตอร์ นั่นก็คือการ นำบางส่วน ของแล็ปท็อป เช่น สกรีน มาใช้ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญก็คือ ในระยะเมื่อไม่กี่ปี มาแล้วราคาของ ส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ได้ลดลงไปมาก จนทำให้การผลิตหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์มีคุณภาพสูง นอกจากนี้การบูมของอินเทอร์เน็ตก็ได้เข้ามาทำให้มนุษย์สามารถส่ง สิ่งที่เป็นเอกสารหรือหนังสือได้คราวละ มาก ๆ โดยอาศัยอินเทอร์เน็ตและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย และไม่ต้องมีดิสก์เก็ตหรือการ์ดสำหรับการใช้ ในการเก็บข้อมูล เช่น นวนิยาย หรือเอกสารตำรา ใน กรณีที่มีผู้เกรงว่าจะมีการละเมิดลิขสิทธิ์ด้วยการ อาศัยไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการ รับส่งหนังสือ ตำรา หรือนวนิยายนั้น ก็สามารถป้องกัน ได้ด้วยการใช้รหัส (encryption) เพื่อไม่ให้ บรรดาผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ในการแจกจ่ายเนื้อหาใน หนังสือนวนิยายหรือตำรา โดยไม่ต้องไปซื้อหา มา อื่น หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ก็ได้อาศัยหลักการ ที่ว่าจะนำเทคโนโลยีที่มีความบางเบาหลายๆ มาใช้ เช่น สกรีน โดยจะละ ทิ้งทุกสิ่งในแล็ปท็อปที่มี น้ำหนักมาก เช่น โปรเซสเซอร์แบบเฮฟวีดีวตี้ งานพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จึงได้มุ่งหนักไปใน เรื่องของความบางเบาและการพิมพ์ทุกอย่างลงบนแผ่นพลาสติกหรือสิ่งอื่นใดที่จะนำ มาทำหน้าที่ คล้ายกับกระดาษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อันหมายถึงการพิมพ์ตั้งแต่สิ่งที่เป็นวงจรทาง อิเล็กทรอนิกส์จนถึงสิ่งอื่นๆ เช่น หน่วยความจำสำรอง (ภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะไม่มีซีพียู) ลงบน แผ่นบางๆ ที่จะทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อันเนื่องจากการ ประหยัดน้ำหนัก นอกจากนี้ลักษณะที่กล่าวมาของไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ก็ยังมีส่วนที่เรียกว่า เนื้อหาด้วยซึ่งเนื้อหา ในที่นี้ได้มีกล่าวไว้ว่า เนื้อหา (content) เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ประโยชน์ บนเครือข่ายมีความสามารถ ในการส่งสัญญาณเสียง การแพร่กระจายของวัสดุ

1.2 ลักษณะของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีโครงสร้างเหมือนๆ กับหนังสือเล่มทั่วๆ ไปโดยจะประกอบด้วย หน้าปกหน้า-หลัง, สารบัญ, เนื้อหาภายในเล่ม และดัชนี เนื้อหาภายในเล่มอาจจะแบ่งออกเป็นบท แต่ละบทมีจำนวนหน้ามากน้อยแตกต่างกันไป ในแต่ละหน้าจะประกอบด้วยตัวอักษร, ภาพนิ่ง, ภาพเคลื่อนไหว, เสียง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะแตกต่างจากหนังสือเล่มในการพลิกหน้า โดยที่ ไม่ได้มีการพลิกหน้าจริง หากแต่เป็นไปในลักษณะของการซ้อนทับกัน สิ่งที่แตกต่างกันระหว่าง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับหนังสือเล่มอย่างเด่นชัดคือ การปฏิสัมพันธ์และความเป็นพลวัต ซึ่ง อาจจะแตกต่างกันลงในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แต่ละเล่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การใช้งาน และ

การปฏิสัมพันธ์จากผู้อ่าน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเหมือนกับหนังสือเล่ม คือ มีหน้าปก เพื่อบอกข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือ หากใน 1 หน้า มีข้อมูลเป็นหน้าคู่ ด้านซ้ายมือเป็นหน้าซ้าย ด้านขวามือจะเป็นหน้าขวา กดปุ่มไปหน้าก็จะไปยังหน้าต่อไป กดปุ่มถอยหลังจะกลับไปหน้าก่อน นอกจากนี้ยังสามารถกระโดดข้ามไปยังหน้าที่ผู้อ่านต้องการได้อีกด้วย หน้าสุดท้ายจะเป็นหน้าก่อนออกจากโปรแกรม ถึงแม้ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะคล้ายกับหนังสือเล่มมากแต่ข้อจำกัดที่มีอยู่มากมายในหนังสือเล่มไม่สามารถส่งอิทธิพลมายังหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แต่อย่างใด

1.3 รูปแบบและการเปรียบเทียบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3 รูปแบบ

1. รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบ่งตามลักษณะการเข้าถึงข้อมูลและการอ่านรูปแบบนี้ จะเป็นการแบ่งประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ชัดเจนมากที่สุดกว่าทุกๆ แบบที่มี โดยแบ่งออกเป็น

1.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อ้างอิง (Automated Reference Books)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อ้างอิงใช้การเข้าถึงข้อมูลในลักษณะการสุ่ม (Random) ผู้อ่านจะค้นหาคำที่ต้องการทราบและอ่านจนจบเนื้อหา นั้น จากนั้นจึงค้นหาที่ต้องการทราบต่อไปหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อ้างอิงสามารถดูภาพจากฐานข้อมูลเอนไซโคลปิเดีย จัดเป็นแหล่งทรัพยากรซึ่งผู้ใช้สามารถค้นหาหรือเลือกอ่านหนังสือที่มีอยู่ได้ง่ายมาก ในอนาคตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ไม่จะเป็นด้านคุณภาพหรือปริมาณในการบรรจุของฐานข้อมูลและทางที่ผู้อ่านสามารถค้นหาและใช้ข่าวสาร แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังคงไว้ซึ่งโมเดลการอ้างอิงอยู่

1.2 หนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Automated Textbook Books) หนังสือ

เรียนอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะการเข้าถึงข้อมูลส่วนใหญ่แบบอ่านไปตามลำดับ (Sequence) จากนั้นก็จะการอ่านเนื้อหาเหล่านั้นไปเรื่อยๆ จนจบบท และอาจอ่านบทต่อไปตามลำดับหรือเลือกหัวข้อใหม่ตามความสนใจของผู้อ่าน หนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์จะแตกต่างจากหนังสืออ้างอิงอิเล็กทรอนิกส์ตรงที่ผู้อ่านจะมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้จากการอ่านหนังสือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบนี้จะเป็นตัวเสริมค่านิยมของหนังสือเรียนโดยจะขยายความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนทางอ้อมโดยใช้สื่อหลากหลายชนิด

2. รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบ่งตามช่องทางการสื่อสาร สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารทางเดียว เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้อ่านสามารถรับสารได้เพียงช่องทางเดียว เช่น ใช้ตาดูหรือใช้หูฟังแต่เพียงอย่างเดียว

อย่างหนึ่งเท่านั้น ได้แก่ หนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Text Books), หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพนิ่ง (Picture Books), หนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลายภาษา (Talking Books) เป็นต้น

2.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารหลายทาง เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้อ่านสามารถรับข่าวสารได้หลายช่องทาง เช่น ใช้ตา ดู ใช้หู ฟัง ใช้มือสัมผัสหน้าจอ ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สื่อประสม (Multimedia Books), หนังสืออิเล็กทรอนิกส์รวมสื่อ (Poly Media Books), หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia Books) เป็นต้น

3. รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบ่งตามหน้าที่ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

3.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเก็บเอกสารสำคัญ (Archival) จะมีที่เก็บข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ในรูปแบบของฐานข้อมูล วิธีใช้งานผู้ใช้ขั้นปลาย สามารถใช้งานได้หลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างหนังสือประเภทนี้ ได้แก่ สารานุกรมโกรเลียร์ (Grolier Encyclopedia) สารานุกรมมัลติมีเดียคอมพัตัน (Compton's Multimedia Encyclopedia) เป็นต้น

3.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ข่าวสารความรู้ (Information) จะมีลักษณะคาบเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบแรก แต่ข่าวสารจะกินความแคบกว่าแบบแรก และมีลักษณะเฉพาะมากกว่า มีความสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องใดหัวข้อเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น หนังสือเรียนแพทยศาสตร์ออกซฟอร์ดบนซีดีรอม หนังสือรายชื่อเพลงนิมบัส (Nimbus MusicCatalogue) เป็นต้น

3.3 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสอน (Instructional) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์มากในการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการอบรม ผู้เรียนจะได้รับความรู้และทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้บางส่วนจะมีการประเมินและประยุกต์ตามรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคน จะมีการนำเสนอให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ตัวอย่างได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการออกแบบหน้าจอสำหรับคอมพิวเตอร์พื้นฐานการอบรม (Computer – BasedTraining)

3.4 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบตั้งคำถาม (Interrogational) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการทดสอบ, สอบย่อย และประเมินผลกิจกรรม โดยวัดจากความรู้ที่ได้จากการศึกษาหัวข้อที่เกี่ยวข้อง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบตั้งคำถามจะประกอบด้วย 3 ลักษณะที่สำคัญคือ ธนาคารตั้งคำถามหรือแบบฝึกหัด, ข้อสอบ, ลักษณะการประเมินผลและระบบผู้เชี่ยวชาญ จะมีการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการเรียน มีการแข่งขันและพิจารณาให้ระดับที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

4. รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบ่งตามชนิดของข้อมูลข่าวสารและเครื่องอำนวยความสะดวก สามารถแบ่งออกได้เป็น 10 ประเภท คือ

4.1 หนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Text Books) ในระยะแรกจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงมีโครงสร้างเป็นตัวอักษร (Text) ต่อมาจะมีลักษณะที่เป็นมัลติมีเดียมากขึ้นโดยใช้คุณสมบัติของไฮเปอร์เท็กซ์ในการนำเสนอ

4.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพเคลื่อนไหว (Moving Picture Books) มีโครงสร้างจากภาพเคลื่อนไหวสั้นๆ (Animation Clips) หรือภาพวิดีโอ (Motion Video Segment) หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

4.3 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลายภาษา (Talking Books) จะมีลักษณะเป็นเนื้อหาประกอบคำบรรยาย เพื่อให้ง่ายต่อการรับรู้ของผู้อ่าน

4.4 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพนิ่ง (Static Picture Books) จะประกอบไปด้วยภาพนิ่งหลายๆ ชนิดรวมกัน ภาพแต่ละภาพจะมีคุณภาพที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของงาน

4.5 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สื่อประสม (Multimedia Books) เป็นการรวมช่องทางการสื่อสารสองทางหรือมากกว่านั้นเข้าด้วยกันเพื่อเข้ารหัสข่าวสาร เป็นการรวมตัวอักษร, ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวมารวมไว้ด้วยกันตามโครงสร้างแบบเน้นตรง เมื่อผลิตเสร็จจะออกมาในรูปของสื่อเดียว ได้แก่ จานแม่เหล็กหรือ ซีดีรอม

4.6 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์รวมสื่อ (Poly Media Books) มีลักษณะตรงกันข้ามกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สื่อประสม โดยใช้การรวมสื่อที่แตกต่างกัน ได้แก่ ซีดีรอม, จานแม่เหล็ก, กระจก, เครื่องฉายคอมพิวเตอร์และอื่นๆ เพื่อส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ใช้

4.7 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia Books) จะมีลักษณะคล้ายกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สื่อประสม คือ ใช้การสื่อสารหลายช่องทาง แต่จะมีโครงสร้างเป็นแบบนอนลิเนียร์ โดยมีโครงสร้างแบบไฮแมงมุม

4.8 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผู้เชี่ยวชาญ (Intelligent Electronic Books) มีการบรรจุเทคนิคปัญญาเทียม เช่น ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System) และระบบเครือข่ายประสาท (Neural Networks) ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และประยุกต์ให้เข้ากับพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน

4.9 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทางไกล (Telemedia Electronic Books)

ต้องอาศัยการสื่อสารทางไกลช่วยในการนำเสนอเนื้อหา เช่น การเรียนการสอนในระบบเทเลคอนเฟอเรนซ์การส่งข้อความทางอีเมล ตลอดจนเป็นทรัพยากรในการสอนทางไกล เช่นในห้องสมุดดิจิทัล

4.10 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไซเบอร์บุ๊ก (Cyberbook Books) ใช้เทคนิค

ของความจริงเสมือน (Virtual Reality) ในการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกเหมือนได้เข้าไปอยู่ในประสบการณ์จริง

1.4 ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้คือ

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือแบบตำรา (Textbooks) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์รูปหนังสือปกตีที่พบเห็นทั่วไป หลักหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการแปลงหนังสือจากสภาพสิ่งพิมพ์ปกติเป็นสัญญาณดิจิทัล เพิ่มศักยภาพเดิมการนำเสนอ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยศักยภาพของคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน เช่น การเปิดหน้าหนังสือ การสืบค้น การคัดเลือก เป็นต้น

2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบบหนังสือเสียงอ่าน มีเสียงคำอ่าน เมื่อเปิดหนังสือจะมีเสียงอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทเหมาะสำหรับหนังสือเด็กเริ่มเรียน หรือหนังสือฝึกออกเสียง หรือฝึกพูด (Talking Book) เป็นต้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้เป็นการเน้นคุณลักษณะด้านการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นตัวอักษรและเสียงเป็นคุณลักษณะหลัก นิยมใช้กับกลุ่มผู้อ่านที่มีระดับลักษณะทางภาษาโดยเฉพาะด้านการฟังหรือการอ่านค่อนข้างต่ำ เหมาะสำหรับการเริ่มต้นเรียนภาษาของเด็ก ๆ หรือผู้ที่กำลังฝึกภาษาที่สอง หรือฝึกภาษาใหม่ เป็นต้น

3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือภาพนิ่ง หรืออัลบั้มภาพ (static Picture Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีคุณลักษณะหลักเน้นจัดเก็บข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่ง (static picture) หรืออัลบั้มภาพเป็นหลัก เสริมด้วยการนำศักยภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอ เช่น การเลือกภาพที่ต้องการ การขยายหรือย่อขนาดของภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอ เช่น การเลือกภาพที่ต้องการ การขยายหรือย่อขนาดของภาพหรือตัวอักษร การสำเนาหรือการถ่ายโอนภาพ การแต่งเติมภาพ การเลือกเฉพาะส่วนของภาพ (cropping) หรือเพิ่มข้อมูล เชื่อมโยงภายใน (Linking information) เช่น เชื่อมข้อมูลอธิบายเพิ่มเติม เชื่อมข้อมูลเสียงประกอบ เป็นต้น

4. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบบหนังสือภาพเคลื่อนไหว (Moving Picture Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้น การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพวีดิทัศน์ (Video Clips)

หรือภาพยนตร์สั้น ๆ (Films Clips) ผสมกับข้อมูลสนเทศที่อยู่ในรูปตัวหนังสือ (Text Information) ผู้อ่านสามารถเลือกชมศึกษาข้อมูลได้ ส่วนใหญ่นิยมนำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์สำคัญ เช่น ภาพเหตุการณ์สงครามโลก ภาพการกล่าวสุนทรพจน์ของ บุคคลสำคัญ ๆ ของโลกในโอกาสต่าง ๆ ภาพเหตุการณ์ความสำเร็จหรือสูญเสียของโลก เป็นต้น

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อประสม (Multimedia) เป็นหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ที่นำเสนอข้อมูลเนื้อหาสาระ ในลักษณะแบบสื่อผสมระหว่างสื่อภาพ (Visual Media) เป็นทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวกับสื่อประเภทเสียง (Audio Media) ในลักษณะต่าง ๆ ผสมกับศักยภาพของคอมพิวเตอร์อื่นเช่นเดียวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

6. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อหลากหลาย (Polymedia books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบสื่อประสม แต่ มีความหลากหลายในคุณลักษณะด้านความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลภายในเล่มที่บันทึกในลักษณะ ต่าง ๆ เช่น ตัวหนังสือภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงดนตรี และอื่น ๆ เป็นต้น

7. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือเชื่อมโยง (Hypermedia Book) เป็น หนังสือที่มีคุณลักษณะสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสาระภายในเล่ม (Internal Information Linking) ซึ่งผู้อ่านสามารถคลิกเพื่อเชื่อมโยงไปสู่อีกเนื้อหาสาระที่ออกแบบเชื่อมโยงกันภายใน การเชื่อมโยงเช่นนี้มี คุณลักษณะเช่นเดียวกับบทเรียนโปรแกรมแบบแตกกิ่ง (Branching Programmed Instruction) นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเอกสารภายนอก (External or Information Sources) เมื่อ เชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ต

8. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสืออัจฉริยะ (Intelligent Electronic Books) เป็นหนังสือประสม แต่มีการใช้โปรแกรมขั้นสูงที่สามารถมีปฏิกริยา หรือ ปฏิสัมพันธ์ กับ ผู้อ่านเสมือนหนังสือมีสติปัญญา (อัจฉริยะ) ในการไตร่ตรอง หรือคาดคะเนในการโต้ตอบ หรือ ปฏิกริยากับผู้อ่าน

9. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบบสื่อหนังสือทางไกล (Telemedia Electronic Books)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้มีคุณลักษณะหลักต่าง ๆ คล้ายกับ Hypermedia Electronic Books

แต่เน้นการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลภายนอกผ่านระบบเครือข่าย (Online Information Sourcess) ทั้งที่เป็นเครือข่ายเปิด และเครือข่ายเฉพาะสมาชิกของเครือข่าย

10. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือไซเบอร์สเปซ (Cyberspace books) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้มีลักษณะเหมือนกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลาย ๆ แบบที่

กล่าวมาแล้วผสมกัน สามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกสามารถ
นำเสนอข้อมูลในระบบสื่อที่หลากหลาย สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านได้หลากหลาย

1.5 โปรแกรมที่นิยมใช้สร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

- โปรแกรมชุด Flip Album
- โปรแกรม DeskTop Author
- โปรแกรม Flash Album Deluxe

ชุดโปรแกรมทั้ง 3 จะต้องติดตั้งโปรแกรมสำหรับอ่าน e-Book ด้วย มิฉะนั้นแล้วจะเปิดเอกสารไม่ได้
ประกอบด้วย

- โปรแกรมชุด Flip Album ตัวอ่านคือ FlipViewer
- โปรแกรมชุด DeskTop Author ตัวอ่านคือ DNL Reader
- โปรแกรมชุด Flash Album Deluxe ตัวอ่านคือ Flash Player

หน้าปก หมายถึง ปกด้านหน้าของหนังสือซึ่งจะอยู่ส่วนแรก เป็นตัวบ่งบอกว่า
หนังสือเล่มนี้ชื่ออะไร
ใครเป็นผู้แต่ง

คำนำ หมายถึง คำบอกกล่าวของผู้เขียนเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ
ข้อมูลและเรื่องราวต่างๆ
ของหนังสือเล่มนั้น

สารบัญ หมายถึง ตัวบ่งบอกหัวข้อเรื่องสำคัญที่อยู่ภายในเล่มว่าประกอบด้วย
อะไรบ้างอยู่ที่หน้าใดของหนังสือ สามารถเชื่อมโยงไปสู่หน้าต่างๆ ภายในเล่มได้

สาระของหนังสือแต่ละหน้า หมายถึง ส่วนประกอบสำคัญในแต่ละหน้า ที่
ปรากฏภายในเล่ม ประกอบด้วย

- หน้าหนังสือ (Page Number)
- ข้อความ (Texts)
- ภาพประกอบ (Graphics) .jpg, .gif, .bmp, .png, .tiff
- เสียง (Sounds) .mp3, .wav, .midi
- ภาพเคลื่อนไหว (Video Clips, flash) .mpeg, .wav, .avi
- จุดเชื่อมโยง (Links)

อ้างอิง หมายถึง แหล่งข้อมูลที่ใช้เข้ามา อ้างอิง อาจเป็นเอกสาร ตำรา หรือเว็บไซต์ก็ได้

ดัชนี หมายถึง การระบุค่าสำคัญหรือค่าหลักต่างๆ ที่อยู่ภายในเล่ม โดยเรียงลำดับตัวอักษรให้สะดวกต่อการค้นหา พร้อมระบุเลขหน้าและจุดเชื่อมโยง
ปกหลัง หมายถึง ปกด้านหลังของหนังสือซึ่งจะอยู่ส่วนท้ายเล่ม

2. สารคดี

2.1 ความหมายของสารคดี

สารคดี คือ งานเขียนอย่างสร้างสรรค์ ที่มีลักษณะคล้ายบทความ แต่ไม่ใช่บทความ นักวิชาการได้อธิบายความหมายของสารคดีไว้ต่างกัันดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, หน้า 1182) ได้ให้ความหมายของสารคดีไว้ว่า "สารคดี [สาระ-] น. เรื่องที่เรียบเรียงขึ้นจากความจริงไม่ใช่จินตนาการ เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีชีวประวัติ" ปานฉาย สุานธรรม (ม.ป.ป., หน้า 51) อธิบายว่า "สารคดี คือ การเขียนที่เน้นข้อมูลที่เป็นความจริงมากที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้ และความจริง เพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา" จลวย สุรสิทธิ์ (2522, หน้า 259) อธิบายว่า

คำว่า สารคดี ถ้าแยกคำแล้วแปล ก็จะได้ความว่า สาร หมายถึง สำคัญ คดี หมายถึง เรื่อง ถ้าแปลรวมกันก็หมายถึง เรื่องใดที่มีสาระสำคัญ และถ้าเทียบคำนี้กับคำภาษาอังกฤษจะเท่ากับคำ feature ซึ่งมีรากศัพท์ว่า fact ซึ่งแปลว่า ความจริง เพราะฉะนั้นการเขียนสารคดีจึงหมายถึง การเขียนเรื่องใดๆที่เป็นความจริง มีสาระสำคัญนำรู้ที่แฝงด้วยความจริง เนื้อหาสาระสำคัญที่เชื่อถือได้

-เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2533, หน้า 61) กล่าวถึงความหมายของสารคดีว่า "สารคดีจะมีลักษณะเนื้อหาสาระเชิงวิชาการที่ใช้รูปแบบไม่เป็นทางการ มีสาระความเพลิดเพลิน และความรู้ ใช้สำนวนภาษาทันสมัย ได้รับความสนใจ อยากติดตาม และมีอิสระในการใช้ภาษา"

-ถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 244) อธิบายว่า "สารคดี (Non-fiction) คือ งานเขียนที่ยึดถือเรื่องราวจากความเป็นจริงนำมาเขียน เพื่อมุ่งแสดงความรู้ทรรศนะความคิดเห็นเป็นหลัก ด้วยการจัดระเบียบความคิดในการนำเสนอ ผสมผสานในการถ่ายทอดต่อการสนใจใฝ่รู้ของผู้อ่าน เพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา"

-วนิดา บำรุงไทย (2545, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของสารคดีไว้ว่า "สารคดี คือ เรื่องสร้างสรรค์ (creative) บางครั้งมีความเป็นอัตวิสัย (subjective) เป็นข้อเขียนที่มุ่งให้ความบันเทิงและข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน สถานการณ์หรือแง่มุมชีวิตที่น่าสนใจ"

-สุจิตรา ช้างอยู่, วิชาวลย์ ม่วงเอี่ยม, สุจารี หอมนาน (2546, หน้า 7) กล่าวว่า "สารคดี เป็นงานเขียนร้อยแก้วที่มีเนื้อหาหลากหลายโดยผ่านการกลั่นกรองข้อเท็จจริง แล้วนำมาเสนอผ่าน ภาษาที่มีสีสันชวนอ่าน มีเนื้อหาในการนำเสนอข้อเท็จจริงในรูปแบบการอธิบาย การวิจารณ์ หรือ อาจมีเรื่องราวเกี่ยวกับความบันเทิงสอดแทรก"

-ชลอ รอดลอย (2551, หน้า 3) กล่าวถึงความหมายของสารคดีไว้ว่า "สารคดี คือ งาน ประพันธ์ร้อยแก้วที่ผู้เขียนมุ่งที่จะเสนอความรู้และความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆเป็นหลัก เพื่อให้ ผู้อ่านได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อมกันด้วย"

-ศรี คณปติ (2551, ย่อหน้า 1) ให้ความเห็นว่า "สารคดี หมายถึง งานเขียนที่เป็นเรื่อง เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่มีตัวตนจริง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีเจตนา เบื้องต้นในการให้สาระ ความรู้ ความคิด ทั้งนี้ต้องมีกลวิธีการเขียนให้เกิดความเพลิดเพลินด้วย"

-เกศินี จุฑาวิจิตร (2552, หน้า 259) กล่าวถึงความหมายของสารคดีไว้ว่า "สารคดี คือ ความเรียงที่มุ่งนำเสนอข่าวสารข้อมูลความรู้ และข้อเท็จจริงพร้อมกับให้ความเพลิดเพลิน และ ความพึงพอใจ ผ่านการใช้ภาษาที่พิถีพิถัน ไร้อารมณ์ คมคาย และงดงาม"

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า สารคดี คือ งานเขียนสร้างสรรค์ประเภทร้อยแก้ว ซึ่งเป็น เรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง มุ่งเสนอความรู้ที่น่าสนใจ และความเพลิดเพลินในการอ่าน โดยมีการใช้ภาษา ที่ทันสมัย คมคาย งดงาม ไร้อารมณ์ ความสนใจ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล หรือสถานการณ์

2.2 ลักษณะของสารคดี

สารคดีเป็นงานเขียนที่ผู้เขียนมุ่งให้ผู้อ่านได้รับรู้สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในโลก จึงเป็นข้อมูล เรื่องราวที่เป็น เรื่องจริง มีรูปแบบการนำเสนอที่ไม่เจาะลึกด้านเนื้อหา และมีลีลาการเขียนที่สร้างความเพลิดเพลิน แก่ผู้อ่าน ซึ่งมีความแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่นๆลักษณะของสารคดี (ชลอ รอดลอย, 2551, หน้า 5; ปราณี สุรสิทธิ์, 2549, หน้า 259; พิมาน แจ่มจรัส, 2550, หน้า 410; วนิดา บำรุงไทย, 2545, หน้า 7; ศรี คณปติ, 2550, ย่อหน้า 3) มีดังนี้

- ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ในการเขียนสารคดี ผู้เขียนมีอิสระที่จะใช้
- ความสามารถในการผูกเรื่อง ลำดับความตามที่ต้องการ
- ความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก
- ความนึกคิดของตนให้ผู้อื่นได้ทราบ โดยเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสม
- ความมีสาระ (informativeness) สารคดีเป็นงานเขียนที่นำเสนอข้อมูล เรื่องราว ที่เป็นเรื่องจริง ข้อเท็จจริง ซึ่งความจริงบางเรื่องไม่มีคุณสมบัติพอที่จะเขียนเป็นข่าว แต่สามารถ นำมาเขียนเป็นสารคดี ที่ให้สาระและแง่คิดได้

-ความบันเทิง (entertainment) ผู้เขียนมุ่งให้ความรู้ที่น่าสนใจ และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากการอ่านข่าว

-ความไม่ล้าสมัย (unperishable) สารคดีนั้นเป็นงานเขียนที่ไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งแตกต่างจากข่าวที่ต้องสด รวดเร็วต่อเหตุการณ์

จะเห็นได้ว่าสารคดีนั้นเป็นงานเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น เพราะมีการนำเสนอข้อมูล เรื่องราวที่เป็นข้อเท็จจริง มีรูปแบบการนำเสนอที่ไม่เจาะลึกด้านเนื้อหา จึงทำให้สารคดีนั้นเป็นงานเขียนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

2.3 ประเภทของสารคดี

สารคดีสามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ได้ 3 ประเภท (การเขียนสารคดี, 2553, ย่อหน้า 4) ดังนี้

2.3.1. สารคดีประวัติบุคคล

สารคดีบุคคลแบ่งได้ 2 ประเภทได้แก่ สารคดีอัตชีวประวัติ หมายถึง สารคดีที่เจ้าของประวัติเขียนเล่าประวัติและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

สารคดีชีวประวัติ หมายถึง สารคดีที่มีผู้อื่นกล่าวถึง อาจเป็นชีวประวัติรวมหลายๆ ชีวิตในเล่มเดียว หรืออาจเป็นชีวประวัติของบุคคลเดียวก็ได้

2.3.2. สารคดีท่องเที่ยว

สารคดีท่องเที่ยว เป็นสารคดีที่เล่าเรื่องราวการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ความเป็นอยู่ของผู้คน รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือการเดินทาง เช่น เส้นทาง การเดินทาง ที่พัก อาหาร ฯลฯ นอกจากนี้ผู้เขียนมักให้ข้อสังเกตและแสดงทัศนคติต่อสิ่งที่พบเห็นไว้ด้วย

2.3.3. สารคดีแนะนำ

สารคดีแนะนำจะมีเนื้อหาหลากหลาย ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกแง่มุม ตั้งแต่เรื่องปัจจัยสี่ การประกอบอาชีพ จนถึงการพักผ่อนหย่อนใจ

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าสารคดีจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ

- สารคดีชีวบุคคล
- สารคดีท่องเที่ยว
- สารคดีแนะนำ

2.4 องค์ประกอบของสารคดี

การเขียนสารคดีนั้นประกอบไปด้วยส่วนต่างๆดังนี้

2.4.1. ส่วนนำเรื่อง ในการเขียนส่วนนำเรื่อง หรือความนำนั้นสามารถเขียนได้หลายแบบ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2535, หน้า 42; วนิดา บำรุงไทย, 2545, หน้า 44) ดังนี้

ความนำแบบสรุปประเด็น คือ การสรุปสาระสำคัญทั้งหมด โดยมีหลักการทั่วไปมักประกอบด้วยคำหลัก คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร

ความนำประเภทพรรณนา หรืออธิบาย คือ การพรรณนาถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้มองเห็นคุณลักษณะของสิ่งนั้นๆให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเป็นสถานที่ บุคคล หรือวัสดุสิ่งของที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องที่เขียน

ความนำแบบกระทบความรู้สึก คือ การใช้โวหาร เนื้อความที่เร้าอารมณ์ หรือภาษาที่รุนแรงกระทบความรู้สึกของผู้อ่านทันที ทำให้ผู้อ่านสามารถสร้างความรู้สึกบางอย่างต่อเหตุการณ์นั้นๆ

ความนำที่เป็นสุภาษิต คำกลอน หรือบทกวี คือ การยกเอาคำกลอน สุภาษิต หรือบทกวีที่มีเนื้อความเข้ากันมาขึ้นต้น แทนการอธิบายหรือพรรณนา

ความนำประเภทคำถาม คือ การตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ควรมีลักษณะกระชับ และประเด็นที่เด่นชัด

ความนำด้วยเรื่องเล่า หรือเหตุการณ์ คือ การนำเรื่องด้วยเรื่องเล่าสั้นๆ อาจเป็นเกร็ดที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง หรือการนำเหตุการณ์ เรื่องราวมาเกริ่นนำ

ความนำประเภทบรรยาย คือ การให้รายละเอียดของเหตุการณ์ โดยการบรรยายแต่ละฉากอย่างละเอียดตามด้วยการแสดงความต่อเนื่องของเหตุการณ์

ความนำที่เป็นข่าว คือ การใช้ข่าว หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นการนำเรื่องความนำแบบคุยกับผู้อ่านโดยตรง คือ การที่ผู้เขียนใช้สรรพนามแทนตัวเองกับผู้อ่าน นิยมใช้คำว่า "ผม" "คุณ"

ความนำประเภทหยอกล้อ คือ ความนำที่เขียนโดยไม่เจตนาให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวในทันที มีลักษณะผ่อนคลาย ยั่วเย้าใครบางคน ใช้ภาษาเบาๆไม่เคร่งเครียด

ความนำที่ตรงกันข้าม คือ การนำด้วยเหตุการณ์ บุคคล หรือสถานที่ที่ตรงกันข้ามกับสาระ หรือประเด็นของเรื่อง

ความนำที่อ้างถึงภูมิหลัง คือ การนำเรื่องด้วยความเดิมหรือประวัติความเป็นมาของเรื่อง

2.4.2. เนื้อเรื่อง คือ การลำดับเหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆในลักษณะ

(วนิดา บำรุงไทย, 2545, หน้า 106; สุภิตรา อนุศาสน์, ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์, และมานิตา ศรีสาคร, 2552, หน้า 5) ดังนี้

เสนอตามลำดับเวลา คือ ลำดับไปตามอายุ หรือการเผชิญเหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆของเจ้าของประวัติ

เสนอตามการลำดับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ คือ การจัด เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่สำคัญ หรือน่าสนใจมาขึ้นต้นก่อน หรืออาจจัดเป็นกลุ่มประสบการณ์ เหมาะที่จะเขียนเล่าเรื่องหรืออธิบายเรื่องประเภทให้ความรู้

เสนอเนื้อหาโดยโครงสร้างประเด็น การลำดับเนื้อหาแบบนี้มักใช้กับ เนื้อเรื่องที่มีการแสดงเหตุผลหรือเสนอความคิดเห็น อาจเรียกอีกอย่างว่าเป็นการเสนอโดยจัด ประเด็นหรือกำหนดกลุ่มเรื่อง กลุ่มความคิด

เสนอตามการจัดลำดับสถานที่ คือการจัดระเบียบความคิดโดยลำดับ ตามสถานที่ ผู้เขียนจะเขียนลำดับจากตำแหน่งหนึ่งไปสู่ตำแหน่งอื่นๆ

เสนอตามการจัดลำดับความสัมพันธ์ คือ การจัดลำดับความคิดตาม ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันเป็นเหตุเป็นผลกัน

2.4.3. ส่วนท้าย ส่วนท้ายหรือความจบนั้นผู้เขียนสามารถเลือกเขียนได้ หลายแบบ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2535, หน้า 42; วนิดา บำรุงไทย, 2545, หน้า 44) ดังนี้

จบแบบสรุปความ คือ การจบด้วยการสรุปประเด็นสำคัญอีกครั้งโดย โยงถึงความนำในตอนต้นด้วย

จบแบบคาดไม่ถึง คือ การจบอย่างพลิกความคาดหมาย มักนิยมใช้ใน สารคดีเชิงข่าว หรือสารคดีประเภทอารมณ์

จบแบบคลี่คลายประเด็น คือการจบโดยทำให้ประเด็นนั้นกระจ่าง ชัดเจน ผู้อ่านไม่มีข้อเคลือบแคลงสงสัย

จบแบบให้คิดต่อ คือ การจบแบบเน้นประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยทิ้ง ปริศนาให้ผู้อ่านขบคิด

2.5 สารคดีชีวประวัติ

สารคดีชีวประวัติ คือ การเขียนนำเสนอเรื่องราวชีวิตของคุณคนในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นบุคลิกภาพ ความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนผลงานที่น่าสนใจ

2.5.1. ความหมายและลักษณะของสารคดีชีวประวัติ การเขียน

สารคดีชีวประวัติ

คือ การเขียนนำเสนอเรื่องราวชีวิตของบุคคลในแง่มุมต่างๆ นักวิชาการได้อธิบายความหมายและลักษณะของสารคดีชีวประวัติไว้ต่างกัันดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 366) ได้ให้ความหมายของคำว่าชีวประวัติไว้ว่า "ชีวประวัติ น. ประวัติบุคคล"

วนิดา บำรุงไทย (2545, หน้า 102) อธิบายว่า "ชีวประวัติ คือ เรื่องราวชีวิตของบุคคลที่ผู้อื่นเป็นผู้เขียนเรียงขึ้น"

ชลอ รอดลอย (2551, หน้า 52) กล่าวว่า "สารคดีชีวประวัติ (biography) เป็นงานประพันธ์ที่มีรูปแบบของประวัติศาสตร์ประยุกต์ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ กล่าวถึงเฉพาะบุคคลหนึ่ง เมื่อบุคคลเขียนถึงตนเองผลงานที่เขียนเรียกว่า อัตชีวประวัติ"

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2548, หน้า 124) กล่าวว่า "สารคดีแบบชีวประวัติ เป็นเรื่องและผู้แต่งเขียนถึงประวัติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เห็นที่น่าสนใจ"

ปราณี สุรสิทธิ์ (2541, หน้า 343) อธิบายว่า "สารคดีบุคคล คือเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่น่าสนใจ ถ้าผู้เขียน เขียนถึงประวัติของตนเองเรียกว่า อัตชีวประวัติ ถ้าเขียนถึงประวัติของผู้อื่น เรียกว่า ชิวประวัติ ซึ่งอาจเป็นจุดเด่นของบุคคลนั้น หรือทัศนคติในการดำรงชีวิต หรืออุดมการณ์ในการทำงาน"

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถสรุปความหมายและลักษณะของสารคดีชีวประวัติได้ว่า สารคดีชีวประวัติ (biography) คือการเขียนนำเสนอประวัติของบุคคล ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรม ความรู้ ความคิดเห็น ผลงาน หรือเรื่องราวต่างๆ ที่น่าสนใจ เพื่อนำมาศึกษาในแง่มุมต่างๆ โดยสารคดีชีวประวัตินั้นมีลักษณะเด่นคือเป็นการเขียนประวัติโดยที่เจ้าของประวัตินั้นไม่ได้เป็นผู้เขียนขึ้นเอง แต่มีผู้อื่นเป็นคนเขียนขึ้น

2.5.2. ประเภทของสารคดีชีวประวัติ สารคดีชีวประวัติ แบ่งออกเป็น

3 ประเภท (สารคดี, 2553, ย่อหน้า 6) ดังนี้

ชีวประวัติแบบจำลองลักษณะ (portrait) เป็นการเขียนแบบถ่ายภาพให้เหมือนตัวจริงของเจ้าของประวัติ การเขียนจึงเป็นการอธิบายรูปร่าง ความคิด รสนิยม และอุปนิสัยอย่างตรงไปตรงมา

ชีวประวัติแบบสดุดีหรือชื่นชม (appreciation) มุ่งเน้นการเขียน

ชีวประวัติบุคคลแบบสรรเสริญ จึงเน้นด้านความสำเร็จ

ชีวประวัติแบบรอบวง (profile) เป็นการเขียนโดยให้ผู้อ่านเห็น

ความสำคัญของชีวประวัติเพียงด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

2.5.3. กลวิธี และแนวทางการเขียนสารคดีชีวประวัติ การเขียนสารคดีชีวประวัติให้ได้ดีนั้นมีกลวิธี และแนวทางการเขียน (ชลอ รอดลอย, 2551, หน้า 57; ัญญา สังขพันธ์, 2548, หน้า 126) ดังนี้

การเขียนสารคดีชีวประวัติต้องกำหนดแนวคิดให้ชัดเจนว่าบุคคลที่เลือกเขียนนั้นมีความน่าสนใจด้านใด เช่น บุคคลที่เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต ทั้งที่เป็นแบบอย่างที่ดี และไม่ดี

การเขียนสารคดีชีวประวัตินั้นต้องกำหนดจุดเน้นว่าต้องการเน้นหรือนำเสนอในเรื่องใด ไม่มุ่งที่จะบอกเพียงแต่ว่าเขาเป็นใคร แต่มุ่งชี้ให้เห็นว่าเขาเป็นอย่างไร และทำไมถึงเป็นอย่างนั้น

การเขียนสารคดีนั้นต้องเขียนเฉพาะเรื่องของบุคคลจริง ไม่ใช่เรื่องสมมุติ

การเก็บข้อมูลต้องเก็บข้อมูลให้ละเอียดรอบด้าน ทั้งการสัมภาษณ์ และเอกสาร

การเขียนสารคดีชีวประวัตินั้นต้องเขียนด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่อคติ และไม่ปรุงแต่งสำนวน เนื้อหาให้วิเศษเกินจริงหรือเกินงาม

การเขียนสารคดีชีวประวัติให้ดีขึ้น ควรศึกษา รูปแบบของสารคดีแนวทางในการเขียน และกลวิธีในการเขียนให้ชัดเจน

2.6 กรอบการวิเคราะห์

การวิเคราะห์งานเขียนสารคดีชีวประวัติ ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องคนของโลก นั้นวิเคราะห์ส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

2.6.1. ประเภทของสารคดีชีวประวัติ

-ชีวประวัติแบบจำลองลักษณะ (portrait)

-ชีวประวัติแบบสดุดีหรือชื่นชม

-ชีวประวัติแบบรอบวง (profile)

2.6.2. ส่วนนำเรื่อง

-ความนำแบบสรุปประเด็น

-ความนำประเภทพรรณนา หรืออธิบาย

- ความน่าแบบกระทบความรู้สึก
- ความน่าที่เป็นสุภาสิต คำกลอน หรือบทกวี
- ความน่าประเภทคำถาม
- ความน่าด้วยเรื่องเล่า หรือเหตุการณ์แปลกประหลาด
- ความน่าประเภทบรรยาย
- ความน่าที่เป็นข่าว
- ความน่าแบบคุยกับผู้อ่าน
- ความน่าประเภทหยอกล้อ
- ความน่าที่ตรงกันข้าม
- ความน่าที่อ้างถึงภูมิหลัง

2.6.3. การลำดับเรื่อง

- เสนอตามลำดับเวลา
- เสนอตามการจัดลำดับเหตุการณ์หรือประสบการณ์
- เสนอเนื้อหาโดยโครงสร้างประเด็น
- เสนอตามการจัดลำดับสถานที่
- เสนอตามการจัดลำดับตามความสัมพันธ์

2.6.4. การจบเรื่อง

- จบแบบสรุปความ
- จบแบบคาดไม่ถึง
- จบแบบคลี่คลายประเด็น
- จบแบบให้คิดต่อ

2.7 ภาพถ่ายสารคดี

2.7.1 ความหมายของภาพถ่ายสารคดี

งานเขียนสารคดีคือการนำเอาข้อเท็จจริงที่เป็นข้อมูลความรู้ในเชิงวิชาการมาเรียบเรียงเขียนให้อ่านง่ายขึ้น โดยใช้เทคนิคของงานวรรณกรรมเข้ามาช่วย ให้ผู้อ่านใช้วิจารณญาณในการตัดสิน เพื่อให้เข้าถึงความดี ความจริง และความงามด้วยตนเอง บางครั้งการใช้ตัวอักษรเป็นสื่อเพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถบอกเล่า "สาร" หรือเรื่องราวได้ทั้งหมด ภาพถ่ายจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียนสารคดี และอาจสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวหนังสือเลย ดังคำกล่าวที่ว่า "ภาพหนึ่งภาพ แทนคำล้านคำ"

ภาพถ่ายสารคดีจำเป็นจะต้องดำเนินไปพร้อมเนื้อเรื่อง เพื่อทำหน้าที่

สนับสนุนให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และในบางกรณีภาพถ่ายสารคดีก็อาจจำเป็นต้องอาศัยเนื้อเรื่องมาสนับสนุนให้ภาพสมบูรณ์ ช่วงภาพถ่ายสารคดีจึงมักจะต้องลงพื้นที่พร้อมกับนักเขียน หรือ บางครั้งก็อาจต้องลงพื้นที่ด้วยตนเอง

การถ่ายภาพในเชิงสารคดีก็เช่นเดียวกับงานเขียนสารคดี คือ การบันทึกปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริงเพื่อบอกเล่าความจริง ตามความเป็นจริง โดยไม่บิดเบือน และไม่ถ่ายภาพนำความคิดหรือความรู้สึกของผู้คน โดยเฉพาะประเด็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมือง ศาสนา และความเชื่อ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น วิธีการเล่าเรื่องก็ขึ้นอยู่กับเรื่องที่ต้องการจะเล่าด้วย หากเป็นประเด็นละเอียดอ่อน หรือเป็นปรากฏการณ์ที่ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสังคม ช่วงภาพจำเป็นจะต้องถ่ายทอดข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ถ่ายภาพให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยไม่ใช่เทคนิคหรือจัดภาพที่ผิดธรรมชาติ แต่หากเป็นประเด็นที่ชัดเจนแล้ว อย่างเช่น ยาเสพติด เด็กเร่ร่อน อุบัติภัย ฯลฯ ช่วงภาพอาจต้องถ่ายทอดให้เห็นอารมณ์ ความรู้สึกในภาพ เพื่อให้คนดูรู้สึกร่วมกับภาพและเรื่องนั้นได้

เทคนิคของการถ่ายภาพในเชิงสารคดีไม่ได้แตกต่างกับการถ่ายภาพทั่วไป แต่การถ่ายภาพสารคดีจำเป็นจะต้องอาศัยการ "ทำการบ้าน" คือการหาข้อมูลและพูดคุยกับนักเขียนและบรรณาธิการให้ชัดเจน ถึงขอบเขตแค่ไหน เมื่อถึงเวลาลงพื้นที่จะได้ทำงานได้ตรงตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะงานสารคดีบางเรื่องจำเป็นจะต้องลงพื้นที่ถ่ายภาพหลายครั้ง ตามแต่โอกาสและเหตุการณ์ บางเรื่องอาจต้องลงพื้นที่ม หรือใช้อุปกรณ์พิเศษ เช่น สารคดีสัตว์ป่า ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นต้น

2.7.2 ความแตกต่างระหว่างข่าวกับสารคดี

คำว่า "สารคดี" นั้นให้คำจำกัดความได้ยาก เพราะมีลักษณะแตกต่างหลากหลาย และครอบคลุมกว้างมากตั้งแต่เรื่องของบุคคลสำคัญจนถึงเรื่องเหลือเชื่อของเหตุการณ์ผิดปกติต่าง ๆ รวมทั้งคำอธิบายซึ่งบางครั้งต้องการสั้น ๆ แต่บางครั้งก็อาจต้องใช้ข้อเขียนที่มีความยาวมาก ๆ ก็ได้ แต่ที่เห็นได้ชัดคือเรื่องที่น่าเสนอในรูปแบบของสารคดีจะไม่คำนึงถึงความสดใหม่ คือ ไม่นำคุณค่าเรื่องเวลามาเป็นตัวกำหนด บางเรื่องใช้ได้เป็นเวลานานและก็ยังรู้สึกใหม่และน่าสนใจอยู่เสมอ

สิ่งที่ทำให้เส้นแบ่งระหว่างข่าวและสารคดีไม่ชัดเจน คือ ข่าวบางข่าวถูกนำเสนอด้วยวิธีการของสารคดี เช่น ถ้านำเสนอภาพของผู้ชนะการแข่งขันฟุตบอลหรือผู้เล่นสำคัญที่ทำให้ทีมชนะและผลการแข่งขันก็อาจเป็นข่าว แต่ถ้านำเสนอในแง่ความกดดันของนักกีฬาหรือผู้เล่นคนสำคัญที่ทำให้ทีมชนะหรือผู้ชนะก็จะเป็นสารคดี

2.7.3 ลักษณะสำคัญของสารคดี

2.7.3.1. ไม่มีกาลเวลา (Timelessness) สารคดีส่วนใหญ่ไม่ได้มีคุณค่าเพราะความทันต่อเวลาหรือความสดใหม่ แต่มักทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นเรื่องนั้นสดใหม่และทันสมัยอยู่เสมอ ต่างจากภาพข่าวที่ต้องเป็นเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ แต่จะเก่าและล้าสมัยอย่างรวดเร็ว

2.7.3.2. เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต (Slice of Life) ถ้าเป็นภาพข่าว คุณค่าของภาพจะมีมากขึ้นถ้าขั้วเจคมืดหรือเสียง และกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความสำคัญหรือรุนแรงซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น สะเทือนใจ หรือเศร้าสลด แต่สารคดีจะตรงกันข้าม เพราะสารคดีจะบันทึกสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้คน สถานที่ หรือสิ่งของธรรมดา ๆ ที่เห็นได้หรือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือการออกกำลังกายในสวนสาธารณะ

2.7.3.3. สารคดีจากข่าว (Featuring the News) เมื่อเกิดความเสียหายร้ายแรงจากไฟไหม้ ภาพข่าวอาจถ่ายให้เห็นตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ดับเพลิง และอาสาสมัครกำลังช่วยชีวิตผู้ประสบภัย โดยมีอาคารที่ถูกไฟไหม้เป็นพื้นหลัง และบรรยายความเสียหายที่เกิดจากไฟไหม้ พร้อมรายชื่อผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต แต่สารคดีจากข่าวหรือสารคดีเชิงข่าว (news feature) นั้น อาจถ่ายภาพตำรวจดับเพลิงที่กำลังช่วยชีวิตสุนัขและตีพิมพ์คู่กันกับภาพผู้บาดเจ็บและความเสียหายของอาคารโดยทั่วไปนักเขียนบางคนให้คำนิยามคำว่า "สารคดี" ว่าหมายถึงอะไรก็ได้ที่ไม่ใช่ข่าว แต่แม้ว่าสารคดีจะรวมทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่ใช่ข่าวหรือกีฬา แต่การแยกและระบุประเภทว่าหมายถึงอะไรบ้างนั้นทำได้ยาก เพราะมีหมวดหมู่กว้างขวางมาก ที่สำคัญกว่าการแยกและระบุประเภทคือต้องรู้ว่า จะนำเสนอด้วยวิธีใดจึงจะทำให้ผู้ดูสนใจ

2.7.4 คุณสมบัติของช่างภาพสารคดี

ช่างภาพสารคดีที่ดีควรมีคุณลักษณะที่ไวต่อความรู้สึก (sensitive) เช่น รู้สึกถึงความพอใจหรือไม่พอใจของขั้วเจค มีความเมตตา (compassionate) ทرحอดทนต่อความยากลำบาก (patient) อดทนอดกลั้น (tolerant) ต่อความกดดันต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อยากรู้อยากเห็น แต่ไม่สอดรู้สอดเห็น (nosey) เข้ากับผู้คนทุกประเภทได้ง่าย เด็ดขาดในการตัดสินใจและหนักแน่น (assertive) แต่ไม่ก้าวร้าว

2.7.5 ความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ

2.7.5.1. ต้องรู้จักผู้อ่าน วิธีที่จะทำให้รู้จักหรือเข้าใจผู้อ่านในชั้นแรกคือดูว่าภาพถ่ายให้หนังสือพิมพ์ประเภทไหน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ หนังสือพิมพ์

มหาวิทยาลัย หรือสิ่งพิมพ์เพื่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะประเภทของหนังสือพิมพ์จะช่วยให้ทราบประเภทของผู้อ่านที่มีความต้องการและความสนใจแตกต่างกัน

2.7.5.2. ต้องมีความรู้เรื่องเนื้อหาข่าวสาร (message) งานช่างภาพคือการบอกผู้ดูว่าเกิดอะไรขึ้น ดังนั้นก่อนที่จะบอกหรือสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ไปยังผู้ดูหรือผู้อ่าน ช่างภาพต้องเข้าใจและรู้เรื่องที่เกิดขึ้นดีกว่าและมากกว่าคนอื่น ๆ การเริ่มต้นด้วยการสำรวจวิจัย (research) และหาข้อมูลด้วยการอ่านและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ให้มากที่สุดก่อนลงมือทำงานก็เป็นวิธีที่ดี

2.7.5.3. ต้องมีทักษะหรือความสามารถในการคาดหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

1. การคาดหมาย ในระยะเวลาที่ยาวนานหรือแนวโน้มต่าง ๆ (trend) เช่น สังเกตเห็นความผิดปกติของลมฟ้าอากาศที่ร้อนมากขึ้นทุกปี หรือผู้คนในชุมชนเจ็บป่วยด้วยโรคบางอย่างมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ช่างภาพอาจต้องคิดล่วงหน้าถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบต่าง ๆ รวมทั้งการแก้ไขปัญหของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

2. การคาดหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นการเฉพาะ (specific event) ในระยะเวลาไม่นานนัก เช่นใน ก่อนเปิดภาพเรียนก็คาดหมายได้ว่าเมื่อถึงเวลาปิดภาค ผู้ปกครองและบุตรหลานจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง จึงควรเตรียมตัวและเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ล่วงหน้า ซึ่งอาจใช้เวลาเป็นสัปดาห์หรือแค่วันเดียว เพื่อให้พร้อมที่จะทำงานได้ทันทีเมื่อมีกิจกรรมหรือเกิดเหตุการณ์ขึ้น

3. การคาดหมายขณะอยู่ในเหตุการณ์นั้น (moment within event) หมายถึงสัญชาตญาณในการคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในวินาทีนั้น

4. ต้องแสดงให้เห็นผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับผู้คน เมื่ออยู่ในเหตุการณ์อย่าลืมถ่ายภาพที่เป็นหัวใจสำคัญของเรื่องราวที่ต้องการจะบอกหรือสื่อสารไปยังผู้ดูหรือผู้อ่าน และที่สำคัญควรถ่ายภาพให้เห็นว่ากิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสร้างผลกระทบโดยตรงต่อพวกเขาอย่างไร

2.7.6 การปฏิบัติตน

อาชีพช่างภาพวารสารศาสตร์ (Photojournalist) เป็นอาชีพที่ต้องพบปะพูดคุยติดต่อกับผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลาย เช่น คนที่ขี้อาย เห็นแก่ตัว จู้จี้ ขอบทำตัวเป็นนาย (bossy) หรือกับคนที่ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและได้รับความร่วมมือด้วยดี การเข้าใจลักษณะนิสัยของผู้คนที่แตกต่างกันจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อให้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและได้รับความร่วมมือด้วยดี เช่น ควรทราบว่าคนที่ขี้อายมักไม่ค่อยชอบพูดคุยหรือเปิดใจ จึงควรใช้วิธีพูดคุยให้เกิดความคุ้นเคยและมั่นใจก่อนเริ่มถ่ายภาพ บางครั้งอาจต้องใช้เวลาและคุยจนแน่ใจว่าเขาเข้าใจ

ไว้ใจ และยอมรับ จึงนำกล้องออกจากกระเป๋าได้ แต่ถ้าพบกับคนจู้จี้หรือชอบทำตัวเป็นนาย ก็ควรปล่อยให้เขาคิดว่าเขาเป็นนาย ด้วยการยอมให้เขาสั่งหรือกำหนดว่าควรถ่ายภาพอย่างไรและถ่ายตามที่เขามองสัก 2-3 ภาพ (ซึ่งบางครั้งก็อาจได้ความคิดใหม่ ๆ เหมือนกัน) แล้วจึงขอถ่ายภาพตามที่ตนเองต้องการภายหลัง

เนื่องจากงานของช่างภาพไม่ใช่การเปลี่ยนความเห็นหรือทัศนคติของใคร ๆ เมื่อพบกับผู้คนที่มโนสัถย์แตกต่างกันจึงต้องหลีกเลี่ยงการโต้แย้งหรือถกเถียง พยายามให้ข้อเจตพุดถึงตัวเองทั้งสิ่งที่เขาคิดและสิ่งที่เขาทำ โดยช่างภาพต้องไม่พุดถึงตัวเองไม่ว่าจะเป็นปัญหาหรือแนวคิดใด ๆ ก็ตาม ที่ต้องระวังคือ ต้องไม่พุดคุยหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง ศาสนา หรือปรัชญาที่กำลังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสังคม

เมื่อต้องเจอกับข้อขัดแย้งที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เช่น บอกว่าไม่มีเวลา ก็ควรขอเวลาเท่าที่เขาให้ได้ เช่น 5 นาที และต้องพยายามถ่ายให้เสร็จ เมื่อครบเวลาก็บอกว่าหมดเวลาแล้ว บางครั้งการกระทำและคำพุดแบบนี้ก็ทำให้ข้อขัดแย้งพอใจ และมีอยู่บ่อย ๆ ที่ข้อขัดแย้งให้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้ แต่ในกรณีที่ไม่ได้รับความร่วมมือจริง ๆ เพราะข้อขัดแย้งตกเป็นข่าวในทางลบ อาจต้องอาศัยโอกาสหรือจังหวะที่ข้อขัดแย้งลงจากรถหรือออกจากตัวอาคารแทน

ถ้าถ่ายภาพเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียน ซึ่งมีความอยากรู้อยากเห็นและมีความสนใจช่างภาพมาก ควรบอกว่าตัวเองเป็นใคร กำลังทำอะไร และเพื่อให้ความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการถ่ายภาพลดลง บางทีอาจต้องถ่ายภาพหมู่สัก 2-3 ภาพ และปล่อยให้พวกเขาทำอะไรต่าง ๆ ใส่กล้องสักพัก เมื่อถึงเวลาถ่ายจริงอาจต้องบอกพวกเขาว่าถ้าอยากรู้ตัวตัวเองอยู่ในภาพ ต้องทำเป็นไม่เห็นกล้อง ถ้ายังมีปัญหาและมีเวลาพอควรปล่อยให้เวลาผ่านไปสัก 10-20 นาที เด็ก ๆ ก็จะเคยชินกับกล้องและเลิกสนใจหรืออาจหันไปสนใจอย่างอื่นแทน อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้ว เด็กเป็นข้อขัดแย้งที่ถ่ายได้ง่ายเพราะคุ้นรัก เป็นธรรมชาติและจะทำท่าทางแปลก ๆ หรือทำสิ่งที่ไม่ดีเพียงสาโดยไม่ต้องบอกให้ทำ เด็กบางคนชอบทำเลียนแบบผู้ใหญ่ เช่น ทาลิปสติก ใส่รองเท้าส้นสูงของแม่ หรือสวมหมวกของพ่อ ฯลฯ

อูลริค เวลสช์ (Ulrike Welsch) ผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายภาพเด็กที่ถ่ายภาพให้ บอสตัน โกลบจะขออนุญาตให้ผู้ปกครองก่อน ถ้าผู้ปกครองไม่ได้อยู่ในบริเวณนั้นก็ขอให้เด็กพาไปหา เวลสช์บอกว่า เพราะไม่ต้องการให้ผู้ปกครองสงสัยและขัดจังหวะการถ่ายภาพ แม้การกระทำเช่นนี้จะขัดจังหวะการทำกิจกรรมของเด็กอยู่บ้าง แต่เด็กก็จะได้กลับไปเล่นหรือทำกิจกรรมใหม่อย่างรวดเร็วตามธรรมชาติ

นอกจากเด็กแล้ว สัตว์ยังเป็นข้อขัดแย้งที่ถูกนำเสนอเป็นสารคดีมากที่สุด คนรักสัตว์มักปฏิบัติต่อสัตว์เหมือนเป็นมนุษย์ตัวเล็ก ๆ เพราะเชื่อว่าสัตว์เลี้ยงมีความรู้สึกเช่นเดียวกับ

มนุษย์ จึงฝึกให้ทำท่าทางเหมือนคน เช่น นั่ง นอนบนเตียง สูบบุหรี่ กินไอศกรีม ยิ้ม ฯลฯ
คุณสมบัติเฉพาะตัวหรือท่าทางแปลก ๆ เหล่านี้ เป็นวัตถุดิบสำหรับงานสารคดีได้ดี สารคดีไม่ได้
จำกัดอยู่เฉพาะเด็ก สัตว์ และสวนสาธารณะ ยังมีสิ่งต่าง ๆ อีกมากมายที่ถูกนำมาถ่ายภาพสารคดี
แม้แต่สิ่งที่ไม่น่าจะไปด้วยกันได้ (incongruous) ก็สามารถนำมาถ่ายเป็นภาพสารคดีที่น่าสนใจได้
เช่น ภาพพระถือปืน ทหารชุดพรางสะพายกล้อง หรือคนนอนอาบแดดข้าง ๆ หลุมฝังศพ เป็นต้น

2.7.7 ลักษณะของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาถ่ายทำเป็น
สารคดีได้ดีคือ

- เหตุการณ์ครั้งแรก การกระทำหรือเหตุการณ์ครั้งแรกหมายถึง
ความไม่ประสพการณ์ ความตื่นเต้น ความวิตกกังวลหรือประหม่า (nervous) ทำให้เกิดความ
ผิดพลาดได้ง่าย หรืออาจมีความหมายพิเศษ เช่น การไปโรงเรียนวันแรกของเด็กอนุบาล การเข้า
ค่ายลูกเสือครั้งแรก หัดเล่นสเก็ตน้ำแข็งครั้งแรก หรือหัดเดินร่ำวันแรก เหตุการณ์เหล่านี้มีแนวโน้มที่
จะเป็นสารคดีที่ดีเพราะมักได้รับความสนใจจากผู้อ่าน

- งานที่ไม่ธรรมดา (unusual) งานที่อยู่แต่ในห้องทำงานหรือหน้า
คอมพิวเตอร์ตลอดเวลาไม่ค่อยน่าสนใจ ต่างจากงานบางประเภท เช่น คนเข็ดกระจกอาคารสูง
คนขี่ม้าพศ นักกายกรรม นักบินทดสอบ คนงานในโรงงานผลิตรถยนต์ ฯลฯ ภาพการทำงาน
เหล่านี้ทำให้สารคดีเป็นที่น่าสนใจและสร้างความประทับใจได้ง่าย เพราะเป็นงานที่คนน้อยคนจะ
ได้เห็นหรือสัมผัสและคนจำนวนมากอยากดู

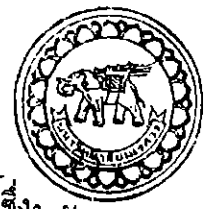
- วันพิเศษ (special day) วันพิเศษสร้างเป็นเรื่องราวสารคดีได้
ง่าย เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันปีใหม่ วันสตรีสากล วันเอดส์โลก แต่ต้องระวังเรื่องที่อาจสร้าง
ความไม่พอใจแก่ผู้คนได้ เช่น เรื่องของคนป่วย โรคเอดส์ที่อาจสร้างความไม่พอใจให้กับญาติของ
ผู้ป่วยหรือทำให้ผู้คนเกิดความตระหนกเกินความจำเป็น

2.7.8 พื้นฐานการถ่ายภาพสารคดี

ช่างภาพควรถ่ายภาพแบบพื้นฐานทั้ง 3 ระยะ คือ ระยะไกล (long shot)
ระยะปานกลาง (medium shot) และระยะใกล้ (close-up shot) ไว้ด้วยทุกครั้ง

- ถ่ายระยะไกล เพื่อให้เห็นสถานที่หรือทำเลทั้งหมดอย่างกว้าง ๆ
เพื่อให้ผู้ดูเห็นความสัมพันธ์ ขนาดและมาตราส่วนของสิ่งที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ

- ถ่ายระยะปานกลาง ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงกับ
ส่วนประกอบสำคัญอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมบางส่วน

1. 6133104 C.2

- ถ่ายระยะใกล้ เพื่อนำให้เห็นรายละเอียดที่ต้องการเน้น ซึ่ง

บางทีก็อาจเห็นแค่ใบหน้า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของวัตถุหรือข้อเท็จจริงเท่านั้น

๒๓ มี.ค. ๕๕๕๗

การจะถ่ายระยะใกล้หรือไกลแค่ไหนและถ่ายอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเรื่องที่กำหนดหรือขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และไม่ควรถ่ายแค่ระยะพื้นฐาน 3 ระยะนี้เท่านั้น แต่ควรถ่ายจากมุมต่าง ๆ ให้หลากหลายด้วย เช่น มุมสูง มุมต่ำ แนวตั้ง แนวนอน ฯลฯ

นอกจากต้องถ่ายให้ครอบคลุมเหตุการณ์แล้วยังต้องถ่ายภาพที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวที่เป็นหัวใจของเหตุการณ์นั้นให้ได้ด้วย (ถ้าเป็นภาพข่าวอาจเป็นภาพเดี่ยว แต่ถ้าเป็นภาพสารคดีอาจใช้มากกว่า 1 ภาพ) ช่วงภาพจึงต้องหาจังหวะหรือวินาทีที่องค์ประกอบต่าง ๆ มารวมอยู่ด้วยกันให้มากที่สุด จังหวะหรือวินาทีที่สำคัญที่ว่าเป็นเรียกว่า "พีค โมเมนต์" (peak moment) ซึ่งการถ่ายภาพในช่วงวินาทีที่สำคัญนี้เป็นเรื่องท้าทายเพราะช่างภาพต้องใช้เวลาในการคาดหมาย เนื่องจากต้องใช้เวลาหลังจากตามองเห็นประมาณครึ่งวินาทีก่อนสมองสั่งให้นิวคลีอัสชัดเตอร์ และอีกประมาณ 1/10 วินาทีชัดเตอร์จึงจะเปิด ดังนั้นหากรอจนเห็นภาพที่ดีที่สุด (perfect moment) แล้วจึงกดชัดเตอร์ก็อาจสายไป

3. การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification)

3.1 ความหมายของการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม

การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้ถูกจัดแบ่งเป็นชั้น ๆ โดยมีระบบของอันดับชี้ให้เห็นว่า คนที่อยู่ในตำแหน่งหรือฐานะนั้น ๆ มีเกียรติหรือได้รับการยกย่องอยู่ในอันดับที่สูงกว่า เท่ากัน หรือต่ำกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ชั้นของบุคคลแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคคลหรือของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคม บุคคลที่มีฐานะทางสังคมคนละชั้นจะมีความเท่าเทียมกันในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ อำนาจ อิทธิพล แบบแผนชีวิต ตลอดจนความสะดวกสบาย ความมีหน้าที่ตาในสังคมแตกต่างกัน

บุคคลที่เกิดมาและมีชีวิตอยู่ในสังคมจะต้องเป็นสมาชิกของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งเสมอ แต่บุคคลอาจเปลี่ยนฐานะของตนได้ กล่าวคือ เริ่มแรกอาจเป็นคนชั้นต่ำ แต่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน และรับราชการดำรงตำแหน่งสูง เขาก็จะเป็นคนชั้นสูงของสังคมได้ แต่บุคคลดังที่กล่าวนี้ พบเห็นได้ยากส่วนมากแล้วบุคคลที่เป็นสมาชิกของชนชั้นใด มักจะเป็นสมาชิกของชนชั้นนั้นไปชั่วชีวิตของเขา

3.2 รูปแบบของการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม

การจัดลำดับชนชั้นทางสังคมเป็นระบบซึ่งใช้แบ่งแยกกระดัดความแตกต่างของตำแหน่งของแต่ละบุคคล ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงระดับของคนในแต่ละสังคม แต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม การจัดลำดับชนชั้นทางสังคม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) วรรณะ (Caste)
- 2) ฐานันดร (Estate)
- 3) ชนชั้น (Class)

3.2.1. วรรณะ

เป็นระบบการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ของสถานภาพซึ่งจำกัดบุคคลที่จะให้ได้รับสถานภาพสูงชันกว่า เมื่อเขาเกิดระบบวรรณะเป็นระบบช่วงชั้น ซึ่งมีรูปแบบที่แน่นอน

ลักษณะบางอย่างของวรรณะ

1. เจาะจงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม
2. สมาชิกในวรรณะหนึ่งสืบทอดคนในวรรณะเดียวกัน โดยสมาชิกมีแบบแผนแห่งชีวิตที่แน่นอน โดยการเกิดอยู่ในครอบครัวในวรรณะนั้น ๆ สมาชิกใหม่จะเป็นส่วนหนึ่งแห่งวรรณะนั้นด้วย

3. ถ้าประพตติผิดกฎเกณฑ์ข้อบังคับของวรรณะนั้น ๆ จะถูกขับออกจากวรรณะ เรียกว่า จัณฑาล

4. วรรณะจะมีการเขยิบขึ้นหรือลงได้โดยเป็นไปทั้งวรรณะ แต่มิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในวรรณะ

ตัวอย่างของระบบวรรณะที่เห็นได้ชัด ได้แก่ อินเดีย ซึ่งมีการแบ่งวรรณะออกเป็นวรรณะใหญ่ 4 วรรณะ คือ

1. พราหมณ์ ได้แก่ พวกนักบวชซึ่งได้รับการยกย่อง
2. กษัตริย์ ได้แก่ พวกนักรบ
3. แพศย์ ได้แก่ พ่อค้า
4. ศูทร ได้แก่ กรรมกร

3.2.2 ฐานันดร

เป็นระบบการแบ่งช่วงชั้นซึ่งเข้มงวดน้อยกว่าวรรณะ แต่ก็ยังเกี่ยวข้องกับประเพณีและความไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคคลต่อดิน การเขยิบฐานะเป็นไปได้

และมีศาสนาจารย์เหมือนระบบวรรณะ ระบบฐานันดรเป็นระบบที่มีกฎหมายกำหนดสิทธิหน้าที่ของคนแตกต่างกันไป เช่น พวกขุนนางและพระ มีอภิสิทธิ์มาก ชาวนาต้องแบกภาระหน้าที่หนัก ฐานันดรมีใช้กันตั้งแต่สมัยกลางของ ยุโรป เดิมมีเพียงสองฐานันดร ได้แก่ ฐานันดรนักบวชและ ฐานันดรขุนนาง ต่อมา มีเพิ่มขึ้นอีก เช่น ฐานันดรพ่อค้า สามัญชน

3.2.3 ชนชั้น

เป็นระบบที่มีอยู่ในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะกฎเกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นนั้นมีแนวโน้มเป็นกฎเกณฑ์ในทางเศรษฐกิจมากกว่ากฎเกณฑ์ในด้านอื่น ๆ อนึ่ง บางสังคมนั้น ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งเดียวที่สังคมใช้เป็นมาตรฐาน ในการจัดและกำหนดชั้นระหว่างบุคคล ในระบบดังกล่าวนี้ เรียกกันว่า เป็นการแบ่งชั้นทางสังคม โดยกฎเกณฑ์ที่มีมิติเดียว ซึ่งอาจแบ่งออกได้โดยทั่วไปเป็น 3 ชั้น คือ

1. ชนชั้นสูง ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีหลักทรัพย์และรายได้สูง
2. ชนชั้นกลาง ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีหลักทรัพย์และรายได้ปานกลาง
3. ชนชั้นต่ำ ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีหลักทรัพย์และรายได้ต่ำ

วอร์เนอร์ นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้ทำการศึกษาเรื่องชนชั้นทางสังคมในแนวใหม่ ชนชั้นในความหมายของวอร์เนอร์ เห็นว่า เป็นการแบ่งโดยดูถึงความเหนือกว่าและด้อยกว่าของสมาชิกของชุมชน การแจกแจงตำแหน่งชั้นกับเกณฑ์ เช่น รายได้ ความมั่นคง การศึกษา อาชีพ ฯลฯ ซึ่งวอร์เนอร์ ได้แบ่งไว้เป็น 6 ระดับ คือ

1. ชนชั้นสูงระดับสูง (Upper-upper class) กลุ่มนี้จะเป็นพวกปัญญาชนที่มีตระกูลเก่าแก่ขึ้นกับการมีความมั่งคั่ง ผู้ดีเก่า
2. ชนชั้นสูงระดับต่ำ (Lower-upper class) กลุ่มนี้อาจจะรวยกว่าพวกชนชั้นสูงระดับสูง แต่เป็นพวกใหม่ กิจยามารยาทยังไม่สุภาพนัก มีการศึกษาไม่สูงนัก
3. ชนชั้นกลางระดับสูง (Upper-middle class) เป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอาชีพปานกลาง
4. ชนชั้นกลางระดับต่ำ (Lower-middle class) มีอาชีพเป็นพวกเสมียน พนักงาน คนมีฝีมือ พวกนี้จะขยันทำงานตามอุดมคติ มีการไปจัดและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
5. ชนชั้นต่ำระดับสูง (Upper-lower class) ได้แก่ พวกคนงานกรรมกรที่ไม่ค่อยมีฝีมือ เป็นพวกที่ให้ความเชื่อถือได้ ชอบความสะอาดเป็นระเบียบ

6. **ชนชั้นต่ำระดับต่ำ (Lower-lower class) ได้แก่ พวกคนงานหรือกรรมกรที่ไม่มีฝีมือ**
เกณฑ์ในการจัดชนชั้นทางสังคม

3.3 การแบ่งชนชั้นทางสังคม

3.3.1 **ครอบครัวหรือตระกูล** คนเราไม่สามารถจะเลือกเกิดได้ เมื่อเกิดมาอยู่ใน ครอบครัวใดหรือวงศ์ตระกูลใด ก็ต้องรับสถานภาพนั้นไปโดยไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงได้ ครอบครัวใดเป็นครอบครัวเก่าแก่ มีตำแหน่งฐานะทางสังคม มีคุณงามความดีต่อชาติบ้านเมือง และสังคม ตระกูลเจ้าตระกูลขุนนางเหล่านี้ ย่อมได้รับเกียรติได้รับการยกย่องจากสังคมและถูกจัดอยู่ในชนชั้นสูง สังคมก็จะกล่าวขวัญถึงแต่ในทางที่ดีงามและเป็นมงคลแก่ตระกูลอยู่เสมอ ส่วนครอบครัวหรือตระกูลที่ไม่เก่าแก่ บรรพบุรุษไม่ได้สร้าง ชื่อเสียงให้แก่สังคมก็จะอยู่ในชนชั้นที่รองลงไป

3.3.2 **ทรัพย์สมบัติและรายได้** ทรัพย์สมบัติเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสามารถเรียกร่องสิ่งของต่าง ๆ ได้ตามที่เจ้าของทรัพย์ต้องการ แม้ราคาจะแพงและเป็นของที่หายากก็ไม่เกินความสามารถของคนที่มีทรัพย์จะซื้อหามาได้ ในทางสังคมได้ยอมรับและยกย่องผู้มีทรัพย์มีรายได้มากเป็นคนชั้นสูง ส่วนคนที่มีฐานะพอมีพอกินไม่ฝืดเคืองนัก แต่ก็ไม่ร่ำรวยจนเกินไปนั้น เป็นชนชั้นกลาง ส่วนกลุ่มคนที่หาเช้ากินค่ำ อัดคัดขัดสน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย จัดอยู่ในชนชั้นต่ำ ซึ่งสังคมจะให้ความสนใจน้อยไม่ค่อยได้รับการยกย่องและให้เกียรติเท่าคนที่อยู่ในชนชั้นสูง อย่างไรก็ตาม สังคมก็มีได้ยกย่องเฉพาะการมีเงินมีทรัพย์สมบัติมากเท่านั้น แต่จะยกย่องเมื่อบุคคลนั้นมีตำแหน่งทางสังคมอีกด้วย

3.3.3 **ภูมิลำเนา** ภูมิลำเนาหรือที่อยู่อาศัยของคนในสังคมนั้น จะถือเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นยังไม่เด่นชัดนัก เพราะยังไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าคนในเมืองจัดอยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าคนในชนบทหรือคนในกรุงเทพฯ จะอยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าคนในต่างจังหวัดเสมอไป จะต้องอาศัยปัจจัยอื่นเป็นองค์ประกอบอีกด้วย เช่น เกียรติคุณ ชื่อเสียง ตำแหน่ง หน้าที่ ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจ เพราะในแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมส่วนภูมิภาคหรือในเมืองหลวงย่อมมีคนหลายระดับหลายชนชั้นปะปนกันไปนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ในสังคมหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ ๆ ยังพอมีตัวอย่างให้เห็นได้บ้างว่าพอล่าวถึงที่อยู่อาศัยก็จะตอบได้ทันทีว่านั่นเป็นแหล่งชนชั้นสูง นี่เป็นแหล่งชนชั้นต่ำ เป็นต้น

3.3.4 ระยะเวลาที่พำนักอาศัยอยู่ การอยู่ในท้องถิ่นใดนาน ๆ ความรู้สึกเป็น พวกพ้องเดียวกันของคนในท้องถิ่นนั้นจะเกิดขึ้น มีการยอมรับนับถือกันว่าเป็นคนเก่าแก่ของท้องถิ่น ซึ่งย่อมได้รับความนับถือสูง ผู้ที่อพยพโยกย้ายเข้าไปอยู่ใหม่ยังไม่ได้รับการยอมรับให้เข้าพวกเดียวกันหรือชนชั้นเดียวกัน แม้จะอยู่ในถิ่นเดียวกับกับคนอื่น ๆ ก็ตาม เช่น ชาวต่างจังหวัดอพยพเข้าไปในเมืองหลวง คนเมืองหลวงยังถือว่าคนนั้น เป็นคนต่างจังหวัดหรือเป็นคนถิ่นที่มีไฟพวกเดียวกัน คนอยู่ไปนานเข้ามีลูกหลานเกิด ในถิ่นนั้นเองที่จะถือได้ว่าเป็นคนเมืองหลวง เป็นคนท้องถิ่นนั้น ส่วนบรรพบุรุษยังไม่กล้ารับว่าตนเป็นคนเมืองหลวง

3.3.5 อาชีพ อาชีพต่าง ๆ ในสังคมนั้น ได้รับการยอมรับยกย่องนับถือไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อของคนในสังคมนั้นเป็นสำคัญ อาชีพใดที่มีคน ยกย่องให้เกียรติและเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการก็ถูกจัดอยู่ในลำดับชั้นสูง อาชีพใดที่มีคนต้องการน้อย ก็อยู่ในลำดับชนชั้นที่ลดหลั่นลงไป เช่น สังคมทั่ว ๆ ไป ยกย่องคนที่มีตำแหน่งสูง ๆ ในทางราชการยกย่องแพทย์ ครู ทหาร ตำรวจ การยึดอาชีพเป็นเครื่องจัดลำดับชนชั้นทางสังคมนั้น ไม่ได้คำนึงถึงครอบครัว ชาติตระกูล และรายได้ของบุคคลนั้น

การจัดลำดับชนชั้นโดยอาศัยอาชีพนี้ แต่ละสังคมก็แตกต่างกันไปบ้าง เช่น คนไทยนิยมอาชีพราชการ อาชีพที่มีรายได้สูง ๆ ซึ่งแตกต่างจากสังคมอเมริกัน ซึ่งไม่ได้ยกย่องอาชีพราชการ

3.3.6 การศึกษา การศึกษาก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการจัดลำดับชนชั้นในสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าย่อมถูกจัดไว้ในชนชั้นสูงกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อย ถือว่าคนที่ได้รับการศึกษาสูงเป็นชนชั้นปัญญาชน พุดอะไร คิดอะไร ก็มีคนฟัง มีคนเชื่อ และ มีความศรัทธา ยิ่งกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่า

แม้ว่าจะได้รับการศึกษาในระดับเดียวกัน แต่คนละสถาบันหรือจบการศึกษาภายในประเทศก็ยังได้รับการยกย่องไม่เท่ากันกับผู้จบการศึกษาจากต่างประเทศที่ เจริญกว่า โดยวัดกันที่สถานศึกษานั้น ๆ ว่ามีความเก่าแก่เพียงใด มีชื่อเสียงอยู่ใน ระดับไหน เมื่อสำเร็จมาจากสถาบันเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงก็จะเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้ที่มี การศึกษาสูงและจัดอยู่ในชนชั้นสูงที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการศึกษานำไปสู่การมีอาชีพที่ดีมีรายได้สูงเป็นทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตด้วย จึงทำให้สังคมนั้นยอมรับผู้มีการศึกษาสูงและจัดอยู่ในชนชั้นสูง

3.3.7 ศาสนา เรื่องของศาสนาจะเข้ามามีส่วนในการจัดลำดับชนชั้น

ทางสังคมนั้น ยังมองไม่เห็นเด่นชัดนัก โดยเฉพาะพุทธศาสนาด้วยแล้วไม่สามารถจะแบ่งได้ ส่วนสังคมที่ศาสนามีการแบ่งแยกออกเป็นหลายลัทธินั้นก็อาจจะถือเอาเป็นเครื่องแบ่งได้บ้าง โดยถือจำนวนคนนับถือและตำแหน่งฐานะของคนที่นับถือ เป็นต้น ศาสนาคริสต์แบ่งออกเป็นหลายนิกาย มีทั้งกรีก นิกายโปรเตสแตนต์ นิกายโรมันคาทอลิก ถ้า นิกายโปรเตสแตนต์มีคณับถือมากและผู้ นับถือก็ล้วนแต่มีฐานะและตำแหน่งสูง ๆ ในสังคม ก็อาจจะถือว่านิกายโปรเตสแตนต์เป็นนิกาย ของสังคมชั้นสูงหรือใครอยู่ในนิกายนี้ ก็ถูกเหมาเอาว่าเป็นชนชั้นสูงก็ได้

เกณฑ์ในการแบ่งชนชั้นทางสังคมดังที่กล่าวข้างต้นนั้น มิใช่เป็นเกณฑ์ตายตัวที่ทุกสังคมให้แบ่งชนชั้น สังคมหนึ่งอาจจะยึดถือเพียงฐานะ อาชีพ การศึกษาเป็นเกณฑ์การแบ่ง แต่ในอีกสังคมหนึ่งอาจจะใช้ภูมิฐานะ ครอบครัว และศาสนา เป็นเครื่องแบ่ง ก็ได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญการขัดกันทางชนชั้น

ในสังคมหนึ่ง ๆ นั้น จะประกอบขึ้นด้วยหลายชนชั้น เช่น คนมีและคนจน นายจ้างและลูกจ้าง เป็นต้น ซึ่งบุคคลในแต่ละชนชั้นย่อมมีแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ขอยกตัวอย่างเช่น คนมีเงินนั่งรถเก๋ง เล่นกอล์ฟ และแต่งกายหรูหรา ส่วนคนจนเดินถนน โหนรถเมล์ และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าราคาถูก เหล่านี้เป็นต้น เพราะฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า "ชนชั้น" มีส่วนสำคัญในการบ่งชี้ชะตาชีวิตของบุคคลในด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่ถิ่นที่อยู่อาศัย สถานศึกษา ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ การสมรส และ ฯลฯ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ชนชั้นสูงย่อมมีโอกาสในการเลือกแบบการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้มากกว่าและดีกว่าชนชั้นที่ต่ำกว่า

ดังนั้น ปัญหาสังคมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ก็คือ อันตรายอันเกิดจากช่องว่าง (Gap) ระหว่างชนชั้น กล่าวคือ ถ้าช่องว่างระหว่างคนมั่งมีกับคนยากจนห่างกันมาก เท่าไร (ชนิดที่เรียกว่า "กูกันไม่ได้ยิน") ก็จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสังคม มากขึ้นเพียงนั้น เพราะจะเกิด "การขัดกันทางชนชั้น" อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความ ไม่เข้าใจกันในด้านต่าง ๆ ระหว่างชนชั้นดังกล่าวและจะนำไปสู่ "การต่อสู้ทางชนชั้น" เมื่อชนชั้นหนึ่งเกิดความรู้สึกว่า ชนชั้นตนนั้นเป็นชนชั้นที่ถูกเอาเปรียบ

การศึกษาเรื่อง "การจัดลำดับชนชั้นทางสังคม" ช่วยให้สามารถเข้าใจถึงโครงสร้างทางสังคม เช่น ช่วยให้เราทราบว่าชนชั้นในสังคมหนึ่ง ๆ นั้นมีกี่ชนชั้น และ ในแต่ละชนชั้นนั้นมีจำนวนมากน้อยเท่าใด นอกจากนั้น ยังช่วยให้ทราบพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล เช่น การร่วมมือ, การประสานงาน, การขัดแย้ง, ตลอดจนผลประโยชน์และทิศทางการความสนใจระหว่างสมาชิกของชนชั้นต่าง ๆ ขอยกตัวอย่างเช่น สังคมที่มีชนชั้นมากมายและมีช่องว่างระหว่างชนชั้น

ห่างไกลกันมาก คือ คนรายก็รวยจนล้นฟ้า ส่วนคนจนก็ชนิดไม่มีผ้าจะนุ่ง ทิศทางแห่งความสนใจของคนในแต่ละชนชั้นย่อม แตกต่างกันไป กล่าวคือ คนรวยก็จะพูดคุยกันถึงเรื่องคุณหาสน์ กองมรดก รถเก๋งรุ่นใหม่ งานปาร์ตี้หรูระยับ ส่วนคนจนก็จะปรับทุกข์กันถึงเรื่องหนี้สินความทุกข์ยากภายในครอบครัว เหล่านี้เป็นต้น

"ช่องว่าง" ระหว่างชนชั้นเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสังคม เพราะชนชั้นต่าง ๆ ย่อมรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นของตน ทำให้เกิดความขัดกันระหว่างชนชั้น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์ทำให้ทราบได้ว่า ความปั่นป่วน ยุ่งเหยิงและการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มักมีสาเหตุมาจากการขัดกันระหว่างชนชั้น อันนำไปสู่การกดขี่ข่มเหง การดูถูกเหยียดหยามของผู้ที่มีมากกว่าต่อผู้ที่มีน้อยกว่า ความน้อยเนื้อต่ำใจของฝ่ายที่ไม่มีต่อฝ่ายที่มี ความหวาดระแวงสงสัยและความแตกสามัคคีในหมู่สมาชิกของสังคมในที่สุด เพราะฉะนั้นหลายสังคมจึงได้หาวิธีการที่จะ อุดช่องว่างหรือทำให้ช่องว่างนี้แคบเข้าโดยการนำระบบสังคมนิยม (Socialism) มาใช้วัฒนธรรมไทย

4. ชนชั้นแรงงาน

4.1 การต่อสู้ระหว่างชนชั้น

การต่อสู้ระหว่างชนชั้น (อังกฤษ: class struggle) เป็นการแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดของความขัดแย้งทางชนชั้นตามทฤษฎี เมื่อพิจารณาจากมุมมองสังคมนิยมทุกรูปแบบ คาร์ล มากซ์และฟรีดริช เองเงิลส์ นักอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ เขียนว่า "ประวัติศาสตร์ของสังคมทั้งหมดที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ล้วนแต่เป็นประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้น"^[1] ความเข้าใจของมากซ์เกี่ยวกับชนชั้นนั้นไม่เกี่ยวกับชนชั้นทางสังคมในวิชาสังคมวิทยา ซึ่งประกอบด้วยชนชั้นบน ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่าง (เป็นการอธิบายในแง่ของปริมาณรายรับหรือความมั่งคั่ง) แต่มากซ์อธิบายในยุคของทุนนิยม ซึ่งเป็นชนชั้นทางเศรษฐกิจ สมาชิกในชนชั้นจะถูกนิยามโดยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น ๆ กับวิธีการผลิต นั่นคือ ตำแหน่งของบุคคลในโครงสร้างทางสังคมที่แสดงคุณสมบัติของทุนนิยม ส่วนใหญ่มากซ์กล่าวถึงสองชนชั้นซึ่งรวมไปถึงประชากรส่วนใหญ่ของสังคม ได้แก่ ชนชั้นกรรมาชีพและชนชั้นนายทุน ส่วนชนชั้นอื่น ๆ อย่างเช่น ชนชั้นนายทุนน้อยแสดงคุณลักษณะอยู่ระหว่างชนชั้นหลักทั้งสองนี้

4.2 การต่อสู้ระหว่างชนชั้นหลัก

การวิเคราะห์สังคมตามแบบลัทธิมากซ์ชี้ให้เห็นถึงกลุ่มทางสังคมสองกลุ่มหลัก ได้แก่ ชนชั้นแรงงาน (ชนชั้นกรรมาชีพหรือกรรมกร) รวมไปถึงทุกคนซึ่งหารายได้เพื่อดำเนินชีวิตโดยการขายแรงงานของตน และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือนสำหรับเวลาทำงาน พวกเขามี

ทางเลือกน้อยมากนอกจากจะต้องทำงานเพื่อแลกกับเงิน เพราะไม่สามารถมีหนทางเสรีในการมีชีวิตรอยู่ได้

คนร่ำรวย (ชนชั้นนายทุนหรือนักทุนนิยม) รวมไปถึงทุกคนซึ่งมีรายได้ที่ไม่ได้มาจากแรงงานของตนเองมากเท่ากับผลกำไรที่จัดสรรมาจากกรรมกรผู้ซึ่งสร้างความมั่งคั่งแท้จริง ดังนั้นรายได้ของนักทุนนิยมจึงตั้งอยู่บนการขูดรีดเหล่ากรรมกร (ชนชั้นกรรมาชีพ) มากทีเดียวว่าสมาชิกของชนชั้นในสองชนชั้นหลักนี้มีผลประโยชน์ร่วมกัน ชนชั้นหรือผลประโยชน์ร่วมกันของชนชั้นหนึ่งขัดแย้งกับชนชั้นหรือผลประโยชน์ของอีกชนชั้นหนึ่งทั้งหมด จึงหมายความว่าความขัดแย้งนี้เป็นความขัดแย้งของสมาชิกแต่ละคนในชนชั้นที่แตกต่างกันด้วยเช่นเดียวกัน ตัวอย่างของการอธิบายนี้ เช่น โรงงานหนึ่งผลิตโคกภัณฑท์ อย่างเช่น การผลิต widget (โคกภัณฑท์ สมมุติซึ่งมักพบได้บ่อยในหนังสือเศรษฐศาสตร์) เงินบางส่วนที่ได้รับจากการขาย widget จะถูกจัดสรรไปซื้อวัตถุดิบและเครื่องจักรกล (ทุนคงที่) เพื่อที่จะผลิต widget ให้มากขึ้น ในทำนองเดียวกัน เงินบางส่วน (ทุนแปรผัน) จะจ่ายเป็นค่ากำลังแรงงานของกรรมกร นักทุนนิยมจะไม่สามารถอยู่ได้ในธุรกิจหากปราศจากผลกำไร นั่นคือ เงินที่ได้มาจากการขาย widget ที่เกินกว่ารายจ่ายทุนคงที่และทุนแปรผัน ปริมาณของผลกำไร รายได้ ดอกเบี้ย และค่าเช่า จะขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ใช้แรงงานที่ทำงานแลกกับค่าจ้างนั้น หรือปริมาณเงินเดือนที่พวกเขาได้รับ ตลอดจนปริมาณรายรับที่ได้จากการขายผลิตภัณฑ์

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นความรุนแรงหรือสุดโต่งไปเสียทั้งหมด (ดังเช่น การนัดหยุดงานทั่วไปและการปิดงาน) การเป็นปฏิปักษ์ระหว่างชนชั้นนี้อาจแสดงออกมาในรูปขั้ววักกำลังใจที่ต่ำของกรรมกรแทน หรือการก่อวินาศกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ และการลักขโมย การละเมิดอำนาจเล็กน้อยของกรรมกรรายบุคคล ไปจนถึงการไม่เปิดเผยข้อมูล นอกจากนี้ยังอาจถูกแสดงออกมาในรูปแบบที่ใหญ่กว่าโดยการสนับสนุนพรรคการเมืองสังคมนิยมหรือประชานิยม ส่วนทางฝ่ายนายจ้าง การวิ่งเต้นให้ออกกฎหมายต่อต้านสหภาพแรงงานเป็นรูปแบบหนึ่งของการต่อสู้ระหว่างชนชั้น

การต่อสู้ระหว่างชนชั้นนั้นไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อทุนนิยมไปเสียทั้งหมด หรือแม้กระทั่งต่ออำนาจของนักทุนนิยมแต่ละคน การต่อสู้แคบ ๆ เพื่อเรียกร้องให้จ่ายค่าจ้างสูงขึ้นโดยชนชั้นแรงงานกลุ่มเล็ก ๆ (ซึ่งมักถูกเรียกว่า "เศรษฐกิจกำหนด", economism) แทบจะไม่คุกคามต่อสถานะเดิมแต่อย่างใด อันที่จริง โดยการให้ยุทธวิธี "สหภาพแรงงานข้างฝีมื้อ" การต่อสู้หนีออกไปจากเรื่องทางเศรษฐกิจอาจยิ่งทำให้ชนชั้นแรงงานทั้งหมดอ่อนแอลงด้วยซ้ำ เนื่องจากกลุ่มถูกแบ่งแยกไปเสีย การต่อสู้ระหว่างชนชั้นกลายมามีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในกระบวนการทางประวัติศาสตร์ เมื่อมันเริ่มแพร่ขยายไปมากขึ้น สหภาพแรงงานอุตสาหกรรมถูกจัดตั้งขึ้นแทนที่จะเป็นสหภาพแรงงาน

ช่างฝีมือ และเมื่อระดับความตระหนักของผู้ใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้น และเมื่อพวกเขาจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นของตนเอง มากขึ้นกล่าวว่า นี่เป็นกระบวนการที่ชนชั้นกรรมาชีพเปลี่ยนจากชนชั้น "ในตัวเอง" (ตำแหน่งในโครงสร้างทางสังคม) ไปเป็นชนชั้น "เพื่อตัวเอง" (พลังที่กระตือรือร้นและมีเจตนา ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้)

4.3 คำนิยาม (แรงงานไทย จากหนังสือ แรงงานอุ้มชาติ) โดยสมยศ พุกกะเกษม สุข

ในระยะเวลาไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างรวดเร็ว จากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า มาสู่การผลิตเพื่อการส่งออก ได้พลิกโฉมหน้าของประเทศไทยจากสังคมเกษตรกรรม เป็นอุตสาหกรรม และการปฏิวัติทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารทันสมัยจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมครอบโลก การเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานเป็นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานจาก ชนบทสู่เมืองใหญ่ จากในประเทศไทยสู่ต่างประเทศ

แม้ว่าประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าไปมากด้วยอัตราการส่งออกและการท่องเที่ยว ที่เพิ่มขึ้น นำรายได้เข้าประเทศมหาศาล แต่ทว่าชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานกลับเลวร้ายมากยิ่งขึ้นจนตกอยู่ใน สภาพบ้านแตกสาแหรกขาด พลัดที่นาคาที่อยู่ ต้องทำงานในสภาพที่เลวร้าย แต่กลับได้รับค่าจ้างต่ำ ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทำงานยาวนาน ชั่วโมงจนร่างกายทรุดโทรม ครั้นเมื่อรวมตัวเป็นสหภาพแรงงานเพื่อปกป้องสิทธิผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ ก็ต้องเผชิญกับการถูกเลิกจ้าง ไล่ออก กลายเป็นคนว่างงานในที่สุด

จรรยา ยิ้มประเสริฐ เป็นปัญญาชนของผู้ใช้แรงงาน ได้ใช้ความรู้ ความสามารถของเขา ในการสนับสนุนการต่อสู้ของผู้ใช้แรงงานที่ถูกกดขี่ ขูดรีด ให้ได้รับความเป็นธรรม ปกป้องสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้แรงงานด้วยการทำหน้าที่เชื่อมโยงข่าวสาร และการเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงาน อันเป็นการเชื่อมโยงผู้ใช้แรงงานในฐานะเป็นผู้ผลิต กับประชาชนนานาชาติ โดยเฉพาะที่ยุโรป และอเมริกาในฐานะผู้บริโภค เป็นการสร้างอำนาจการต่อรองของผู้ใช้แรงงานจนกลายเป็นข้อกำหนดมาตรฐานแรงงาน ระหว่างประเทศ

ไม่ใช่แต่จุดยืนเคียงข้างชนชั้นล่างในระบบเศรษฐกิจ จรรยา ยิ้มประเสริฐ ยังมีจุดยืนทางการเมืองที่มุ่งหวังสิทธิเสรีภาพ และประชาธิปไตยอย่างแน่วแน่ ชัดเจน เมื่อมีการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เธอออกมาต่อสู้คัดค้านการรัฐประหารอย่างเต็มที่ จนมองออกถึงโครงสร้างอำนาจทางการเมืองที่ล้าหลัง แต่กลับมีอำนาจนำทางสังคมเป็นพลังอนุรักษ์นิยมที่เหนียวรั้งการเปลี่ยนแปลง สังคมไทยไปสู่ความทันสมัย

ในขณะที่ปัญญาชนที่ทำงานด้านวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนยังคงหลับใหล และบอดไปทางปัญญา ด้วยความหวาดกลัวและโง่เขลา หรือไม่ก็ยินดีไปกับตำแหน่งและเงินทองที่ได้รับ จึงพากันสยบยอมกับอำนาจการเมือง "จารีตนิยม" อย่างน่าขยะแขยง แต่สำหรับ จรรยา ยิ้มประเสริฐ ด้วยความกล้าหาญ และชัดเจนจากประสบการณ์การทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านแรงงานในประเทศไทย และการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากมิตรสหายในต่างประเทศ เธอจึงผลิตงานอันเป็นความรู้จากประสบการณ์ทางตรงที่ได้สัมผัส และใช้ชีวิตร่วมกับผู้ใช้แรงงาน และจากการเข้าร่วมการต่อสู้กับอำนาจการเมืองจารีตนิยม โดยได้รวมบทความที่เขียนขึ้นในโอกาสต่าง ๆ กัน ไม่ใช่แค่เนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับชะตากรรมของผู้ใช้แรงงานในยุคสมัยโลกาภิวัตน์เท่านั้น แต่ด้วยถ้อยคำ และสำนวนภาษาไทยอันไพเราะและด้วยมุมมองที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันแตกต่างไปจากปัญญาชนส่วนใหญ่ที่จมปลักอยู่กับความรู้ในโคลนตรมของจารีต นิยมเก่าแก่

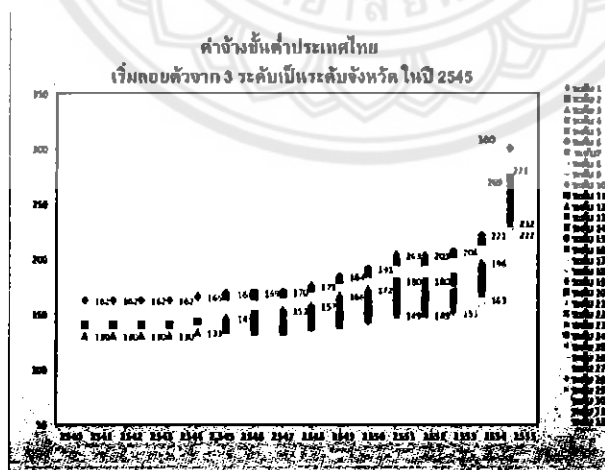
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ "แรงงานอุ้มชาติ" จะช่วยให้ผู้อ่านได้ทั้งความรู้ ความจริง และความเพลิดเพลินจากหนังสือเล่มนี้ และที่สำคัญเป็นประกายไฟทางความคิด สติปัญญาของคนไทยที่มีต่อการเปลี่ยนผ่านสังคมในยุคสมัยปัจจุบัน

สมยศ พุดผกาเกษมสุข เรือนจำพิเศษกรุงเทพ แดน 1

4.4 ค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท เป็นค่าแรงขั้นต่ำสุด ที่นายจ้างต้องจ่าย

Posted on [March 2, 2012](#) by [Time-up Thailand](#)

จรรยา ยิ้มประเสริฐ

ภาพที่ 1 กราฟแสดงค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานไทย ปี 2545

การประชุมคณะกรรมการค่าจ้างกลาง เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2543 ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่า ในปี 2543 ข้อมูลทางเศรษฐกิจปรับตัวเล็กน้อย อัตราการเจริญเติบโตจะขยายตัวในกิจการบางประเภท อัตราเงินเฟ้อจะเพิ่มขึ้น ไม่สนับสนุนให้มีการปรับอัตราค่าจ้างในขณะนี้... เห็นว่า ภาวะเศรษฐกิจและแรงงานในปี 2542 ไม่อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ลูกจ้างสามารถครองชีพอยู่ได้ และคาดว่าในปี 2543 ยังคงอยู่ในเกณฑ์เดียวกันกับปี 2542" (มติคณะรัฐมนตรี — อังคารที่ 1 สิงหาคม 2543)

ทุกครั้งที่มีการวิกฤติเศรษฐกิจ มันจะถูกใช้เป็นเหตุข้ออ้างของรัฐบาลในการไม่ปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ วิกฤติเศรษฐกิจ 2540 ส่งผลให้ค่าจ้างถูกกดลงเป็นเวลาถึงสี่ปี (ในขณะที่อินโดนีเซียปรับค่าแรงขึ้นร่วมสองเท่า หลังวิกฤติ 2540 เพราะค่าเงินแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงมาก) แต่ในเมืองไทย วิกฤติ 2540 ถูกนายทุน โดยเฉพาะ ในกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ(เครื่องจักรลำสมัย) และตัดเย็บเสื้อผ้าส่งออก (ไนกี้ ไรบอค อีตาส ลีวายส์ ฯลฯ) หาเหตุเลิกจ้างลูกจ้างหลายหมื่นคน แล้วย้ายฐานการผลิตไปลาว เวียดนามและจีน เพียงเพื่อที่จะประกาศรับลูกจ้างใหม่ กับเครื่องจักรใหม่ (มือสองจากต่างประเทศที่ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า) ในอีกสองสามปีต่อมา ด้วยเครื่องจักรให้ทันสมัยขึ้น การใช้แรงงานต่อเครื่องจักรน้อยลง จากที่เคยใช้คนงานอาจจะ 3-4 คน ต่อ 1 เครื่อง มาสู่การให้คนงาน 1 คน คุมเครื่องจักร 1 หรือ 2 เครื่อง และเป็นคนงานหนุ่มสาวชุดใหม่ ที่มีพลังกำลัง กับค่าแรงถูกกว่าลูกจ้างเก่าที่ถูกเลิกจ้างเพราะค่าแรงแพงขึ้นและพลังกำลังก็ด้อยถอยลง

องค์กรนายจ้างในประเทศไทยรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งกว่าองค์กรลูกจ้างมาโดยตลอด พวกเขาต่างผลักดันให้การตัดสินใจขึ้นค่าแรงลอยตัวจาก 3 ระดับ (ที่เป็นโครงสร้างค่าจ้างที่ใช้มาตั้งแต่ปี 2515 อย่างสวนกระแสข้อเรียกร้องขององค์กรแรงงานที่ให้มีการประกาศค่าแรงขั้นต่ำในอัตราเดียวทั้งประเทศ) มาขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคณะกรรมการค่าจ้างจังหวัด ในปี 2545

หลังจากนั้นเป็นต้นมา ช่องว่างค่าแรงขั้นต่ำเมืองไทยก็ห่างออกมากขึ้นเรื่อยๆ และจะมีเพียง 6-7 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งภูเก็ต เท่านั้น ที่อยู่ภายใต้ค่าแรงขั้นต่ำอัตราสูงสุด ในขณะที่จังหวัดส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มค่าแรงในอัตราต่ำสุดมากขึ้นเรื่อยๆ (แม้แต่อยุธยาและสมุทรสาครที่อยู่ห่างกรุงเทพเพียง 1 ชั่วโมง ก็มีค่าแรงต่างจากกรุงเทพฯ มากนัก)

พอมถึงในปี 2554 ค่าแรงขั้นต่ำ ก็มีมากมายถึง 32 ระดับ

นโยบายพรรคเพื่อไทย: 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศทันที! ทั้งนี้ ในสมัยการเลือกตั้ง 2554 พรรคที่ชนะการเลือกตั้งประกาศว่าจะขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศโดยทันทีเมื่อชนะการเลือกตั้ง แต่ผลก็คือไม่สามารถทำตามนโยบายได้อย่างทันทีตามที่ประชาสัมพันธุ์ไว้ (ซึ่งก็ไม่เห็นการคาดเดา) โดยประกาศจะขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในวันที่ 1 เมษายน 2555 (8 เดือนหลังชนะ

การเลือกตั้ง) ในอัตรา 300 บาทใน 7 จังหวัด และที่เหลืออีกกว่า 70 จังหวัด ยังลอยตัวเป็นการ
 ตัดสินใจระดับจังหวัดและมีมากถึง 30 ระดับเหมือนเดิม
 กระนั้นรัฐบาลประกาศว่าค่าจ้างขั้นต่ำอัตรา 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศจะมีผลบังคับใช้ในปี 2556
 - 2558

รวมสถิติค่าแรงขั้นต่ำนับตั้งแต่ปี 2540 - 2554
 อัตราค่าแรงขั้นต่ำเมืองไทยถูกประกาศใช้นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ แดง อีกรัก
 เศรษฐกิจ 2540 นายจ้างลดต้นทุน จนค่าแรงขั้นต่ำถูกลบยกเว้น ยกเว้นกับคณะกรรมการค่าจ้าง
 ในระดับจังหวัดและเริ่มใช้ในปี 2545 ในปี 2554 มีค่าแรงต่างกันถึง 32 ระดับ

ปี	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525			
1	121	120	120	120	133	146	162	153	157	165	122	129	159	202	115	200			
4					143	165	151	155	163	168	179	179	184	193		206			
5					138	150	145	150	158	162	173	173	181	190		204			
6					137	148	143	149	155	160	170	170	180	189		250			
7					135	145	142	147	153	159	169	169	178	186		258			
8						143	140	146	151	156	168	188	173	185		257			
9						141	138	144	150	155	165	165	171	184		255			
10						139	137	142	148	154	164	164	170	183		254			
11						138	138	141	147	152	163	163	169	182		252			
12						137	135	140	145	150	162	162	168	181		251			
13						136	134	139	144	149	161	161	167	180		250			
14						135		138	143	148	160	160	165	179		248			
15						134			141	147	158	158	164	176		244			
16									146	157	157	163	175		243				
17									145	158	156	162	174		241				
18									144	155	155	161	173		240				
19										154	154	160	172		239				
20										153	153	159	171		237				
21										152	152	158	170		236				
22										151	151	157	169		234				
23										150	150	158	168		233				
24										149	149	155	167		232				
25											154	166	180		230				
26												153	165		228				
27													152		164	227			
28															163	226			
29																162	225		
30																	161	223	
31																		180	
32																			

ภาพที่ 2 แสดงค่าแรงขั้นต่ำปี 2540-2554

4.4.1 ค่าแรงขั้นต่ำ “ค่าแรงขั้นต่ำ” คือ ค่าแรงระดับต่ำสุดที่ขบวนการแรงงาน
 และผู้บริหารทั่วโลกทำใจยอมรับ แต่ค่าจ้างที่เหมาะสมเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพของคนงาน
 และครอบครัว อยู่ในค่านิยาม “ค่าแรงเพื่อการครองชีพ” ซึ่งมีการประเมินมูลค่าที่ยอมรับได้ไว้ที่
 “ค่าจ้างหนึ่งคน” สามารถดูแลผู้อยู่ในอุปการะ “ได้อีก 2 คน” ในปัจจุบันนี้แทบจะไม่มีค่าจ้าง 1 คน
 ในประเทศโลกได้ประเทศใดเลย รวมทั้งประเทศไทย (ยกเว้นค่าจ้างผู้บริหาร) ที่สามารถดูแล
 คนทำงานและสมาชิกในครอบครัวอีกสองคนได้โดยไม่ต้องอยู่อย่างอดยาก

ประเด็นเรื่องค่าแรงขั้นต่ำเมืองไทย ยามนี้ แม้จะขึ้นมาอยู่ในระดับ 300 บาทต่อวัน ก็ยังไม่ถือว่าอยู่ในมาตรฐานค่าแรงเพื่อการครองชีพ โดยเฉพาะเมื่อค่าแรงมีการต่างระดับกันถึงกว่า 30 ระดับ จาก 159 – 221 บาท (2554 – มีนาคม 2555) และจะขึ้นมาอยู่ที่ตั้งแต่วันละ 222 ถึง 300 บาท (ใน 7 จังหวัด) ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2555 เป็นต้นไปก็ตาม เพราะ เมื่อคำนวณเป็นค่าแรงรายเดือนบนฐานคำนวณที่ใช้กันคือ ค่าจ้างรายวัน x 26 วัน รายได้ที่คนงานได้รับก็จะตกอยู่ที่เพียงเดือนละ 5,772 บาท ถึง 7,800 บาท เท่านั้น

มิหนำซ้ำรัฐบาลแม้ว่าจะประกาศนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำเท่ากันทั่วประเทศ 300 บาท เป็นเวลาสามปี (2556-2558) แต่ก็ระบุเงื่อนไขว่าจะไม่มีการปรับขึ้นค่าจ้างในช่วงสามปีนี้ กระนั้น การประกาศว่าค่าแรงขั้นต่ำจะเท่ากันทั่วประเทศที่ 300 บาทนับตั้งแต่ช่วงเวลานั้น ก็ยังนำเกรงว่าจะทำได้จริงหรือไม่? เมื่อระบบการขึ้นค่าจ้างเมืองไทย โดยเฉพาะนับตั้งแต่ปล่อยให้ลอยตัวในปี 2545 ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคณะกรรมการค่าจ้างจังหวัดที่คุมโดยสมาคมนายจ้างที่บีบให้ค่าจ้างลอยตัวต่ำลงเรื่อยๆ และเพิ่มระดับจากที่เคยเป็นแค่ 3 ระดับมาสู่สูงสุดถึง 32 ระดับในปี 2554 และ 30 ระดับในปี 2555

และก็น่าห่วงใยจริงๆ นั่นแหละ เพราะท่าทีของบรรดานายจ้างต่อเรื่องนี้มีมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ขบวนการนายจ้างก็เตรียมเล่นแง่ตั้งแต่ตอนนี้ด้วยการจะรวมค่าทำงาน ล่วงเวลา ค่าสิทธิประโยชน์และสวัสดิการพื้นฐานที่เคยจ่ายให้ลูกจ้างมาอยู่ในอัตรา 300 บาทต่อวัน คนงานและสหภาพแรงงานเริ่มกังวลถึงกลโกงต่างๆ ของนายจ้างที่จะล้มโครงสร้างค่าจ้างที่เคยมีอยู่เดิม เฉลี่ยฐานมาอยู่ที่ 300 บาทหมด อันจะทำให้คนงานมีประสบการณ์ คนงานเก่าแก่ได้รับผลกระทบและไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากการขึ้นค่าจ้างนี้ และอาจจะเสียสิทธิประโยชน์ที่เคยมีมาแต่เดิมด้วย

ค่าใช้จ่ายพื้นฐานของคนงานไทย

ขอยกตัวอย่างการศึกษาโรงงานญี่ปุ่นที่ผลิตสินค้าส่งออกแห่งหนึ่ง ที่ฝ่ายบริหารด้านสหภาพอย่างรุนแรง แกนนำรวมทั้งประธานสหภาพถูกเลิกจ้างหมดทุกคน และสหภาพก็ล้มไปเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ข้อมูลสวัสดิการเป็นข้อมูลเป็นสวัสดิการที่สหภาพต่อรองให้ได้มาก่อนสหภาพจะถูกทำลายโดยฝ่ายบริหารสำเร็จ (ปี 2549) แต่คนงานส่วนใหญ่ยังได้รับเงินค่าจ้างตามฐานค่าแรงรายวันตามอัตราขั้นต่ำ

สวัสดิการ	
สมทบค่าเดินทาง	10 บาท/วัน
เบี้ยขยัน (ไม่ขาด ไม่ลา ไม่สาย)	300-400 บาท/เดือน
พักร้อนปีละ	6 วัน

ลากิจปีละ	4 วันโดยได้รับค่าจ้าง
ลาป่วย	4 วันโดยได้รับค่าจ้าง
โบนัส	2.5 เดือน
ชุดทำงานฟรีปีละ	2 ชุด

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ค่าเช่าที่พัก (แชร์กับเพื่อน 5 คน จ่ายคนๆ ละ)	700 บาท/เดือน
ค่าน้ำ/ค่าไฟคนละ	150 บาท/เดือน
ค่าเดินทางไปทำงาน (วันละ 30 บาท)	780 บาท/เดือน
ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	1,000 บาท/เดือน
ส่งเงินกลับบ้าน	1,500 บาท/เดือน
รวม	4,130 บาท

รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น $3,300 - 3,600 + 4,130 = 7,430$ ถึง $7,730$ บาท

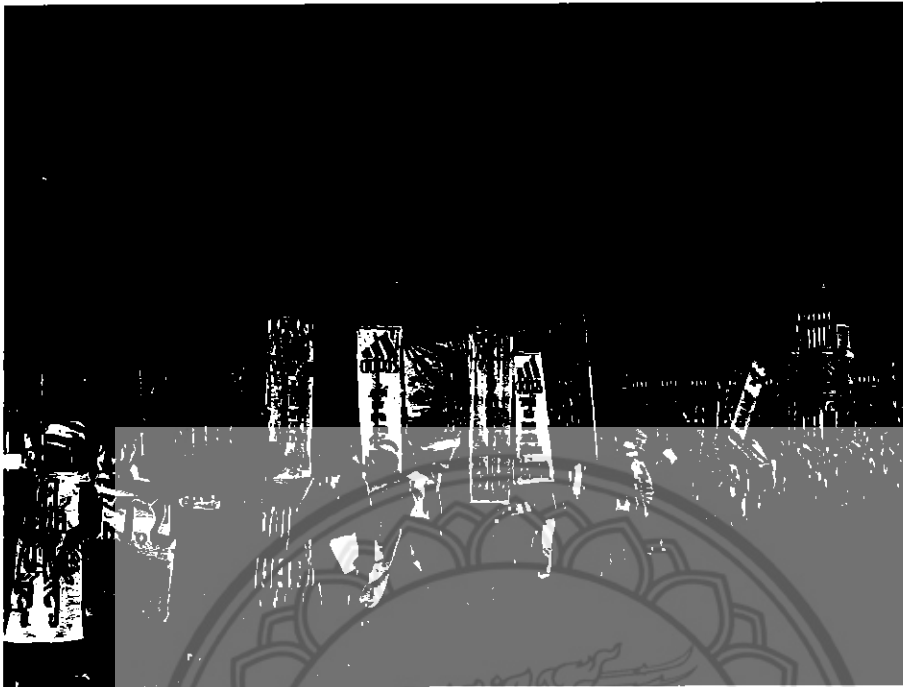
เพียงแค่ว่าค่าใช้จ่ายต่ำสุด ทานอาหารคุณภาพต่ำสุด พักอาศัยอยู่แบบแออัด (ตั้งแต่วัยสาวจนกลางคนก่อนที่จะถูกไล่ทิ้งจากโรงงานก่อนวัย 50 โดยไม่จ่ายค่าชดเชย) คนงานแต่ละคนก็ต้องการรายได้อย่างต่ำเดือนละ 8,000 บาทและนี่เป็นตัวเลขในปี 2549 ค่าจ้าง 300 บาท ก็ไม่เพียงพอแล้วกับการใช้ชีวิตขั้นพื้นฐานสำหรับคนงานเพียงคนเดียวในตอนนั้น ไม่นับว่าค่าจ้างเหล่านี้ไม่สามารถทำให้คนงานสามารถเก็บออมเพื่อการสร้างชีวิตได้เลย ถ้าพวกเขาไม่มีลูก มีครอบครัวต้องดูแล หนทางเดียวที่จะเอาตัวรอดได้คือการทำล่วงเวลาให้มากที่สุด เพื่อรายได้เพิ่มอีกอย่างน้อยเดือนละ 5,000 - 6,000 บาท

มายาภาพเรื่องค่าแรง

มายาภาพของค่าจ้างในวิถีการกดค่าแรงขั้นต่ำให้ต่ำสุด ไม่ว่าจะด้วยการสมัครใจ หรือถูกบังคับ คือการทำล่วงเวลา(โอที) ให้มากที่สุด หรือการทำงานพิเศษอื่นๆ

ในโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้ระบบการทำงานสามกะ หรือสองกะที่นิยมมากในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (กะละ 12 ชั่วโมง - 8 ชั่วโมงทำงานปกติ + 4 ชั่วโมงล่วงเวลา) และบางครั้ง คนงานจะควบกะหรือควงกะ คือทำงาน 24 ชั่วโมงรวด โดยไม่ได้พัก

ในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะตัดเย็บเสื้อผ้า อาหาร อัญมณี ที่การทำงานล่วงเวลา 4 ชั่วโมงต่อวันก็ยังมีรายได้ไม่พอสำหรับการดำเนินชีวิต คนงานจึงเร่งทำงานล่วงเวลากันอย่างหนัก บางทีข้ามวันข้ามคืนกันเลยทีเดียว

ภาพที่ 3 ผู้ใช้แรงงานออกมาประท้วง

กรณีโรงงานเบตแอนด์บารที่ผลิตสินค้าให้ไนกี้และยี่ห้อดังทั่วโลกนั้นถึงขนาดเอายาบ้าใส่
น้ำดื่มให้คนงานดื่มเพื่อให้ทำงานได้ทั้งวันทั้งคืน (ปิดตัวและไม่จ่ายค่าชดเชยให้คนงาน 900 กว่าคน
เมื่อเดือนตุลาคม 2545)

ภาพที่ 4 ผู้ใช้แรงงานออกมาประท้วง

สาเหตุหนึ่งที่คนงานไทยยังไม่ถึงกับเป็นกับตายเพราะค่าจ้างขั้นต่ำ ก็เพราะว่าวิถีการจ้างงานอุตสาหกรรมมันบีบให้พวกเขาหยุดคิดไม่ได้ ดึงดูดให้พวกเขาต้องทำงานกันมากกว่าวันละ 8 ชั่วโมง เพื่อรายได้ที่พอเพียง คนงานส่วนใหญ่ในเมืองไทยต้องทำงานกันสัปดาห์ละ 6 ถึง 7 วัน วันละ 12-16 ชั่วโมง เพื่อเงินค่าไอที และเพื่อแลกกับรายได้ที่ต้องการจริงๆ คือประมาณเดือนละ 8,000 – 10,000 บาท

มายาภาพเรื่องการอยู่รอดของคนงานไทยภายใต้ค่าจ้างขั้นต่ำสุด จึงถูกชดเชยด้วยเงินค่าล่วงเวลา และสิทธิประโยชน์ที่น้อยกว่าบริษัท อาทิ สมทบค่าเดินทางหรือจัดรถรับส่ง + ข้าวสวยฟรีกับข้าวซื้อ และการทำงานพิเศษอื่นๆ เสริม

ในโรงงานแต่ละโรงงานจะเต็มไปด้วยนายทุนเงินกู้ยืมระบบดอกเบี้ยร้อยละ 20 ต่อเดือน (ส่วนมากพวกหัวหน้างานและคนงานที่มีสายป่านดีหน่อย) มีการนำสินค้ามาเงินผ่อนขายกันสนั่น ช่วงพักกลางวันให้กับผู้ร่วมงาน มีหมด ทั้งเครื่องสำอางค์ เสื้อผ้า อาหารแห้ง อาหารสด และอีกมากมายอีกปาละ ฯลฯ

ผู้ที่คลุกคลีกับปัญหาแรงงานจะรับรู้กันเป็นอย่างดีว่า การเลือกงานของคนงานในเมืองไทยนั้นจะดูกันที่ว่าโรงงานนั้น มีสภาพแรงงานใหม่ มีงานล่วงเวลาเยอะไหม หรือมีสิทธิประโยชน์อะไรเพิ่มเติมบ้าง

แต่การทำงานล่วงเวลามาก และอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทั้งปีทั้งชาติ ก็ส่งผลกับสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของคนงานเหล่านี้เหมือนกัน โดยเฉพาะคนงานที่อยู่ในย่านนิคมอุตสาหกรรม ต่างๆ พวกเขาและพวกเธอ(ผู้หญิงเยอะมาก) จะเซื่องซึมเพราะพักผ่อนน้อย หน้าซีดเหลือง ไม่มีชีวิตชีวา โดยเฉพาะคนงานหญิงจะไม่มีเวลาสร้างชีวิตคู่ ไม่มีเวลาดูแลลูกของตัวเอง ต้องส่งไปให้ ยายย่าเลี้ยงตามมีตามเกิดที่ต่างจังหวัด พบลูกเพียงปีละหนหรือสองหน เพราะเวลาที่มี้ทั้งหมดอยู่กับโรงงาน และถ้าจะมีเวลาบ้างในวันหยุด มันก็จะถูกใช้ไปกับการนอนตื่นเที่ยง แล้วลุกมาซัก เสื้อผ้า หรือไปจับจ่ายซื้อของที่จำเป็นนิดหน่อยในตอนค่ำ

ปัญหาคุณภาพชีวิต การเปลี่ยนคู่ หย่าร้าง และคนงานหญิงถูกทิ้งให้รับภาระดูแลลูกตามลำพัง เป็นภาพที่เห็นกันจนชินตา และเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมที่ไม่ได้รับการใส่ใจแม้แต่น้อย สิ่งเหล่านี้คือมายาภาพและปัญหาที่เกิดจากประเทศที่ไม่ได้สนใจในคุณภาพชีวิตของคนชั้นล่าง เรื่องการย้ายฐาน การปิดตัวหนี เป็นข้ออ้างที่ถูกใช้มาตลอดอยู่แล้ว ปรากฏการณ์นี้สะท้อนจากโรงงานรองเท้า เครื่องนุ่งห่ม ที่ใช้แรงงานเป็นหลักต้องทยอยปิด แม้แต่ในก็ อดิดาส ย้ายฐานผลิตไปหาแรงงานราคาถูกในเวียดนาม เขมร พม่า บางธุรกิจลดจ้างแรงงาน ใช้เครื่องจักรอัตโนมัติแทน บางกลุ่มใช้วิธีจ้างรายวันแทนจ้างเป็นเงินเดือน (ข่าวสด, 1 มีนาคม 2555)

ข้อความที่ยกมาข้างบน คือข้ออ้างที่มีมาทุกยุคทุกสมัยในยามที่มีการเรียกร้องเรื่องการปรับค่าจ้าง คือการขู่ว่าจะย้ายหนีไปประเทศอื่นๆ ชูมาตั้งแต่ปี 2515 ชูมาตั้งแต่ปี 2530 ชูมาตั้งแต่วิกฤติต้มยำกุ้งปี 2540 ชูในทุกครั้งและก็ขู่กับคนงานทุกประเทศ

ขู่นงานไทยว่าจะย้ายไปเวียดนาม . .

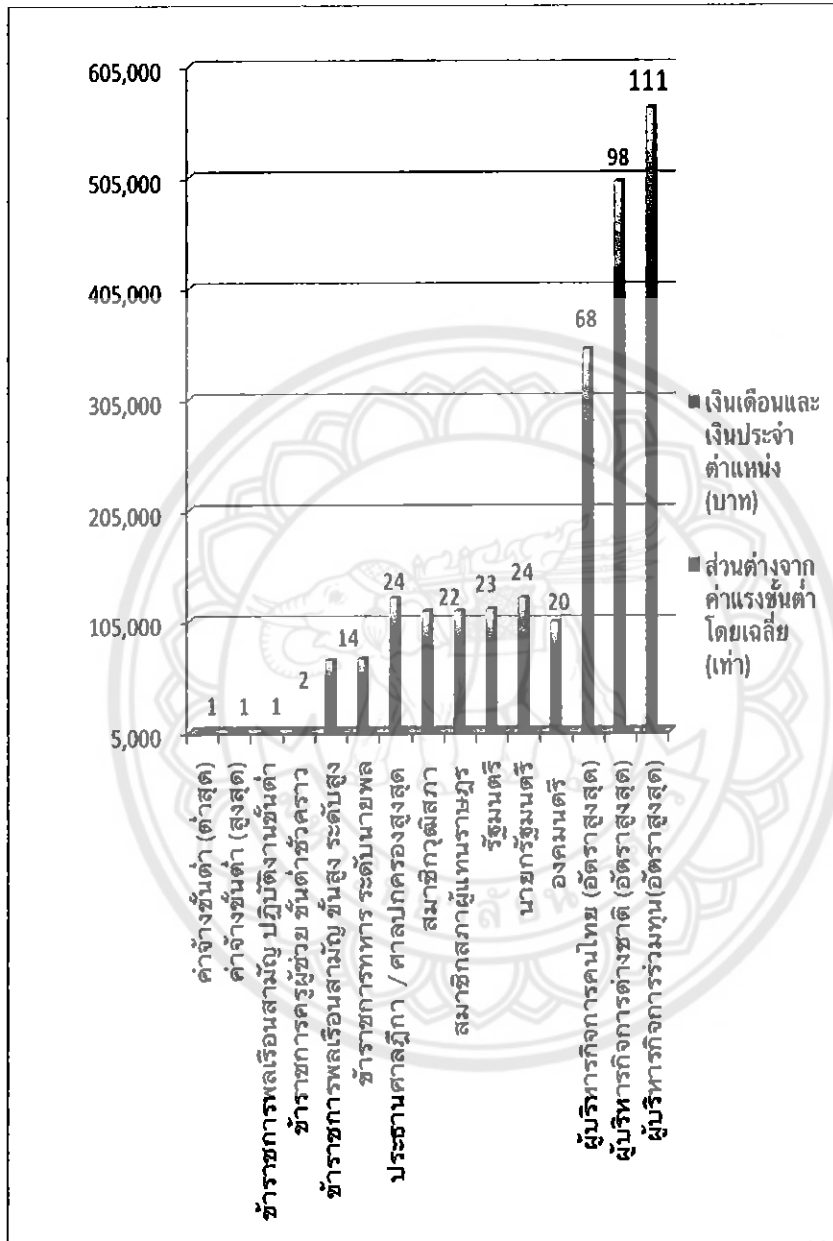
ขู่นงานเวียดนามว่าจะย้ายไปจีน . .

และขู่นงานจีนว่าจะย้ายไปอินเดีย . .

ถ้ามีว่แต่กลัวคำขู่ของทุนซึ่งมีเสรีภาพมากมายนักที่จะเคลื่อนย้ายไปไหนก็ได้ ก็อย่าส่งเสริมการลงทุนเลยจะดีกว่า เพราะถ้าไม่สามารถต่อรองกับทุนได้ ก็ไม่สามารถคุ้มครองคนในประเทศได้ รัฐบาลก็ทำหน้าที่เพียงส่งคนในประเทศตัวเองเข้าไปเป็นแรงงานทาสให้กับทุนไทยและทุนต่างชาติ อยู่เช่นนี้ต่อไป เพียงเพื่อดำรงชนชั้นอภิสิทธิ์ชนที่ใช้ชีวิตหรูหรา ขับรถเบนซ์ ซื้กระเป๋าแบรนด์เนม ไบละ 3 แสน ที่สามารถเปลี่ยนถือได้วันละใบ ผูกนาฬิกาโรเล็กซ์เรือนละสามสี่แสน วันละเรือน กันต่อไปแล้วปล่อยให้คนงานกินเพียงหมูบั้งกับข้าวเหนียวหนึ่งเป็นอาหารทุกเช้าอยู่ต่อไป

กินเพียงเพื่อให้มีกำลังอยู่บ้างในวัยยังหนุ่มยังสาวเพื่อทำงานให้ทุน และเตรียมถูกไล่ทิ้งอย่างไม่ใยดี เมื่อปอดเธอหายไปข้างหนึ่ง สายตาเธอไม่เห็นเพชรเม็ดเล็กอีกต่อไป และเธอเริ่มเป็น

โรคจากสารตะกั่ว สารแคดเมียม และฝุ่นสี ฝุ่นโลหะจากโรงงาน ที่แพทย์ไทยยังไม่ยอมรับว่าเป็นโรคจากการทำงานอยู่จนบัดนี้
 ช่องว่างรายได้ในเมืองไทยเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข

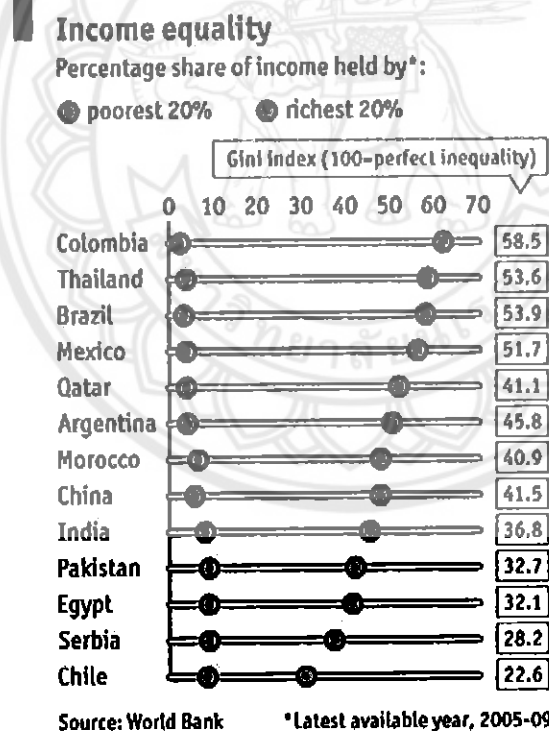
ภาพที่ 5 กราฟแสดงปัญหาช่องว่างรายได้ในแรงงานไทย

ช่องว่างทางรายได้นี้ เกิดจากการรวบรวมอัตราค่าจ้างจาก 3 แหล่ง คือ อัตราค่าจ้างขั้นต่ำของกระทรวงแรงงาน, จากบทความ "ค่าตอบแทน" ของ "คน" ในประเทศนี้," ในมติชนออนไลน์

เมื่อ 4 เมษายน 2554, และจากเอกสารการสัมมนา “รายงานผลการสำรวจค่าจ้างและสวัสดิการ ปี 2552/2553” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ แห่งมหาวิทยาลัยศรีปทุม

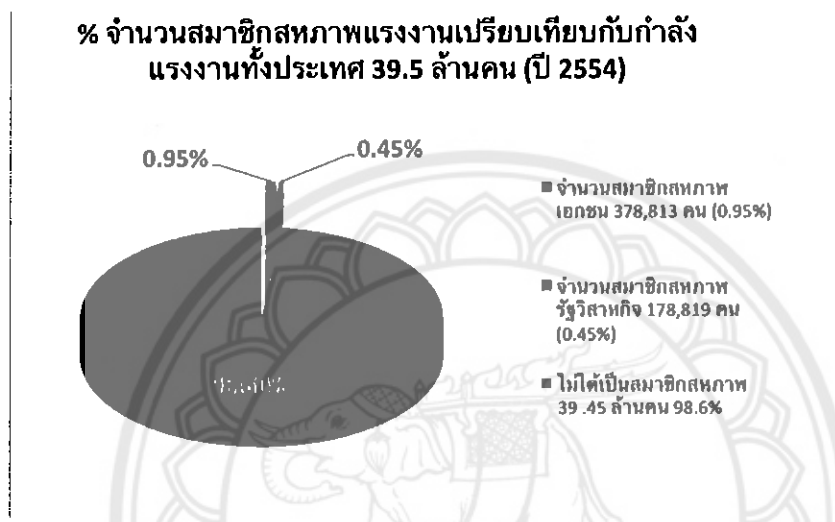
ผู้เขียนได้ลองเอามาทำแผนผังเปรียบเทียบค่าจ้างขั้นต่ำกับอัตราเงินเดือนของข้าราชการระดับสูง สส. และผู้บริหารธุรกิจ พบว่า อัตราเงินเดือนสูงสุดของข้าราชการและนักการเมืองสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำถึง 22-24 เท่า และอัตราเงินเดือนผู้บริหารกิจการร่วมทุนสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ถึง 111 เท่า อันเป็นตัวเลขที่น่าตระหนกยิ่งนัก

Hay Group เผยแพร่รายงานค่าตอบแทนผู้บริหารระดับสูงทั่วโลกในปี 2551 ปรากฏว่าผู้บริหารไทยมีค่าตอบแทนสูงสุดติดอันดับ 10 ของโลก และอันดับสองในเอเชีย เป็นรองเพียงฮ่องกง ในขณะที่ประเทศที่ได้ชื่อว่าร่ำรวย มีเศรษฐกิจมั่นคง และมีระบบสวัสดิการดีเยี่ยมในโลก อยู่ในอันดับท้ายๆ ทั้งนี้ โดยสองอันดับสุดท้ายคือ ฟินแลนด์ (ลำดับที่ 50) และสวีเดน (ลำดับที่ 51) ที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศสวัสดิการประชาชนดีเยี่ยมที่สุดในโลก และเศรษฐกิจมั่นคงที่สุดในโลก

ภาพที่ 6 กราฟแสดงช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

ตามมาด้วย The Economist ที่ได้รายงานว่าช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนของประเทศไทยซึ่งช่วงห่างเป็นอันดับสองของโลก เป็นสองรองจากประเทศค้ายาเสพติดโคลัมเบียเท่านั้น "ในประเทศไทย ประเทศที่ไม่เท่าเทียมมากที่สุดในเอเชีย มีอัตราส่วน 15 ต่อ 1 (In Thailand, one of Asia's most unequal countries, the ratio is 15:1.)" การต่อต้านสหภาพแรงงานและไม่ยอมเจรจาต่อรองกับลูกจ้างคือหนึ่งในต้นตอปัญหาช่องว่างทางชนชั้นในเมืองไทย

ภาพที่ 7 กราฟเปรียบเทียบสหภาพแรงงานกับกำลังแรงงาน

การต่อต้านการรวมตัวเป็นสหภาพและการเจรจาต่อรองของบรรดานายจ้างในเมืองไทยคือ สาเหตุหลักที่ช่องว่างทางชนชั้นของไทยทิ้งห่างอย่างน่าตกใจ และส่งผลต่อเรื่องการประกาศค่าจ้างขั้นต่ำ ทำให้ค่าจ้างตามจริงต่ำกว่าค่าจ้างที่ควรจะเป็น เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ นายจ้างและผู้บริหาร รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐด้วย ต่างก็ขัดขวางลูกจ้างในเมืองไทยไม่ให้ตั้งสหภาพแรงงานทุกช่องทาง นายจ้างนั้นชัดอยู่แล้วว่าทำไมไม่ต้องต่อต้าน แต่เจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะกระทรวงแรงงาน ที่ลูกจ้างเรียกว่า "กระทรวงนายทุน" นั้นก็เพราะเชื่อผิดๆ ว่า เพราะนักลงทุนไม่ชอบสหภาพ จึงจะต้องช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน ด้วยการป้องกันไม่ให้คนงานรวมตัวเป็นสหภาพและต่อรองกับนายทุนตามวิถีสหภาพแรงงาน

ความคืบหน้าการชุมนุมของคนงานบริษัท ธนบุรีประกอบรถยนต์ และบริษัท ซิลเวอร์ ไช้ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทผลิตเครื่องประดับส่งออกต่างประเทศ ย่านประเวศ รวมกว่า 1,000 คน ที่ชุมนุมเรียกร้องให้ ก.แรงงานเร่งหาทางช่วยเหลือเพราะได้รับผลกระทบจากการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำ

300 บาท . . นายเผด็จชัย สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน ลงมารับหนังสือร้องเรียน โดยระหว่างการเจรจา นายเผด็จชัยได้ดำเนินการออกมาเคลื่อนไหวของผู้ใช้แรงงานอย่างรุนแรง เพราะมองว่าทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศเสียหายและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน (27 กุมภาพันธ์ 2555, Sanook.com)

เมื่อคนงานในโรงงานไคพยายามตั้งสหภาพแรงงาน ฝ่ายบริหารจะจัดการแกนนำทันทีด้วยไม้ข้อและไม้แข็ง เมื่อไม้ข้อไม่สำเร็จก็ด้วยไม้แข็งทันทีโดยเฉพาะต่อแกนนำและสมาชิกที่เข้มแข็งด้วยการหาเหตุเล็กจ้าง ไล่ออกจากงานโดยไม่จ่ายค่าชดเชย ส่งคนทำร้ายร่างกายแกนนำ ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงมีจำนวนแรงงานที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานในสถานประกอบการเอกชน ที่ฝาดงคืนของรปภ. และแรงงานทุกรูปแบบของนายจ้างและฝ่ายบริหารมาได้เพียง 0.95% (เพียง 378,813 คน) เมื่อเทียบกับกำลังแรงงานทั้งประเทศ 39.5 ล้านคน น้อยติดอันดับโลกอีกเช่นกัน ในขณะที่กำลังแรงงานทั้งประเทศร่วมสี่สิบล้านคน มีคนงานอยู่ในระบบประกันสังคมที่จ่ายสมทบโดยนายจ้างและลูกจ้างเพียง 9 ล้านคน (และคุ้มครองเพียง 6 เดือนหลังถูกเลิกจ้าง) รัฐบาลจึงแก้ปัญหาด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนประกันตนเองมากขึ้นเรื่อยๆ

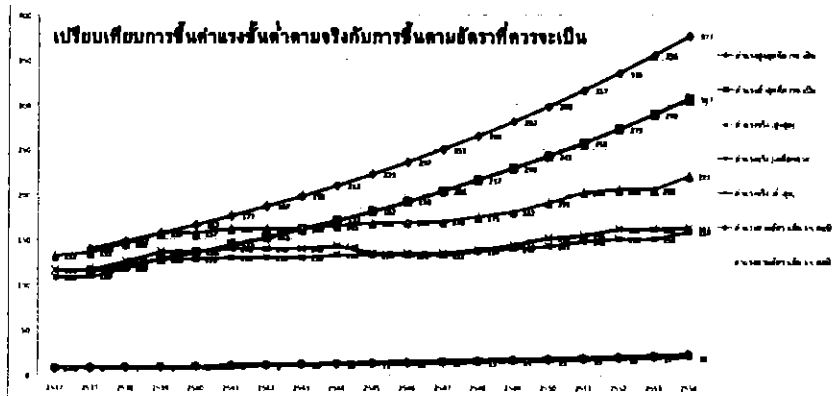
จะสรุปได้ว่าประชาชนในประเทศไทย ที่อยู่ภายใต้ระบบประกันสังคมในระดับใดระดับหนึ่ง มีเพียง 15% ของประชากรทั้งประเทศกว่า 66 ล้านคน หมายความว่ายังมีประชาชนอีกถึง 85% ที่ยังไม่อยู่ในระบบประกันสังคมที่ดูแลพวกเขาทั้งชีวิต

ในขณะที่จำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้นร่วม 4 แสนแห่ง แต่ศักยภาพการตรวจสอบสถานประกอบการว่าปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานหรือไม่ของกระทรวงแรงงาน ทำได้เพียงปีละประมาณ 20,000 กว่าแห่ง คนงานส่วนใหญ่ในประเทศจึงอยู่ในสภาพการทำงานและการใช้ชีวิตที่น่าเป็นห่วงยิ่ง

ซึ่งการส่งเสริม SMEs ทำให้ตัวเลขสถานประกอบการพุ่งทะยานเพิ่มขึ้นอย่างมากนับตั้งแต่ปี 2545 และประสิทธิภาพของรัฐในการตรวจสอบก็ไม่ทันการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ และคนงานจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ถูกเอาเปรียบและทำงานโดยไร้สวัสดิการอื่นใด นอกจากเพียงค่าจ้างเท่านั้น ก็มีจำนวนมากจนยากที่จะประเมิน

ไม่นับรวมการเอาเปรียบลูกจ้างแรงงานต่างชาติในประเทศไทยร่วม 3 ล้านคน โดยเฉพาะจากพม่า เขมร และลาว ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบและกดขี่ขูดรีด ถูกโกงค่าแรงและที่มีสภาพการทำงาน และการอยู่การกินที่ย่ำแย่กว่าแรงงานไทยมากมายนัก

คณงานอยู่ดี – ทุนอยู่ได้

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ

เมื่อดูกราฟข้างบน จะเห็นว่านับตั้งแต่ 2538 ถ้าการขึ้นค่าจ้างเป็นไปตามขั้นต่ำที่ควรจะเป็น ทุกปี โดยไม่ถูกดองเพราะวิกฤติเศรษฐกิจ 2540 ถึง 4 ปี และถูกทำให้ลอยตัวนับตั้งแต่ปี 2545 ตามการกดดันของสมาคมนายจ้าง และตามความเชื่อผิดๆ ของรัฐบาลว่าต้องกดค่าจ้างขั้นต่ำให้ต่ำเพื่อดึงดูดนักลงทุน นำมาซึ่งปัญหาค่าจ้างขั้นต่ำไม่สอดคล้องกับสภาวะเงินเฟ้อและความจำเป็นด้านรายได้ที่เพียงพอต่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

ผู้เขียนได้ทดลองทำกราฟเปรียบเทียบการขึ้นค่าจ้างจริงกับการขึ้นค่าจ้างที่ควรจะเป็นขึ้นมา เพื่อให้เห็นว่ามันจำเป็นจะต้องขึ้นค่าแรง ทั้งนี้ผู้เขียนได้อิงฐานการขึ้นค่าจ้างแค่ปีละ 6% ตามอัตราการเงินเดือนประจำปีของข้าราชการ

ผลที่ได้คือ ถ้าการขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำกระทำทุกปีต่อเนื่องและมั่นคง ค่าจ้างขั้นต่ำสุดของไทย ในปี 2554 จะอยู่ที่ 307 บาท/วัน และค่าจ้างขั้นต่ำอัตราสูงสุดแห่งปี 2554 จะอยู่ที่ 377 บาท/วัน และในปี 2555 ค่าจ้างขั้นต่ำในอัตราสูงสุดจะตกอยู่ที่ 400 บาทพอดี

ดังนั้น การขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำเพียง 300 บาท จึงเป็นอัตราที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอยู่แล้ว และไม่ใช่เป็นการขึ้นแบบก้าวกระโดดดังที่สมาคมนายจ้าง หรือบรรดาผู้ให้คำปรึกษาทางธุรกิจพากันเล่นละครบีนน้ำว่มากเกินไป และพวกเขาจะ “อยู่ไม่ได้อีกครั้งแล้ว”

ทั้งนี้ ประเทศจะพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็งไม่ได้แน่นอน ถ้าความต่างทางรายได้ระหว่างคนงานกับผู้บริหารสูงถึง 66 – 111 เท่าเช่นนี้ และค่าจ้างขั้นต่ำกับเงินเดือนข้าราชการสูงสุด และสส. ต่างกันถึง 22-24 เท่าเช่นนี้

การคงช่องว่างทางชนชั้นและความรวย-จนที่ต่างกันจนสุดกู่นี้ไว้ คนจนก็มีแต่ความทุกข์ยากและอดยาก และปัญหาสังคมทั้งเรื่องยาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว การค้าหญิงและเด็ก

เพื่อการบริการทางเพศ การคอร์รัปชัน ก็ไม่มีทางยุติ และจะรุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เพราะคนจะดิ้นรน
ทำทุกทางมากขึ้นเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว

ไม่มีประเทศประชาธิปไตยใดในโลกนี้ ที่ดูแลประชาชนและเอาประชาชนเป็นหัวใจของการพัฒนา
จะปล่อยให้ช่องว่างรายได้ และช่องว่างทางชนชั้นติดอันดับโลกทุกการจัดอันดับเช่นนี้ มันไม่ใช่เรื่อง
น่ายินดีแม้แต่น้อย แต่มันเป็นข้อเท็จจริงที่ตบหน้านักการเมืองไทยที่อ้างว่าเข้ามาบริหารบ้านเมือง
เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนจน

และมันแสดงให้เห็นถึงการขาดวิสัยทัศน์ของนักการเมือง ขาดความเข้าใจต่อสภาพความ
เป็นจริงแห่งการถูกเอารัดเอาเปรียบของคนชั้นล่าง ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ที่พากันเท
คะแนนเสียงให้รัฐบาล

ปรับค่าจ้างเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนแม้แต่นายทุนเองอย่างเจ้าสัว ธนิสท์ เจียร
นวนนท์ แห่งเครือเจริญโภคภัณฑ์ (ซีพี) ก็ยังพูดว่า "ค่าแรงขั้นต่ำที่เหมาะสมควรอยู่ที่วันละ 500
บาท ไม่ใช่ 300 บาท โดยดูจาก 25 เท่า ตามสัดส่วนของราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้นจากในอดีต"
มันถึงเวลาที่บรรดานายจ้างเมืองไทยที่ถูกตามใจและโอบอุ้ม ให้กดขี่ขูดรีดแรงงานได้ตามสะดวก
จะต้องปรับตัว ลดความละโมภและจัดสรรปันส่วนผลกำไรให้กับลูกจ้างอย่างเท่าเทียมตามประเทศ
อารยะทั้งหลาย

ปัญหาค่าแรงเมืองไทยจึงไม่ใช่เรื่องค่าแรงสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ต้องดองเอาไว้ เดียว
ทุนจะหนีหมด แต่เป็นปัญหาที่กลไกรัฐ และกลไกการเมืองตกอยู่ในกำมือของทุนมาอย่าง
ยาวนาน และทุนก็สั่งสมความมั่งคั่งและเก็บเกี่ยวผลกำไรอย่างบ้าคลั่งและตะกละตะกลามมา
ยาวนาน มากเกินพอแล้ว!

ถึงเวลาที่รัฐบาลไทยจะต้องแสดงความกล้าหาญ และมีวิสัยทัศน์ จะต้องประกาศขึ้น
ค่าจ้าง 300 บาทเท่ากันทั่วประเทศโดยทันที โดยไม่มีเงื่อนไขห้ามขึ้นค่าจ้าง 3 ปีเช่นที่เป็นอยู่ และ
รัฐบาลต้องให้สัตยาบัน ILO 87 และ 98 เพื่อสร้างหลักประกันว่าลูกจ้างสามารถรวมตัวและต่อรอง
กับนายจ้างได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐ และการเล่นสกปรกจากบรรดานายจ้าง
การประกาศว่าจะขึ้นเท่ากันทั่วประเทศ 300 บาท จะถูกตอบโต้จากฝ่ายนายจ้างที่เห็นแก่การรักษา
ผลกำไรไว้เหมือนเดิมแน่นอน การหาเหตุเลิกจ้างคนงานก็จะเกิดขึ้นแน่นอน แต่รัฐบาลไม่ควรยอม
สมาคมนายจ้างอีกต่อไป และต้องเตรียมมาตรการรองรับคนตกงานไว้แต่เนิ่นๆ ทั้งมาตรการเรื่อง
สร้างหลักประกันว่านายจ้างจะไม่หนีจ่ายค่าชดเชย เตรียมเงินประกันว่างงานไว้รองรับผู้ตกงาน
พร้อมเปิดให้คนตกงานได้มีโอกาสพัฒนาฝีมือและส่งเสริมการสร้างอาชีพและการผลิตใหม่ เพื่อ
ก่อให้เกิดการจ้างงานแบบใหม่ที่เคารพคุณค่าของแรงงาน

ถ้ารัฐเตรียมมาตรการเหล่านี้ สร้างโครงสร้างประกันสังคมพื้นฐานที่ครอบคลุมกำลังแรงงานทั้งประเทศ เศรษฐกิจไทยจะไม่มีทางล่มสลาย และช่องว่างความรวย-จนจะแคบลงเรื่อยๆ และคนในประเทศจะมีหลักประกันแห่งความมั่นคงในชีวิตมากขึ้นเรื่อยๆ สันติสุข ปัญหายาเสพติด ปัญหาการขายบริการทางเพศก็จะลดน้อยลงไปเรื่อยๆ ประเทศก็จะพัฒนาไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน และมั่นคง

4.5 ปัญหาแรงงานไทย

สวนดุสิตโพล ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานไทยตามจังหวัดใหญ่ทั่วประเทศ จำนวน 1,393 คน ระหว่างวันที่ 25-30 เมษายน 2556 ในประเด็น หัวข้อแรงงานไทยวันนี้ ผลสำรวจชี้ชัดว่าหนี้สินยังเป็นปัญหาหนักของแรงงานไทย แต่สุขภาพยังพอไหว

คำถามแรก ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร ร้อยละ 45.73 ไม่ค่อยสุขสบาย เนื่องจากมีปัญหาสุขภาพ งานหนัก รายได้ไม่พอใช้จ่าย มีภาระเยอะ ร้อยละ 35.68 อยู่สุขสบายดี ไม่มีทุกข์อะไร เพราะมีกินมีใช้เท่าที่มี พอใจในสิ่งที่มีอยู่ ร้อยละ 18.59 ไม่สุขสบายเลย เพราะมีหนี้สิน มีโรคประจำตัว และต้องเลี้ยงดูครอบครัว

ต่อคำถามที่สอง ความหนักใจของผู้ใช้แรงงานไทย ณ วันนี้ คือ หนี้สิน รายได้ไม่พอ ค่าจ้างน้อย ค่าครองชีพสูง พุงร้อยละ 41.03 things อันดับสองที่ระบุว่า มีภาระครอบครัว ค่าเล่าเรียนลูก มีร้อยละ 30.77 ส่วนปัญหาสุขภาพตามมา ร้อยละ 14.10 การคุ้มครองดูแลสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 7.69 และร้อยละ 6.41 หนักใจเรื่องบ้านไกล พลัดถิ่น

คำถามต่อมา ผู้ใช้แรงงานไทย มีปัญหาหนี้สินหรือไม่ ร้อยละ 64.32 นอกมีหนี้สิน มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ต้องกู้เงิน ผ่อนบ้าน ผ่อนรถ หาเงินจ่ายค่าเล่าเรียนลูก ค่าใช้จ่ายประจำวัน ร้อยละ 35.68 ไม่มี เพราะประหยัดอดออม กลัวการเป็นหนี้สิน

ผู้ใช้แรงงานไทย มีปัญหาเรื่องสุขภาพหรือไม่ ร้อยละ 60.80 ไม่มีเพราะดูแลตัวเอง ร้อยละ 39.20 มีปัญหาสุขภาพ เช่น ความดัน ปวดเมื่อย กระดูก ไขข้อ เบาหวาน หัวใจ ความสุขของผู้ใช้แรงงานไทย ร้อยละ 37.66 คือมีครอบครัวที่ดี ลูกเป็นเด็กดีเชื่อฟัง ร้อยละ 33.77 มีงานทำ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 28.57 มีนายจ้างและเพื่อนร่วมงานที่ดี

ความทุกข์ของผู้ใช้แรงงานไทย ร้อยละ 61.70 มีหนี้สิน มีภาระค่าใช้จ่ายมาก เงินไม่พอใจ ร้อยละ 29.79 ครอบครัวยังไม่สุขสบาย ร้อยละ 8.51 มีโรคประจำตัว

สิ่งที่ผู้ใช้แรงงานไทยอยากฝากบอกกับรัฐบาล ร้อยละ 48.94 บอกรัฐบาลควรมีนโยบาย และแนวทางช่วยเหลือผู้ใช้แรงงานให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ร้อยละ 25.53 อยากให้ขึ้นค่าแรง แต่

ไม่ขึ้นค่าครองชีพ ร้อยละ 14.89 การคุ้มครองดูแลสิทธิประโยชน์สวัสดิการต่างๆ โดยเฉพาะเมื่อถูกเลิกจ้าง และร้อยละ 10.64 การช่วยเหลือผู้ไร้แรงงานไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง

4.6. กลุ่มเป้าหมาย

4.6..1 Generation Y (Why Generation) คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2533 อายุ 21 – 31 ปี เป็นกลุ่มคนที่โตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เป็นวัยที่เพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยทำงาน มีลักษณะนิสัยชอบแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบอยู่ในกรอบและไม่ชอบเงื่อนไข คนกลุ่มนี้ต้องการความชัดเจนในการทำงานว่าสิ่งที่ทำมีผลต่อตนเองและต่อหน่วย งานอย่างไร อีกทั้งยังมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร และยังสามารถทำงานหลาย ๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน Gen-Y เป็นผู้บริโภคนิยมที่ใจร้อน ต้องการเห็นผลสำเร็จทุกอย่างอย่างรวดเร็วเนื่องจากเชื่อในศักยภาพของตนเอง กลุ่มคน Gen-Y เชื่อว่าการประสบความสำเร็จในชีวิตจะเกิดขึ้นต้องทำงานหนัก ทำให้มีการแต่งงานช้าลง ไม่ถึง 30 ไม่แต่ง ถ้ามีแฟนแล้วแฟนมีอุปสรรคกับงาน ก็จะเลิกกับแฟนเลือกงาน คนกลุ่มนี้มักเปลี่ยนงานบ่อย มีเครดิตการ์ดมากกว่า 1 ใบ และมักใช้บริการ Personal Credit มากขึ้น ซ.ข้างเพิ่มเติม คน รุ่น Y (รุ่นผม) เกิดมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต แต่ไม่ใช่ทุกคนที่ใช้คอมเป็น... แต่เกือบทุกคนก็ชอบสินค้าเทคโนโลยี Gadget ต่างๆ ฟุ่มเฟือยกว่า รุ่น X เพราะรุ่น X จะไม่ชอบของพวกนี้ จะพยายามหลีกเลี่ยง รุ่น Y มีนิสัยใจร้อน แต่ก็ยังอยู่ในกฎเกณฑ์บ้างบางครั้ง ยังคงเหลือส่วนของเหตุและผลอยู่ (บ้าง) แต่เริ่มใช้อารมณ์เป็นใหญ่ สินค้าที่ดังดูดี ดูดี จะเป็นที่นิยมอย่างมาก อะไรก็ตามที่มาใหม่อินเทรนด์ คนรุ่นนี้กระโดดเข้าใส่ ไม่ยอมตกยุค อัปเดตตัวเองตลอดเวลา เป็นที่มาของความฟุ่มเฟือย และเริ่มเป็นที่มาของหลายๆกับคนรุ่น X คนกลุ่มนี้ยังอยู่ในช่วงหนุ่มสาว จึงยังไม่ห่วงสุขภาพมากนัก แต่ต้องการความมั่นคงเพราะกำลังอยู่ในวัยที่ต้องการสร้างเนื้อสร้างตัว คนรุ่น Y จึงชอบที่จะเข้าอบรม รุ่นนี้นั้น เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งคอร์สภาษาต่างๆ คอร์สบุคลิกภาพ แม้แต่คอร์สทำอาหาร คอร์สดวงจ้อย ก็ยังขายได้กับคนกลุ่มนี้ ด้วยเหตุผลว่า เรียนเมื่อไว้เขาไปทำเป็นอาชีพเสริม (ซึ่งในความเป็นจริงค่อนข้างน้อยที่จะเอาความรู้แค่นี้ก็ชั่วโมงไปประกอบ อาชีพได้)

• ความเชื่อที่ 1 Gen Y เป็นคนที่ไม่ต้องการให้ใครมาสั่ง เพราะเป็นคนที่รักอิสระ ดังนั้นคนที่ เป็นหัวหน้าของเขาจึงรู้สึกอึดอัด และไม่ชอบที่ต้องมีลูกน้องแบบนี้

• ความจริง ผลจากการวิจัยจากกลุ่ม Generation ต่างๆ ที่ออกมา นั้นปรากฏว่ากลายเป็นตรงกัน ข้ามกับสิ่งที่เราเชื่อ เนื่องจากคนรุ่น Gen Y นั้นเป็นเด็กที่ถูกเลี้ยงดูจากพ่อแม่ในลักษณะที่ถูก บอกให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมมาตลอด ก็เลยมีความเชื่อว่า การที่ผู้ใหญ่บอกเรานั้น เป็นทาง ลัดไปสู่ความสำเร็จที่รวดเร็วกว่าการที่จะต้องมาลองผิดลองถูกเอง ดังนั้น Gen Y จึงเป็นคนที่

เชื่อฟังผู้ใหญ่อย่างมาก ผิดกับกลุ่ม Baby Boomer และ Gen X ซึ่งผลการวิจัยออกมาชัดเจนมากกว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่ค่อยจะเชื่อฟังนายสักเท่าไร เวลานั้นายสั่งอะไรมักจะมีข้อสงสัยตลอด และไม่คอยยอมจะทำตามกันสักเท่าไร เพียงแต่ Gen Y นั้นต้องการให้บอกและสั่งอย่าง ชัดเจนมากกว่า เช่น ให้ทำอะไร ส่งเมื่อไหร่ อย่างไร ต้องลงรายละเอียดมากหน่อย ซึ่งเหล่า บรรดาผู้จัดการก็ไม่ค่อยชอบลงรายละเอียดกันสักเท่าไร ก็เลยไปด้วยกันไม่ค่อยจะได้

- ความเชื่อที่ 2 Gen Y เป็นพนักงานที่ไม่มีความจงรักภักดีกับองค์กร ทำงานได้ไม่ค่อนาน ก็เปลี่ยนงาน อีกทั้งยังเปลี่ยนงานบ่อยมากอีกด้วย เมื่อไหร่ที่หางานที่มีเงินเดือนสูงขึ้น ก็จะเปลี่ยนงานทันที

- ความจริง ผลการวิจัยออกมาว่า ไม่ว่าจะ เป็น Baby Boomer หรือ Gen X ต่างก็มีพฤติกรรม แบบนี้เหมือนกัน งานวิจัยพิสูจนัสมมุติฐานออกมาแล้วว่า สาเหตุนี้มีที่มาจากอายุมากกว่า คนที่อยู่ในอายุช่วง 20 – 30 ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสร้างตัว กำลังต้องการหาความมั่นคง ซึ่งก็ต้องมีการเปลี่ยนงานไปตามเงินเดือนที่ต้องการ ซึ่งผลการวิจัยออกมาแล้วว่า ไม่ว่าจะ Generation ใดก็ตาม เมื่อมีอายุในช่วง 20 – 30 ต่างก็ต้องการหาความมั่นคงในหน้าที่การงาน และในเงินเดือน ซึ่งเมื่อ Gen Y มีอายุมากขึ้นก็จะเปลี่ยนงานน้อยลง และอยู่ทำงานกับองค์กร นานขึ้น เหมือนกับ Generation อื่นๆ เช่นกัน

- ความเชื่อที่ 3 Gen Y ไม่มีความสนใจในงานที่ทำ มักจะไม่มี Commitment ในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย และไม่ค่อยใส่ใจในการทำงาน

- ความจริง สิ่งที่ผู้วิจัยได้ทำออกมา พิสูจน์ว่า Gen Y เป็นกลุ่มพนักงานที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน ส่วนใหญ่ก็จะเริ่มต้นทำงาน ซึ่งในช่วงเริ่มต้นการทำงานก็ต้องเริ่มจากตำแหน่งงานพนักงาน หรือ เจ้าหน้าที่ก่อน ซึ่งตำแหน่งงานเหล่านี้ ปกติแล้วจะไม่ค่อยมีอะไรน่าตื่นเต้นอยู่แล้ว มีวิธีการทำ งานที่แน่นอน คงที่ ไม่มีอะไรหรือหว่าให้ต้องคิด หรือต้องตัดสินใจ ก็เลยทำให้เกิดความเบื่อใน ลักษณะงานที่ทำ ซึ่งพฤติกรรมแบบนี้ก็เกิดขึ้นเหมือนกันกับกลุ่ม Gen X และ Baby Boomer ในสมัยที่เพิ่งเริ่มต้นเข้าสู่ชีวิตการทำงาน และเริ่มต้นทำงานด้วยตำแหน่งที่ยังมีความรับผิดชอบ ไม่สูงนัก งานวิจัยนี้พิสูจน์ว่า ทุก Generation ในวัยเดียวกันต่างก็ไม่ค่อยใส่ใจในงานที่ทำ เหมือนกัน

- ความเชื่อที่ 4 Gen Y ต้องการสวัสดิการดี ๆ และค่าจ้างสูง ๆ คนกลุ่มนี้ต้องการเพียงแค่ว่าเงินเดือนสูง ๆ และสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ซึ่งถ้าจะต้องจูงใจด้วยสิ่งเหล่านี้หลายองค์กรก็คิดว่า องค์กรคงต้องล้มละลายก่อนที่จะจูงใจ Gen Y ได้

- ความจริง งานวิจัยที่ออกมานั้นพิสูจน์อีกเช่นกันว่า ไม่ว่าจะ เป็น Generation ไหนก็ตาม ต่างก็ ต้องการสวัสดิการดี ๆ และเงินเดือนสูง ๆ ทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นกับคนทุกกลุ่ม ทุก Gen อยู่

แล้ว เพียงแต่ในปัจจุบันความต้องการของคนเรานั้นเปลี่ยนแปลงไปเยอะ เทคโนโลยีต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เกิดเครื่องมือเครื่องมือนานาชนิดที่ในอดีตไม่เคยมีมาก่อน ก็เลยทำให้ดูเหมือนกับว่า Gen Y นั้นมีความต้องการมากกว่า Gen อื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยออกมาแล้วว่าไม่จริง ในปัจจุบัน Gen อื่นที่ทำงานในองค์กรอยู่ ต่างก็ต้องการสิ่งเหล่านี้ไม่ต่างกับ Gen Y

- ความเชื่อที่ 5 Gen Y ต้องการเรื่องของ Work-Life Balance เขาต้องการใช้เวลาออกที่ทำงานมากกว่าในบริษัท ในขณะที่ Baby Boomer และ Gen X นั้นเป็นพวกบ้างาน และชอบที่จะนั่งทำงานไปเรื่อยๆ

- ความจริง ทุก Generation ต่างก็ต้องการ ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ทั้งสิ้น ไม่ใช่เฉพาะ Gen Y เท่านั้น แต่สิ่งที่ทำให้ดูเหมือนกับว่า Gen Y ต้องการสิ่งเหล่านี้ก็เนื่องจากในยุคปัจจุบันเรามักจะพูดถึงเรื่อง Work-Life Balanced กันบ่อยๆ มากกว่าสมัยก่อน ก็เลยส่งผลทำให้คนเรามองไปว่า Gen Y ต้องการสิ่งเหล่านี้มากกว่าคนอื่น ซึ่งจากการวิจัยออกมาแล้วพบว่า ในแต่ละ Generation ไม่ว่าจะเป็น Baby Boomer, Gen X และ Gen Y ต่างก็ต้องการเรื่องของความสมดุลของชีวิตส่วนตัวกับชีวิตการทำงานทั้งสิ้น นี่คือผลการวิจัยที่ทำออกมาเพื่อที่จะพิสูจน์ว่า Gen Y นั้นไม่ได้เป็นแบบที่เราคิดไปซะทุกอย่าง ดังนั้นไม่ว่าจะเป็น Gen ไหนก็ตาม วิธีการที่จะจูงใจให้เขาอยากทำงานให้กับองค์กร ก็ด้วยวิธีการทำให้เขารู้สึกว่า องค์กรมีความเป็นธรรมในการจ่ายค่าจ้างเงินเดือนและสวัสดิการ มีพัฒนาวิธีการทำงาน เพื่อให้งานที่ทำมีความน่าสนใจ เปิดโอกาสให้มีการเติบโตในองค์กรในระดับที่สูงขึ้น และมีการพัฒนา พนักงานให้มีทักษะและความสามารถที่สูงขึ้นอยู่เสมอ นี่คือนี่ที่เราจะสามารถดึงดูดและรักษาพนักงาน ไม่ว่าจะเป็น Generation ไหนก็ตาม เพราะทุก Gen ต่างก็สามารถสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรได้ทั้งสิ้น และ ต่างก็มีความต้องการที่ไม่แตกต่างกันเท่าไร

4.6.2 Generation X (Extraordinary Generation) คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508 – 2522 อายุ 32– 46 ปี มีลักษณะพฤติกรรมชอบอะไรๆ ก็ไม่ต้องเป็นทางการ ให้ความสำคัญกับเรื่องความสมดุลระหว่างงานกับครอบครัว (Work – life balance) มีแนวคิดและการทำงานในลักษณะรู้ทุกอย่างทำทุกอย่างได้เพียงลำพังไม่พึ่งพาใคร มีความคิดเปิดกว้าง พร้อมรับฟังข้อติติงเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ในด้านพฤติกรรมกรการบริโภคจะเป็นกลุ่มคนหนุ่มสาวที่กล้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ทำงานในลักษณะใช้ความคิด สมาชิกหลักในครอบครัวทำงานทั้งสองคนใช้ชีวิตแบบทันสมัย

ช.ข้างเพิ่มเติม กลุ่ม นี้ค่อนข้างชัดเจน เพราะเป็นผลผลิตจากคนกลุ่ม B ที่เริ่มมีฐานะ แต่ด้วยความที่เกิดขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจโดยรวม อยู่ในช่วงขาขึ้น คนรุ่น B จึงเอาใจใส่ประคองประหม่อม ใช้จ่ายแบบเต็มที่ นิสัยการชอปปิ้งจึงชอปปแบบฟุ่มเฟือย เราจึงเห็นคนรุ่น x ในปัจจุบันเป็นหนี้สภาวะพัดบัตรมากมาย ทั้งๆที่คนรุ่นนี้ก็ช่างเลือก เปรียบเทียบนู่นนี่นั่นสภาวะพัด ทั้งราคาคุณภาพ (แต่ไม่ใช่ว่าจะไม่ซื้ออะนะ ซื้อเยอะด้วย) คนรุ่น x ขณะนี้เริ่มแต่งงานมีครอบครัว มีลูกต้องเลี้ยงมีพ่อแม่ต้องดูแล ภาระค่อนข้างเยอะ ปัจจุบันก็ค่อนข้างเครียด ไม่มีเวลาออกกำลังกาย ไม่มีเวลาดูแลสุขภาพ สินค้าที่คนกลุ่มนี้ต้องการคืออาหารเสริมสุขภาพ ประกันสุขภาพ วงเงินสดพร้อมใช้ เงินด่วนเงินกู้ บลาๆ

พฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนแต่ละกลุ่มวัยมีความแตกต่างกันตามสภาวะของเวลาที่เกิดและเติบโตและการประสบกับเหตุการณ์ในแต่ละยุคสมัย ส่งผลให้คนแต่ละช่วงวัยมี Life Style และพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิต และแนวคิดด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน คนในวัย Gen X ก็เช่นกัน พวกเขามีพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มวัยของตนเองจากประสบการณ์และยุคของการเติบโต เนื่องจากคน Gen X เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาในยุคต่อจากกลุ่ม Gen B หรือกลุ่ม Baby Boomer คนกลุ่ม Gen X จึงเกิดมาในช่วงยุคเชื่อมต่อระหว่างความสะดวกรสบายจากการต่อสู้และทำงานอย่างหนักของคนรุ่นพ่อแม่ แต่ขณะเดียวกันพวกเขาก็ต้องต่อสู้กับคนวัย Gen B ในด้านการทำงาน การประกอบอาชีพ และมักถูกเปรียบเทียบด้านการทำงานและดำเนินชีวิตกับกลุ่ม Gen B อยู่เสมอ พวกเขาจึงเติบโตขึ้นมาด้วยความรู้สึกต่อต้านยุคสมัย ต้องการความท้าทาย ต้องการพิสูจน์ตนเองให้คนวัย Gen B เห็นความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่อย่างยิ่งยวด การดำเนินชีวิตของชาว Gen X จึงเต็มไปด้วยการแสวงหาความก้าวหน้าพร้อมๆ กับการทำงานที่ท้าทาย แข่งขันกับตนเองอย่างหนักหน่วง และชอบทำงานที่ใช้สมองไปพร้อมๆ กับการลงมือทำอย่างเต็มที่ ในด้านการใช้จ่ายในคนวัย Gen X มีความรอบคอบในการใช้จ่ายเงินตรามาก เป็นกลุ่มที่ใช้เงินเป็น อะไรที่ไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ซื้อ แต่อะไรที่จำเป็น ถึงจะแพงแค่ไหน ก็สามารถลงทุนจ่ายได้โดยไม่ลังเล และเพราะความระมัดระวังในการจัดการรายรับรายจ่ายนั้น การเข้ามาของเทคโนโลยีก็ได้ทำให้คนรุ่นนี้ถึงกับหืออึ้งนั่งเล่นคอมพิวเตอร์ข้ามวันข้ามคืนเหมือนเด็กรุ่นใหม่บางคน แต่เขาจะใช้เพื่อการทำงานและเพื่อความสะดวกรสบายเท่านั้น

ด้านพฤติกรรมกรรมการบริโภคจะเป็นกลุ่มคนหนุ่มสาวที่กล้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทำงานในลักษณะใช้ความคิด สมาชิกหลักในครอบครัวทำงานทั้งสองคนใช้ชีวิตแบบทันสมัย เป็นห่วงเป็นใยในเรื่องของภาพลักษณ์ กล้าที่จะใช้จ่ายฟุ่มเฟือย คนในยุคนี้หลายคนนิยมใช้บัตรเครดิต นักการตลาดที่สนใจกลุ่ม Gen X พบว่ากลุ่มลูกค้าของตน มีความต้องการใช้เวลาว่างตามสไตล์ของตนเอง

อย่างอิสระ และในกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนหรือเป็นรูปแบบมากเกินไป มีความอดทนน้อยต่อการรอคอย ต้องการทำอะไรที่รวดเร็ว และทันใจ

ในการสำรวจอิทธิพลของการโฆษณากับกลุ่ม Gen X ยังพบว่า ประการแรก กลุ่ม Gen X ยังมีความสนใจในการชมงานโฆษณาแบบดั้งเดิมอยู่ ไม่ว่าจะเป็น บิลบอร์ด โฆษณาทางโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ เพราะยังเชื่อว่าโฆษณาเหล่านี้เป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ในการตัดสินใจเลือกซื้อ นอกจากนี้ภายหลังจากชมโฆษณาแล้ว กลุ่ม Gen X จำนวนไม่น้อยได้นำข้อมูลที่ได้รับไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และวิพากษ์วิจารณ์กับคนในครอบครัว พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ซ้ำไปซ้ำมาหลายรอบ ทั้งนี้เพราะการโฆษณาเหล่านั้นเพียงทำให้เกิดความคิด ความเข้าใจต่อสินค้าเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อในทันทีทันใดต่อคน Gen X น้อยมาก เพราะคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่เชื่อข้อความในงานโฆษณาทั้งหมด หากแต่พวกเขาจะเชื่อในความคิดริเริ่มของตนเองมากกว่า

นักการตลาดจำนวนไม่น้อย ใช้จุดเด่นจุดนี้ของกลุ่ม Gen X มาให้เป็นประโยชน์ทางการตลาด ด้วยการเชิญตัวแทนของกลุ่ม Gen X มาให้ความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางการตลาดที่จะออกมาใหม่ และบางกิจการใช้วิธีเชิญกลุ่ม Gen X มาเป็นกรรมการในบริษัทเพื่อริเริ่มและผลักดันกิจการไปสู่ความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและความคิดของกลุ่ม Gen X มากขึ้น (ผู้จัดการรายสัปดาห์, 2549 : ออนไลน์)

เนื่องจาก Gen X มักถูกเปรียบเทียบกับคนในวัย Gen B อยู่เสมอทั้งเรื่องการดำเนินชีวิตการทำงาน บทบาททางสังคม และหน้าที่การทำงานอาชีพ ที่ Gen B เป็นกลุ่มคนที่มาก่อนและเป็นผู้สั่งการ ในฐานะพ่อแม่ กลุ่มผู้อาวุโส กลุ่มหัวหน้าหรือระดับผู้บริหารเสียเป็นส่วนใหญ่ คนวัย Gen X จึงมีความรู้สึกที่พวกเขาถูกกดขี่หรือเอาเปรียบ ให้มีระดับรายได้ที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง ตำแหน่งงานไม่เป็นอย่างที่ต้องการ บางคนมีความรู้สึกว่า พวกเขาจะไม่สามารถประสบความสำเร็จเท่ากับรุ่นพ่อแม่หรือเหนือกว่าได้เลย จึงยิ่งสร้างความไม่พอใจให้กับพวกเขามากขึ้น ความรู้สึกไม่พอใจดังกล่าว จึงสะท้อนออกมาในรูปแบบพฤติกรรมกรรมการบริโภคของพวกเขาด้วย ตัวอย่างเช่น รสนิยมการชอปปดนตรีที่สะท้อนความโกรธ เช่น เพลงร็อก เพลงฮาร์ดร็อก และเพลงเพื่อชีวิต เป็นต้น แต่คน Gen X ส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จและเชี่ยวชาญทางด้านการใช้เทคโนโลยีมาก ในสหรัฐอเมริกาเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่ม Gen X มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของตนเอง และเกินกว่าครึ่งสามารถใช้และจำเป็นต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ทุกวัน และเป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตที่สูงกลุ่มหนึ่ง

กลุ่ม Gen X มักจะมีรายได้ต่ำกว่ากลุ่ม Gen B และมีภาวะการต่อสู้ดิ้นรนทางเศรษฐกิจต่ำกว่าคนรุ่นพ่อแม่ ดังนั้นกลุ่มคนรุ่นนี้บางคนจึงใช้วิธีประหยัดเงินเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง ด้วย

การอาศัยอยู่กับพ่อ แม่ จนอายุย่างเข้าสู่วัย 30 ปีหรือจนกระทั่งแต่งงาน เพราะว่าพ่อแม่จะเป็นคนจ่ายเงินในสิ่งที่จำเป็นให้พวกเขา จึงสามารถเรียกกลุ่ม Gen X ได้อีกนิยามหนึ่งว่า Boomerang kids หรือกลุ่มคนที่ชอบใช้เงินทางด้านความบันเทิงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่กระตือรือร้นในเก็บเงินการสร้างเนื้อสร้างตัวเหมือนคนรุ่นแรก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงส่งผลให้คนกลุ่ม Gen X เลื่อนการแต่งงานให้ช้าลง ดังนั้นจึงส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคที่มีแนวโน้มที่จะซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อความสะดวกสบาย และความบันเทิงต่างๆ อาทิ รถยนต์ใหม่ เครื่องเสียง โทรทัศน์ หรือสินค้าด้านความสะดวกสวยงาม เป็นต้น โดยพวกเขาจะพิจารณาสินค้าที่ต้องการซื้อจากการออกแบบ ความลงตัวด้านความสวยงาม ไปพร้อมๆ กับความคงทนในการใช้งาน สินค้าต่างๆ ที่ผลิตเพื่อคน Gen X จึงมีรูปลักษณ์ทันสมัย เรียบง่าย ไม่ดูเทอะทะแต่ทนทานเช่นในยุคของคนวัย Gen B ส่วนความความสัมพันธ์กับพ่อแม่ในคน Gen X มีความสนิทสนมใกล้ชิดกับพ่อแม่ของตนเองอย่างมาก เนื่องจากเกิดและเติบโตในยุคของการลดจำนวนบุตรในครัวเรือนเหลือ 1-2 คนเท่านั้น อีกทั้งมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่กับบิดามารดายาวนานขึ้นบางครั้งความรู้สึกและพฤติกรรมที่คน Gen X แสดงออกต่อพ่อแม่จึงเสมือนหนึ่งเป็นเพื่อนที่สามารถพูดคุยและปรึกษาหารือได้ในทุกเรื่อง

Gen X เป็นส่วนตลาดเป้าหมายสำคัญสำหรับผลิตภัณฑ์ทางด้านดนตรี ภาพยนตร์ การท่องเที่ยว เครื่องดื่ม อาหารฟาสต์ฟู้ด เสื้อผ้า กางเกงยีนส์ รองเท้ากีฬา รถยนต์ และเครื่องสำอาง เป็นต้น และเป็นตลาดสำคัญสำหรับผลิตภัณฑ์ด้านเทคโนโลยี PC CD-ROM และวิดีโอเกม และสินค้าด้านความบันเทิง และความสะดวกสบายต่างๆ เป็นต้น

ในด้านการใช้จ่ายเงินนั้น Gen X ถึงแม้ว่าคนกลุ่มนี้จะชอบความสะดวกสบายและรักความสนุกสนานแต่พวกเขากลับมีความรอบคอบในการใช้จ่ายเงินด้านการเงินอย่างมาก เป็นกลุ่มที่ใช้เงินเป็น อะไรที่ไม่จำเป็นจริงๆ ก็ไม่ซื้อ แต่หากอะไรที่จำเป็น ถึงจะแพงแค่ไหน ก็จะยินยอมจ่ายเงินได้อย่างไม่ลังเล และเพราะความระมัดระวังในการจัดการรายรับรายจ่ายนั้น การเข้ามาของเทคโนโลยีก็ได้ทำให้คน Gen X ถึงกับคลั่งไคล้ นั่งเล่นคอมพิวเตอร์ข้ามวันข้ามคืนเหมือนเด็ก รุ่นใหม่บางคน แต่ชาว Gen X จะใช้เพื่อการทำงาน การติดต่อสื่อสาร และเพื่อความสะดวกสบายเท่านั้น และพวกเขาสามารถบริหารและนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์และสร้างรายได้ให้ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพทีเดียว

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานการศึกษาอิสระครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ภายถ่ายสารคดี ชนชั้นแรงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงปัญหาของการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต และตระหนักถึงคุณค่าในแต่ละอาชีพ เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มคนที่มีอายุ 21 - 46 ปี มีลักษณะพฤติกรรมชอบอะไรๆไม่ต้องเป็นทางการ มีความคิดเปิดกว้าง พร้อมรับฟังข้อติติงเพื่อพัฒนาตัวเอง และเป็นกลุ่มที่ทันสมัย ค่อนข้างตามกระแสเทคโนโลยีใหม่ๆ และเป็นกลุ่มชอบทดลองอะไรใหม่ๆเสมอ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้ว จะต้องมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความสำคัญต่อผลงานวิจัย ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

2.1 ข้อมูล ความสำคัญของปัญหาแรงงานไทย แบ่งการเก็บรวบรวมดังนี้

- ข้อมูลการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคม
- ข้อมูลปัญหาของชนชั้นแรงงาน

3.2.2 ข้อมูลด้านเทคนิคการทำงานประกอบด้วย

- การผลิตสารคดี
- ปัจจัยสำคัญของการทำสารคดี
- ขั้นตอนสำหรับการทำสารคดี
- การผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
- ขั้นตอนสำหรับการทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
- การถ่ายภาพสารคดี
- ปัจจัยสำคัญของการถ่ายภาพสารคดี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเกี่ยวกับงานที่ใกล้เคียง และ ข้อมูลต่างๆที่รวบรวมมาศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาเพื่อพัฒนาในการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดีมีดังนี้

3.3.1 วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นจัดเป็นสื่ออย่างหนึ่งที่มีรูปแบบเป็นหนังสือที่ให้อ่านในคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่สามารถดาวน์โหลดได้จากหลายนยทางหลายสำนักพิมพ์ ง่ายต่อการพกพาและสะดวกในการอ่าน และยังมีลูกเล่นต่างๆอีกมากมาย

3.3.2. วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดี

1. ความหมายของสารคดี
2. ลักษณะของสารคดี
3. ประเภทของสารคดี
4. องค์ประกอบของสารคดี
5. สารคดีที่ขั้วประวัติ
6. กรอบการวิเคราะห์

3.3.3. วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

E – book FUTU Paper MAGZINE การ Interfaces ในหนึ่งหัวข้อมีการ Interfaces คือการนำเสนอตามคอนเซ็ปที่ว่า การเลื่อนขึ้นจะสื่อถึงความสุข และการเลื่อนลงจะสื่อถึงความทุกข์ และการเลื่อนซ้ายและขวานั้นเป็นการเลื่อนเปลี่ยนหน้าหรือหัวข้อ การจัดวาง Layout และ Grid แบ่งและจัดวางตามองค์ประกอบของภาพ และยังมีวิดีโอในการนำเสนออีกด้วย เช่นเดียวกันคอนเซ็ปเดียวกับภาพนิ่ง

3.3.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่เกี่ยวกับการถ่ายภาพสารคดี

พื้นฐานการถ่ายภาพสารคดี

1. ถ่ายระยะใกล้
2. ถ่ายระยะปานกลาง

3. ถ้ายระยะไกล

3.3.5 วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มเกี่ยวกับลำดับชั้นทางสังคม

การที่บุคคลในสังคมได้ถูกจัดแบ่งเป็นชั้น ๆ โดยมีระบบของอันดับชี้ให้เห็นว่า คนที่อยู่ใน ตำแหน่งหรือฐานะนั้น ๆ มีเกียรติหรือได้รับการยกย่องอยู่ในอันดับที่สูงกว่า เท่ากัน หรือต่ำกว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ชั้นของบุคคลแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคคลหรือของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคม บุคคลที่มีฐานะทางสังคมคนละชั้นจะมีความเท่าเทียมกันในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ อำนาจ อิทธิพล แบบแผนชีวิต ตลอดจนความ สะดวกสบาย ความมีหน้าที่ตาในสังคมแตกต่างกัน

บุคคลที่เกิดมาและมีชีวิตอยู่ในสังคมจะต้องเป็นสมาชิกของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งเสมอ แต่บุคคลอาจเปลี่ยนฐานะของตนได้ กล่าวคือ เริ่มแรกอาจเป็นคนชั้นต่ำ แต่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนและรับราชการดำรงตำแหน่งสูง เขาก็จะเป็นคนชั้นสูงของสังคมได้ แต่บุคคลดังที่กล่าวนี้พบเห็นได้ยากส่วนมากแล้วบุคคลที่เป็นสมาชิกของชนชั้นใด มักจะเป็นสมาชิกของชนชั้นนั้นไปชั่วชีวิตของเขา

3.3.6 วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของชนชั้นแรงงาน

ปัญหาแรงงานไทยในปัจจุบันนั้นพบได้มากที่สุดคือปัญหาที่เกิดจากหนี้สิน ค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อยๆ การเลิกกตสี เฮอร์ดเอาเปรียบจากนายจ้าง การจ้างงานที่ไม่เหมาะสมกับ ค่าแรงที่ได้รับ ภาวะครอบครัว ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวที่ไม่พอกับรายรับ

3.3.7 วิเคราะห์กรณีศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษาที่1 รายการ ค้นคนคน

กรณีศึกษาที่2 นิตยสาร ค.คน

จากกรณีศึกษาทั้งหมดที่ได้ศึกษามานั้นมีส่วนช่วยด้านการศึกษามุมกล้อง การลำดับเรื่อง แนวความคิด เทคนิคการเล่าเรื่องต่างๆ โทนสีของภาพที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของตัวผลงานออกมาได้อย่างชัดเจน เช่น อารมณ์ที่มีความเศร้า น่าสงสาร

3.4 แนวทางในการออกแบบ

จากการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาของชั้นแรงงานที่มีขึ้นเรื่อยๆ ภาระค่าใช้จ่ายที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ หนี้สินที่ใช้ไม่มีวันหมด ค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อยๆ

แนวทางที่ผู้วิจัยได้คิดค้นทั้งหมดมี 1 Concept ได้แก่

1. แนวความคิด : Time Line
 - ช่วงเวลาในการดำเนินชีวิตที่มีทั้งความสุขและความทุกข์

Mood and tone ที่ใช้ในการสร้างภาพภายนอก จะเป็นขาวดำ เพื่อให้เกิดความรู้สึกของภาพหรืออารมณ์ของภาพมากขึ้น

รูปที่ 9 ตัวอย่าง Mood and tone

บทที่ 4 ผลการวิจัย

จากกระบวนการเก็บรวบรวมและศึกษาข้อมูลของการออกแบบภาพยนตร์สารคดีสั้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ดอยเสมอดาว จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบสร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และสร้างสรรค์การออกแบบให้มีประโยชน์อย่างมากที่สุด โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานแบ่งเป็นส่วนๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แนวความคิดในการออกแบบ

ส่วนที่ 2 การรวบรวม แต่งภาพ ตัดต่อ และสร้างสรรค์กราฟิก

ส่วนที่ 3 การพัฒนาและสร้างสรรค์

ส่วนที่ 4 การดำเนินงานในการถ่ายภาพยนตร์

ส่วนที่ 1 แนวความคิดในการออกแบบ

เพื่อให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของ ชนชั้นแรงงาน ในจังหวัดพิษณุโลกและตระหนักในคุณค่าของแต่ละอาชีพที่น่าเสนอ คือ สามล้อ คนเก็บขยะ โรงหล่อพระ บุคคลที่ประกอบอาชีพทั้งสามอาชีพนี้ ล้วนแล้วแต่มีเรื่องราวชีวิตที่น่าสนใจ และมีเรื่องราวที่สามารถเล่าผ่านภาพได้ทั้งสุขและทุกข์ ข้อคิดหลายๆมุมมอง

Concept หรือแนวความคิดของงาน

การนำเสนอช่วงเวลาทั้งสุขและทุกข์ ของบุคคลที่ทำงานเป็นกลุ่มชนชั้นแรงงาน ผู้วิจัยได้เลือกมาวิจัยมี 3 อาชีพ ดังนี้ คนปั่นสามล้อ ครอบครัวยุโรป โรงหล่อพระ คนเก็บขยะ

การดำเนินเรื่อง

ดำเนินการเลือกมาสวมอาชีพ โดยขอบเขตคือจังหวัดพิษณุโลก ได้วิเคราะห์ถึงเอกลักษณ์และลักษณะเด่นของจังหวัดพิษณุโลกออกมาคือ

จังหวัดพิษณุโลกมีพระพุทธรูปชินราชองค์ที่งดงามที่สุดในโลก ผู้วิจัยจึงเลือก "ครอบครัวยุโรป โรงหล่อพระ"

จังหวัดพิษณุโลกมีสามล้อปั่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่เก่าแก่ และเป็นที่ยืนชอบของนักท่องเที่ยวชมเมืองในยามค่ำคืน ผู้วิจัยจึงเลือก "คนปั่นสามล้อ"

จังหวัดพิษณุโลกมีบริษัทรับซื้อขยะที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย คือบริษัทวงศ์พาณิชย์ ผู้วิจัยจึงเลือก "คนเก็บขยะ"

จากอาชีพที่เลือกมาทั้งสามอาชีพข้างต้นนี้แล้ว จึงได้ดำเนินการติดตามไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนทั้งสามอาชีพ ไปดูและสังเกตพฤติกรรม

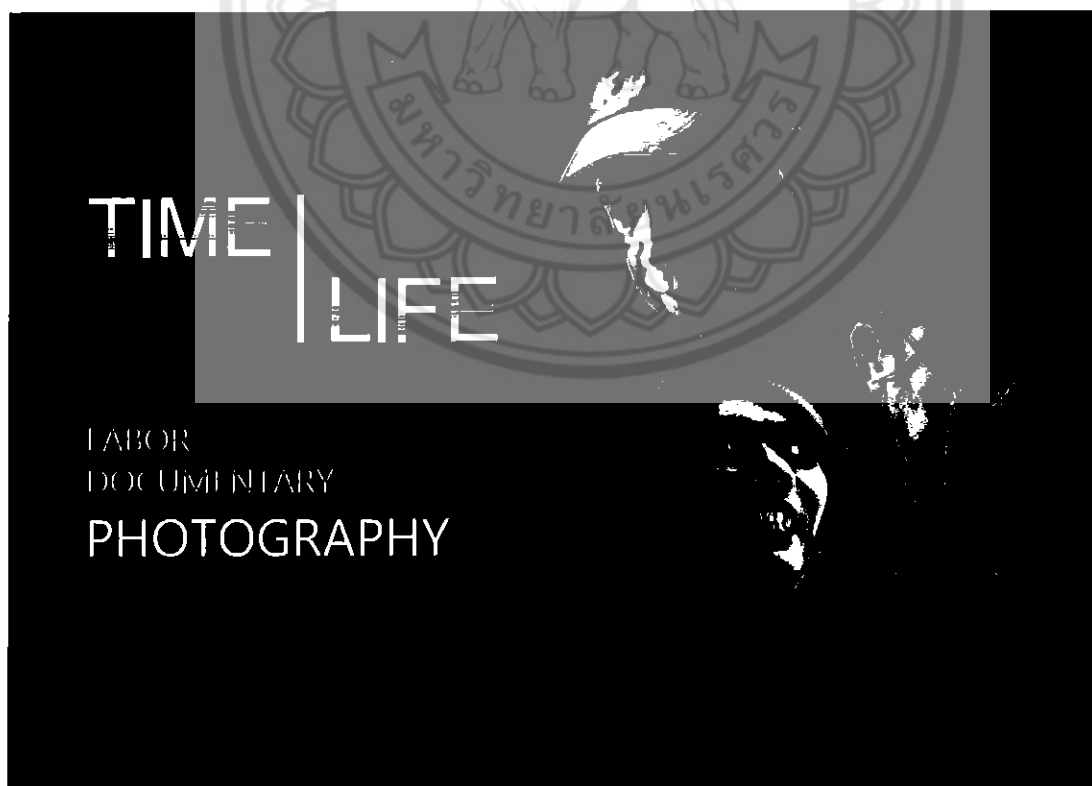
กลุ่มเป้าหมาย

เพศชาย - หญิง อายุระหว่าง อายุ 21 - 46 ปี และบุคคลทั่วไปที่สนใจในเทคโนโลยี และสนใจในสารคดี และภาพถ่าย

Concept หรือแนวความคิดของงาน

การนำเสนอช่วงเวลาทั้งสุขและทุกข์ ของบุคคลที่ทำงานเป็นกลุ่มชนชั้นแรงงาน ผู้วิจัยได้เลือกมาวิจัยมี 3 อาชีพ ดังนี้ คนปั้นสามล้อ ครอบครัวยุโรปคนรับใช้ คนเก็บขยะ

ผลงาน

รูปที่ 10 ปกหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

รูปที่ 11 ภาพถ่ายผลงานในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

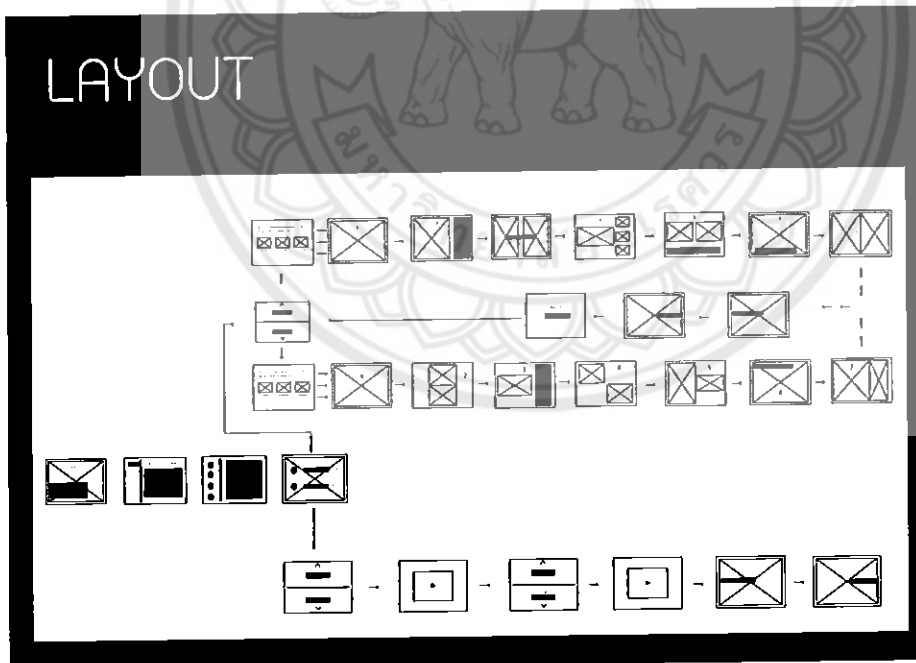

รูปที่ 12 ตัวอย่างวิถีโอผลงานในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

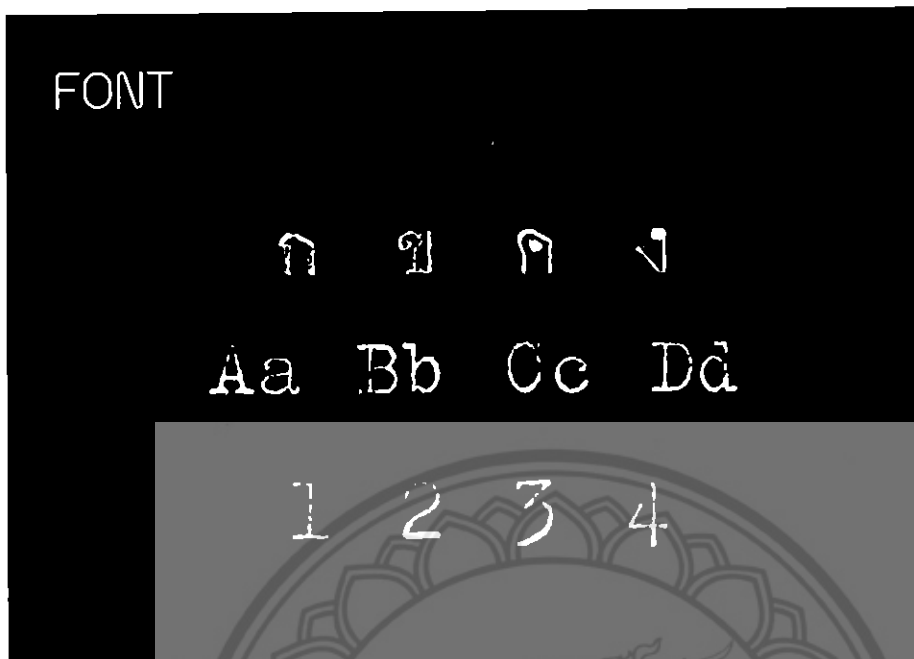
Mood & Tone

รูปที่ 13 ตัวอย่าง Mood and tone

รูปที่ 14 ระบบกริด และ Layout

รูปที่ 15 ฟอนต์ที่ใช้ในงาน ฟอนต์ พิมพ์ดีด

ส่วนที่ 2 การรวบรวม ตัดต่อ และสร้างสรรค์กราฟิก

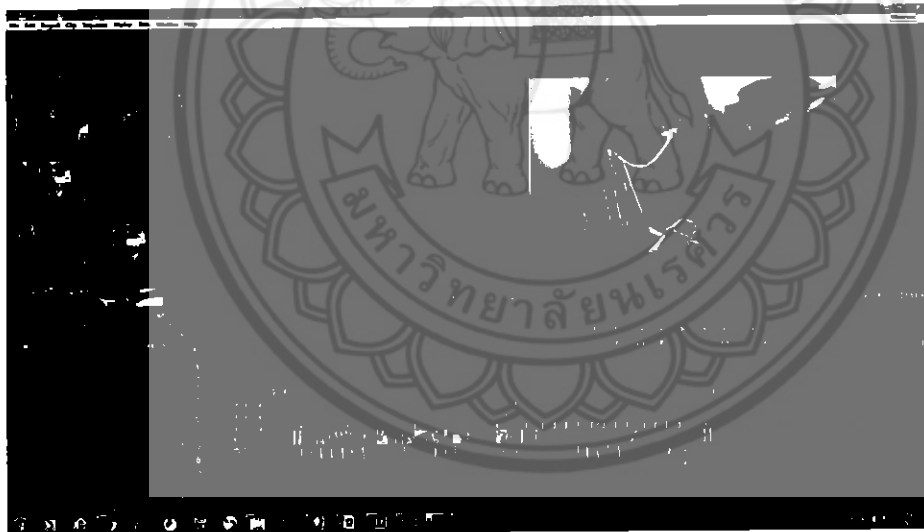
ภาพ 16 การแต่งภาพสารคดีชั้นแรงงาน

ภาพ 17 การตัดต่อสารคดีชั้นแรงงาน

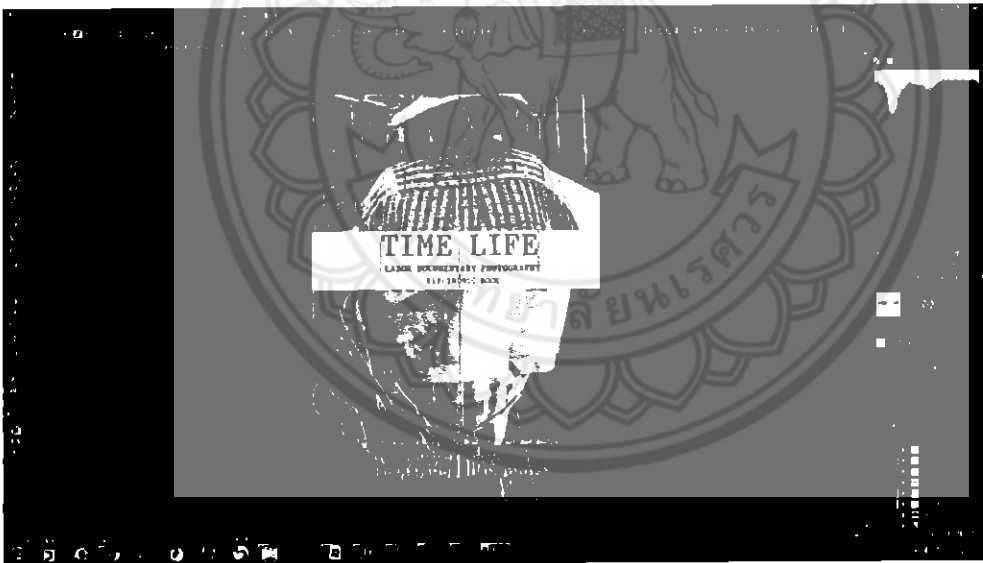
ภาพ 18 การแต่งภาพสารคดีชิ้นชิ้นแรงงาน

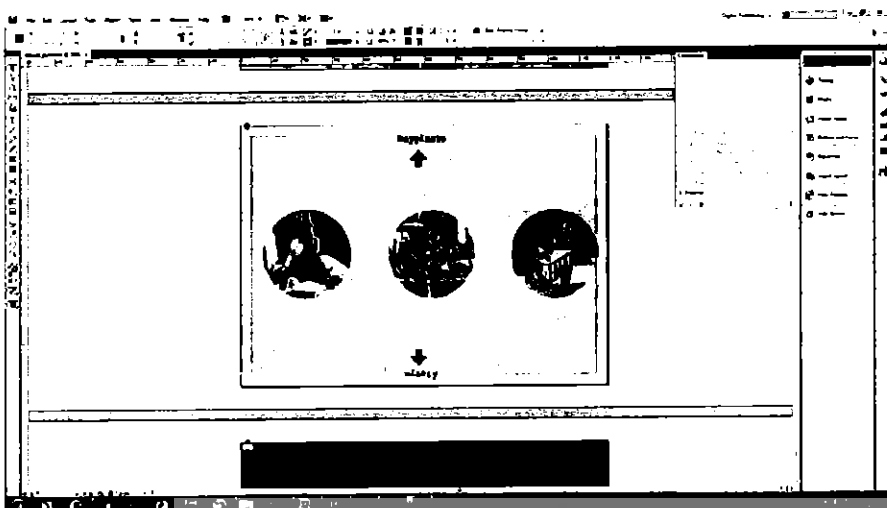
ภาพ 19 การตัดต่อสารคดีชิ้นชิ้นแรงงาน

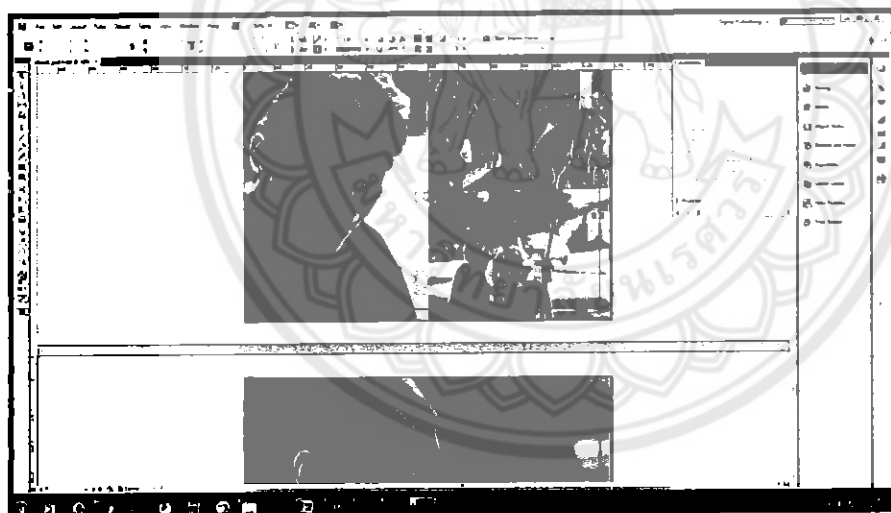
ภาพที่ 20 การทำกราฟฟิก

ภาพที่ 21 การวางเลย์เอาต์โปสเตอร์

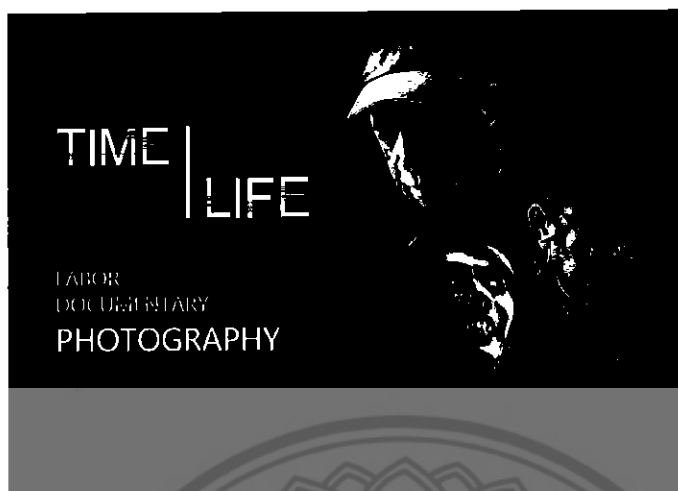

ภาพที่ 22 การทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 23 การทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ส่วนที่ 3 การพัฒนาและสร้างสรรค์

ภาพ 24 ภาพหน้าปกของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพ 25 ภาพประกอบภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

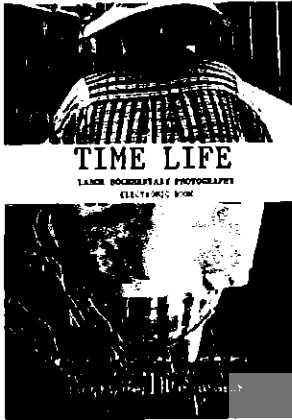

ภาพ 26 ภาพประกอบภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ภาพ 27 ภาพโปสเตอร์

แนวคิดโปสเตอร์

ภาพที่ 28 โปสเตอร์

โปสเตอร์รูปนี้ต้องนำเสนอคอนเซ็ปต์เกี่ยวกับงานคือ Time Line รูปสองสองบนกับล่างที่นำมาต่อกันนั้น เกิดจากรูปคนละช่วงเวลา แล้วมีแท็บสีขาวมาเกี่ยวไว้ เพื่อสื่อถึงการแบ่งเส้นเวลา

ภาพที่ 29 โปสเตอร์

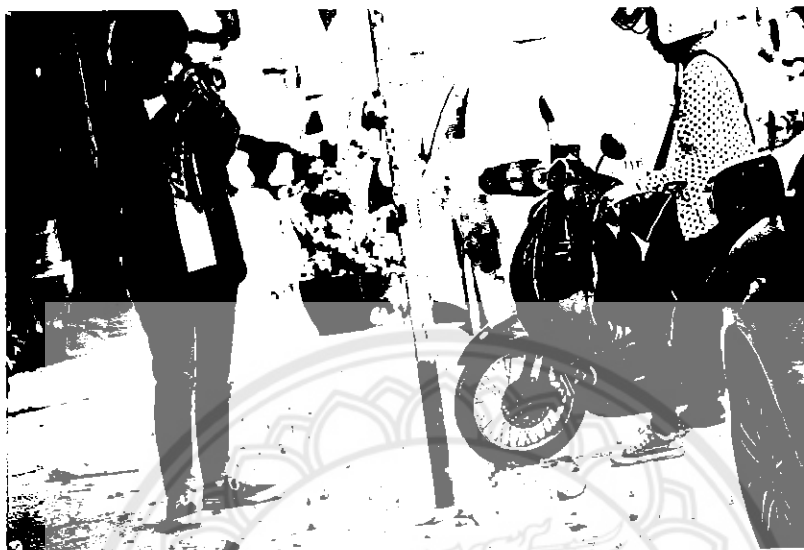
โปสเตอร์รูปนี้ต้องการนำเสนอถึงการก้าวไปข้างหน้า จะเห็นได้ว่าชายในรูปหันหลังแล้วเดินไปข้างหน้าเปรียบกับการทิ้งความผิดพลาด เพื่อเริ่มต้นกับสิ่งใหม่ๆ โดยการเดินไปข้างหน้า

ภาพที่ 30 โปสเตอร์

โปสเตอร์นี้มีแนวความคิดที่ว่าอุปสรรคคือสิ่งจับต้องไม่ได้ โดยใช้ควันจากไฟเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อ ควัน ในเกิดทำงานเป็นอุปสรรคอย่างมัน มันจับต้องไม่ได้มากที่สุดคือระคายเคืองตา ทำยสุดเมื่อไฟหมดควันก็หมด เช่นเดียวกับปัญหาอุปสรรค ที่มันอยู่กับเราไม่นาน

ส่วนที่ 4 การดำเนินงานในการถ่ายภาพสารคดี

ภาพที่ 31 การดำเนินงานในการถ่ายภาพถ่ายสารคดี ชั้นชั้นแรงงาน

ภาพที่ 32 การดำเนินงานในการถ่ายภาพถ่ายสารคดี ชั้นชั้นแรงงาน

ภาพที่ 33 การดำเนินงานในการถ่ายภาพถ่ายสารคดี ชนชั้นแรงงาน

ภาพที่ 34 การดำเนินงานในการถ่ายภาพถ่ายสารคดี ชนชั้นแรงงาน

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี เรื่อง ชนชั้นแรงงาน ครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้า และ วิธีดำเนินการศึกษาตามหัวข้อ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพถ่ายสารคดี เรื่อง ชนชั้นแรงงาน เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานและทราบถึงความทุกข์และความสุขที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ให้ตระหนักถึงคุณค่าของการมีชีวิต โดยต้องทำการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ให้มีความสวยงาม เหมาะสมแก่การนำไปเผยแพร่ ออกไปโดยผลการวิจัย โดยสรุปผลดังต่อไปนี้

อภิปรายผล

ขั้นตอนในการทำงานวิจัยมีอุปสรรคมากในระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นงานที่ละเอียดทางความรู้สึก การดัดอารมณ์ และต้องถ่ายหลายอาชีพ จึงมีอุปสรรคเรื่องเวลาและการทำงานค่อนข้างมากพอสมควร

1. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง

1.1 การหาข้อมูลแต่ละอาชีพ

1.2 การนำเสนอยังค่อนข้างเข้าใจยาก เนื่องจากบางภาพไม่สื่ออารมณ์หรือหรือไม่

ชัดเจนพอ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายภาพ

2.1 เวลาของเรากับคนที่ประกอบอาชีพไม่ตรงกัน จึงหวัะ การทำงาน บางที่ต้องยอมเสียเวลาทั้งวันเพื่อรอบางจังหวัด บางเหตุการณ์ ได้บ้างไม่ได้บ้าง

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดแสดง

3.1 เนื่องจากคอมพิวเตอร์ที่ใช้แสดงผลงานค้างบ้าง บางครั้งก็ Error

ข้อเสนอแนะ

1. อารมณ์ของภาพถ่ายยังไม่ถึง

2. รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ยังดูสับสน เข้าใจยาก

บรรณานุกรม

คำนิยามหนังสือ "แรงงานข้ามชาติ" โดย "สมยศ พุกษาเกษมสุข" สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2556, จาก <http://prachatai.com/journal/2012/08/41937>

คนทำงาน 3 Generation ,สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2556, จาก <http://www.adecco.co.th/employers/adecco-thought-leadership-detail.aspx?id=366&c=4>

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารคดี ,สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2556, จาก http://www.baanjommyut.com/library_2/extension-2/introduction_to_documentary/06.html

ความรู้เกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK),สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2556, จาก <http://kroochon.wordpress.com>

ชีวิตและงาน อารมณ พงศ์พจน์ สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2556, จาก <http://laboursolidarity.blogspot.com/2010/07/blog-post.html>

ประเทศไทย..จะก้าวข้ามปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างไร?,สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2556, จาก http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Thai/Northeast/Research/DocLib_Research/2555_ThaiLaborProblem.pdf

หัวอกแรงงานไทย วันนี้ "หนี้สิน" ยังเป็นปัญหาใหญ่ สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/>

Ebook สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2556, จาก <http://vimeo.com/67000947>

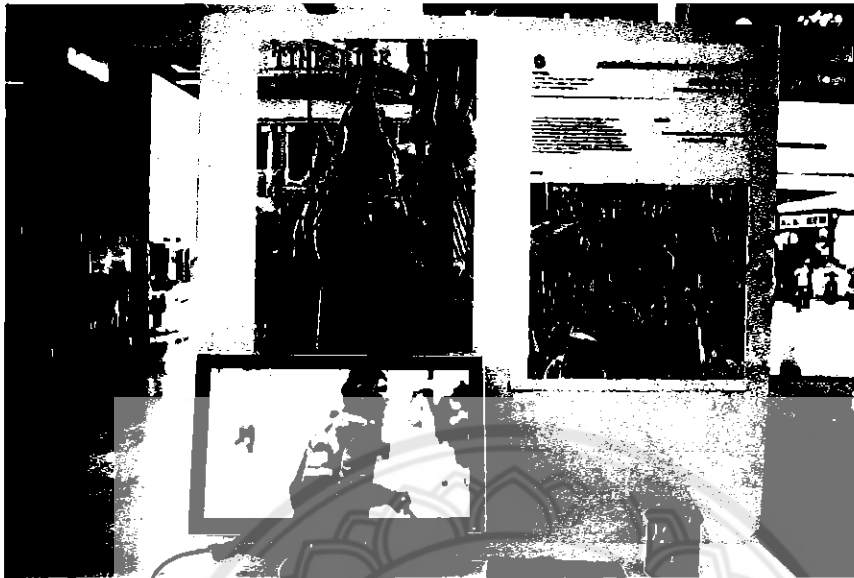

ภาพที่ 35 บูธแสดงงาน

ภาพที่ 36 บูธแสดงงาน

ภาพที่ 37 บูทแสดงงาน

ภาพที่ 38 บูทแสดงงาน